BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI

TÜRK DİN MUSİKİSİ BİLİM DALI

4-6 YAŞ DÖNEMİ ÇOCUKLARININ DEĞERLER EĞİTİMİNDE DİNİ MÜZİK

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Yasemin AŞCI

BURSA – 2022

T. C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI

TÜRK DİN MUSİKİSİ BİLİM DALI

4-6 YAŞ DÖNEMİ ÇOCUKLARININ DEĞERLER EĞİTİMİNDE DİNİ MÜZİK

(YÜKSEK LİSANS)

Yasemin AŞCI

Danışman:

Doç. Dr. Muhammet Zinnur KANIK

BURSA – 2022

TEZ ONAY SAYFASI

T. C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim, Türk Din Musikisi Bilim Dalı'nda 701822026 numaralı Yasemin AŞCI' nın hazırladığı "4-6 Yaş Dönemi Çocuklarının Değerler Eğitiminde Dini Müzik" konulu Yüksek Lisans ile ilgili tez savunma sınavı, 19/08/2022 günü 10:30 – 12:00 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **başarılı** olduğuna **oy çokluğu** ile karar verilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı)

Doç. Dr. Muhammet Zinnur KANIK

Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye

Dr. Öğr. Üyesi İlhami ORUÇOĞLU

Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye

Doç. Dr. Mehmet ÖNCEL

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

19/08/2022

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS İNTİHAL YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 19/08/2022

1- Tez Başlığı / Konusu: **4-6 Yaş Dönemi Çocuklarının Değerler Eğitiminde Dini Müzik**

2- Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 90 sayfalık kısmına ilişkin, 30/06/2022 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından (Turnitin)* aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %11'dur.

3- Uygulanan filtrelemeler:

4- Kaynakça hariç

5- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

6- Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

7- Gereğini saygılarımla arz ederim.

19/08/2022

Adı Soyadı: Yasemin AŞCI'

Öğrenci No: 701822026

Anabilim Dalı: İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim

Programı:

Statüsü: ☒Y.Lisans☐ Doktora

Danışman

Doç. Dr. Muhammet Zinnur KANIK

19/08/2022

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum "4-6 Yaş Dönemi Çocuklarının Değerler Eğitiminde Dini Müzik" başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

19/ 08 /2022
İmza

Adı Soyadı :Yasemin AŞCI
Öğrenci No :701822026
Anabilim Dalı :İslam Tarihi ve Sanatları
Programı :Türk Din Musikisi
Statüsü :Yüksek Lisans

ÖZET

Yazar Adı Soyadı	: Yasemin AŞCI
Üniversite	: Bursa Uludağ Üniversitesi
Enstitü	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	: İslam Tarihi ve Sanatları
Bilim Dalı	: Türk Din Musikisi
Öğrenci No	: 701822026
Tezin Niteliği	: Yüksek Lisans Tezi
Mezuniyet Tarihi	: ..…/...…/2022
Tez Danışmanı	: Doç. Dr. Muhammet Zinnur KANIK

4-6 Yaş Dönemi Çocuklarının Değerler Eğitiminde Dini Müzik

Diyanet işleri başkanlığı tarafından 2013 yılında pilot bölgelerde başlatılan, gösterilen ilgi ve talep doğrultusunda son yıllarda tüm Türkiye'de yaygın hale gelen 4-6 yaş kurslarında, çocuklara hem Millî Eğitim Bakanlığınca belirlenen kazanımların bulunduğu okul öncesi eğitimi hem de dini ve manevi kazanımları içeren değerler eğitimi verilmektedir. Genelde tüm çocuklara özelde ise 4-6 yaş grubu çocuklarına bu değerlerin kazandırılması için çeşitli destekleyici yöntemler kullanılmaktadır. Bu yöntemler arasında çocuklara öğrenmeyi daha eğlenceli kılacak ve öğrenilen bilgilerin kalıcı hale gelmesini sağlayacak uygulamalardan biri de müzikli eğitim öğretim faaliyetleridir. Çalışmamızda, çocukların manevi değerleri benimsemesi üzerinde müziğin olumlu etkisini ortaya koymak hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Değerler Eğitimi, Çocuk, Muzik, 4-6 Yaş, Okul Öncesi Eğitim

ABSTRACT

Name and Surname	: Yasemin AŞCI
University	: Uludag University
Instution	: History of Islam and Islamic Arts
Field	: Turish Religious Music Department
Student No	: 701822026
Degree Awarde	: Master
Degree Date	: …./…../2022
Supervisor	: Doç. Dr. Muhammed Zinnur KANIK

Religious Music In The Values Education Of Children Between 4 To 6 Years

In the 4-6 year old Qur'an courses, which were started in pilot regions by the Presidency of Religious Affairs in 2013 and have become widespread in recent years in line with the interest and demand shown, children are given both pre-school education with the achievements of the Ministry of National Education and values education including religious and spiritual gains. Various supportive methods are used in order to gain these values to all children in general, and especially to children aged 4-6. Among these methods, one of the applications that will make learning more fun for children and make the learned information permanent is musical educational activities. In our study, it is aimed to reveal the positive effect of music on children's adoption of spiritual values.

Key Words:

Sipiritual Values Education, Child, Music, 4-6 Years, Pre-school education

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.i.s.	: Adı Geçen İnternet Sitesi
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
b.	: Baskı
c.	: Cilt
çev.	: Çeviren
D.İ.B.	: Diyanet İşleri Başkanlığı
G.Ü.G.E.F.D.	: Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi
Hz.	: Hazreti
İ.F.D.	: İlahiyat Fakültesi Dergisi
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfa Sayısı
v.d.	: Ve Diğerler
yay.	: Yayın

TABLOLAR

Tablo 1: Ünite-1 "DUA, ŞÜKÜR, ÖZÜR DİLEME" Ünite Kazanım ve Etkinlikleri...11

Tablo 2: Ünite:2 "SEVGİ ve MERHAMET" Ünite Kazanım ve Etkinlikleri.....12

Tablo 3: Ünite:3 "SAYGI" Ünite Kazanım ve Etkinlikleri.....13

Tablo 4: Ünite-4: "SORUMLULUK" 14

Tablo 5: Ünite:5 " YARDIMLAŞMA" Ünite Kazanım ve Etkinlikleri.....15

Tablo 6: Ünite:6 ‘'SABIR" Ünite Kazanım ve Etkinlikleri.....16

Tablo 7: Ünite:7 "İYİLİK" Ünite Kazanım ve Etkinlikleri.....17

Tablo 8: Ünite:8 "DOĞRULUK ve DÜRÜSTLÜK" Ünite Kazanım ve Etkinlikleri....18

Tablo 9: Ünite:9 "ADALET" Ünite Kazanım ve Etkinlikleri 19

Tablo 10: Ünite:1 "ALLAH'I SEVİYORUM" Ünite Kazanım ve Etkinlikleri.....20

Tablo 11: Ünite:2 ‘‘PEYGAMBERİMİ SEVİYORUM’’ Ünite Kazanım ve Etkinlikleri 21

Tablo 12: Ünite:3 ‘‘KİTABIMI SEVİYORUM’’ Ünite Kazanım ve Etkinlikleri 22

Tablo 13: Ünite:4 ‘‘İNSANLARI SEVİYORUM’’ Ünite Kazanım ve Etkinlikleri 23

Tablo 14: Ünite:5 ‘‘KÂİNATI SEVİYORUM’’ Ünite Kazanım ve Etkinlikleri 24

Tablo 15: Ünite:6 ‘‘DİNİMİ SEVİYORUM’’ Ünite Kazanım ve Etkinlikleri.....25

Tablo 16: Ünite:7 "DİNİ MEKÂNLARIMIZI SEVİYORUM" Ünite Kazanım ve Etkinlikleri 26

Tablo 17: Ünite:8 "VATANIMIZI SEVİYORUM" Ünite Kazanım ve Etkinlikleri 27

Tablo 18: Ünite:9 "BAYRAMLARIMIZI SEVİYORUM" Ünite Kazanım ve Etkinlikleri 28

Tablo 19: ‘‘Osmanlı’da Çocuk Musikisi’’ Kitabından Örnek Eserler: 82

Tablo 20: ‘‘Beste Külliyâtı, İstiklal Marşı, Çocuk ve Gençler İçin Eserler’’ Kitabından Örnek Eserler: 83

Tablo 21: ‘‘Türkiye’de Eğitim Müziği’’ Kitabından Örnek Eserler: 84

Tablo 22: ‘‘Türk Müziği Çocuk Şarkıları’’ Kitabından Örnek Eserler: 85

Tablo 23: ‘‘İzzeddin Hümâyi Bey’in Çocuk Şarkıları’’ Adlı Albümden Örnek Eserler: 86

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI ..... **ii**

YÜKSEK LİSANS İNTİHAL YAZILIM RAPORU ..... **iii**

YEMİN METNİ ..... **iv**

ÖZET ..... **v**

ABSTRACT ..... **vi**

KISALTMALAR ..... **vii**

TABLOLAR ..... **viii**

İÇİNDEKİLER ..... **x**

GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM

1. 4-6 YAŞ DEĞERLER EĞİTİMİNİN TANITIMI **5**

1.1. 4-6 YAŞ KUR'AN KURSLARININ TANITIMI 5

1.2. 4-6 YAŞ KUR'AN KURSLARINDA UYGULANAN PROGRAMIN GENEL AMAÇLARI, TEMEL YAKLAŞIMI ve TEMEL İLKELERİ 6

1.3. 4-6 YAŞ KUR'AN KURSLARI DİNİ BİLGİLER DERSİ ÜNİTELERİ; KAZANIM, ETKİNLİK ve AÇIKLAMALARI 11

İKİNCİ BÖLÜM

1. 4-6 YAŞ DÖNEMİ ÇOCUKLARININ ÇEŞİTLİ AÇILARDAN GELİŞİM SÜRECİ **30**

1.1. GELİŞİM EVRELERİ 30

1.1.1. Bebeklik Evresi: 30

1.1.2. İlk Çocukluk Evresi: 31

1.1.3. Son Çocukluk Evresi: 32

1.2. GELİŞİM ALANLARI 34

1.1.1. Fiziksel Gelişim 34

1.1.2. Psikomotor Gelişim 35

1.1.3. Zihinsel-Bilişsel Gelişim 37

1.1.4. Duygusal Gelişim 39
1.1.5. Ahlak Gelişimi 40
1.1.6. Sosyal Gelişim 41
1.1.7. Dil Gelişimi 42
2. 4-6 YAŞ ÇOCUKLARININ GELİŞİM ALANLARINA MÜZİĞİN KATKISI 43
2.1. MÜZİĞİN FİZİKSEL GELİŞİME KATKISI 44
2.2. MÜZİĞİN PSİKOMOTOR GELİŞİME KATKISI 48
2.4. MÜZİĞİN DUYGUSAL GELİŞİME KATKISI 53
2.5. MÜZİĞİN AHLAK GELİŞİMİNE KATKISI 54
2.6. MÜZİĞİN SOSYAL GELİŞİME KATKISI 56
2.7. MÜZİĞİN DİL GELİŞİMİNE KATKISI 59
3. 4-6 YAŞ ÇOCUKLARININ EĞİTİM VE FAALİYETLERİNDE MÜZİĞİN YERİ 62
3.1. MÜZİKLİ FAALİYET ÖRNEKLERİ 64
3.1.1. Dalcroze Yöntemi: 65
3.1.2. Kodaly Yöntemi: 66
3.1.3. Orff Yöntemi: 67
3.1.4. Suzuki Yöntemi: 67
3.1.5. Dramatizasyon Yöntemi: 68
3.2. ÇOCUĞUN DİNİ/ MANEVİ DEĞERLERİ BENİMSEMESİNDE MÜZİĞİN ETKİSİ 69
SONUÇ 87
KAYNAKÇA 90
EKLER 94

GİRİŞ

Çocuk için dini ve manevi değerler eğitimi, temeli ailede atılan devamı dış çevrenin katkısıyla getirilen kapsamlı bir süreçtir. Geçmiş dönemlerden itibaren çocuğun dini manevi değerleri edinmesi yönünde toplumsal bir talep söz konusudur. Özellikle son yıllarda değişen ve küreselleşen dünya hayatı çocuğun, en doğru eğitimi alma noktasında ebeveynlerin vazgeçilmez isteği olmuştur. Çünkü birçok alanda olduğu gibi değerler eğitiminin kazanılması da çocukluk döneminde alınan doğru eğitim, öğrenilen sağlıklı bilgi ve edinilen tecrübelerden geçmektedir.[1]

İyi yetiştirilmiş bir evladın sadaka-i cariye olarak bırakılması inancı, çocuğa, din ve ahlak eğitimini daha küçük yaştan vermenin önemini ön plana çıkarmaktadır. Çünkü erken çocukluk döneminde uygun yöntemlerle verilen bu eğitim çocuğun şahsiyet oluşumundan sosyokültürel gelişimine kadar birçok alana sirayet etmektedir.

Temeli ailede atılan değerler eğitiminin gerek devamlılığının sağlanması gerek kalıcı hale gelmesi adına, çocuğun eğitim öğretim sürecinin başlamasıyla birlikte, bu eğitime gideceği eğitim kurumlarında da yer verilmesi toplumumuzdaki ihtiyaca binaen gündeme gelmiş ve gerekli kurumlardan talep edilmiştir. Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından bu talepler doğrultusunda belirli bölgelerde pilot uygulamalarla 4-6 yaş Kur'an kursları kapsamında hem değerler eğitiminin hem de sevgi temelli Kur'an eğitiminin ilk çalışmaları başlatılmıştır. Pilot bölgelerde uygulanan bu programa olan ilgi, zamanla daha da çoğalmış, gösterilen ilgi ve talep doğrultusunda yaygın eğitim çerçevesinde 4-6 Yaş Kur'an kursları sistemli hale gelmiştir.

2013 yılından itibaren faaliyet gösteren bu kurslar günden güne kapsamını geliştirmekte, hitap ettiği yaş grubu nedeniyle sürekli olarak pedagojik alt yapılarını güncellemektedir. Çünkü insan hayatının en önemli aşamalarından biri olan okul öncesi eğitim dönemi, çocuğa verilmek istenen her bilginin hassas süzgeçlerden geçirilerek, çocuğun gelişim süreci ve hazır bulunuşluğu göz önünde bulundurularak verilmesi gereken kritik bir dönemdir. Zira çocuk bu dönemde her duyduğu ve

[1] İsmail Sağlam, v.d., *Kur'an Kursları Öğretici Kitabı I*, 9. b., Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara, 2020, s. 5.

gördüğünü almaya ve zihninde yer edindirmeye müsait bir yapıdadır. Bu yüzden ebeveynler ve öğretmeler ne kadar özverili davranırsa, çocuk için dönüşü o kadar güzel olacaktır.

4-6 yaş değerler eğitiminin çocuğa en güzel yöntemlerle verilmesi adına çeşitli etkinlik ve faaliyetler düzenlenmekte, birbirinden farklı öğretim teknikleri kullanılmaktadır. Şüphesiz bu yöntemler ve teknikler arasında yer alan müzik eğitimi, hedeflenen sağlıklı ve kalıcı değerler eğitiminin çocuk tarafından benimsenmesinde en etkili araçlardan biridir.

İnsanın daha doğum öncesinden itibaren, anne karnındayken gelişen işitsel algısı, doğum sonrasında da gelişerek devam etmektedir. Daha önce de bahsettiğimiz gibi çocuk için temeli ailede atılan din eğitimi, çocuğun bebekliğinde kulağına okunan ezan ile birlikte dini musiki formatında verilen ilk adım olacaktır. Çocuğun özellikle bebeklik döneminde, diğer aile fertlerine göre annesi ile kurduğu bağ çok özeldir. Sürekli anne ile vakit geçiren bebek, anneden dinlediği ninniler ile uykuya dalacak, yine anneden dinlediği ezgiler ile kulak dolgunluğu yaşayacaktır. Nitekim çocuk beyni adeta bir süzgeç gibi işittiği müzikal ezgileri kulak hafızasına kaydedecektir. Çoğumuzun yetişkin yaşta dahi zaman zaman dilimize gelerek söylediği ezgilere baktığımızda birçoğunun küçük yaşta öğrenilmiş olması tesadüf değildir.

Erken çocukluk dönemi kapsamındaki 4-6 yaş sürecinde verilen değerler eğitimine gelindiğinde ise çocuğun ebeveynleriyle kurduğu bağa öğretmeni ve arkadaşlarının da içinde bulunduğu sosyal ortamı ile kurduğu bağ da eklenecektir. Tam da bu noktada iyi bir eğitim verilmesi amaçlanan öğretim programında, aile öğretmen ve okul üçlüsüne müzik eğitimi de dahil olacaktır. Çünkü ders içinde uygulanan etkinliklerde çocuğun yaşına uygun müzik faaliyetleri ne kadar çok ise çocuk okuldan o kadar çok mutlu ayrılacak, hedeflenen dini manevi değerler eğitimi çocuğa bir o kadar çok hitap edecektir.

4-6 yaş programlarının içine serpilmiş olan müzik çalışmaları tüm Türkiye genelinde aktif olarak uygulanmakta ve bu uygulamalardan olumlu sonuçlar alınmaktadır. Biz de çalışmamızda çocuğun eğitiminde müziğin etkisini bu açıdan ele almayı hedeflemekte ve araştırmalarımızı bu yönde sürdürmekteyiz.

Çalışmamızın birinci bölümünde, günümüzde faaliyet gösteren 4-6 yaş Kur'an kurslarının tanıtımı yapılmış, bu kurslarda uygulanan programın genel amaçları, temel yaklaşımları ve temel ilkelerinden bahsedilmiştir. Yine bu bölümde 4-6 yaş Kur'an kurslarında uygulanan ders müfredatı; kazanım, etkinlik ve açıklamaları şeklinde tanıtım niteliğinde tablolar halinde gösterilmiştir.

Çocuklara yönelik müzik çalışmalarını en doğru şekilde sürdürebilmek yine çocukları en iyi şekilde tanıyabilme gerekliliğini de beraberinde getirmiştir. Bu yüzden tezimizin ikinci bölümüne gelindiğinde, çocuğa verilecek eğitimin sağlıklı bir şekilde karşılık bulması için, çocuğun içinde bulunduğu gelişim süreçleri ve alanları incelenmiş, bu süreç ve alanlara müziğin ne denli katkı sağladığı kapsamlı olarak ele alınmıştır. Tezimizin ikinci bölümünün içerik olarak detaylandırılması müziğin hemen her alana etki eden geniş bir yelpazesi olduğunu gösterir niteliktedir. Yine ikinci bölümün son kısmında ise çalışmamızın en başından itibaren odak noktamız olan değerler eğitimi ve müzik ilişkisi tüm detayları ile değerlendirilmeye çalışılmış ve bu alana katkı sunacak çeşitli ilahi, ezgi ve de çocuk şarkıları örnekleri verilmiştir. Böylece çocuk, müzik ve din kavramlarının birbirinden ayrı tutulamayacağına bilakis çocuğun dini değer kazanımında 'doğru verilen müzik eğitiminin' faydasının azımsanamayacak kadar çok olduğuna, araştırmalarımız neticesinde vakıf olunmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. 4-6 YAŞ DEĞERLER EĞİTİMİNİN TANITIMI

1.1. 4-6 YAŞ KUR'AN KURSLARININ TANITIMI

Ülkemizde yaygın din eğitimi faaliyetleri, Diyanet İşleri Başkanlığınca Kuran kurslarında ve camilerde verilmektedir. Örgün eğitim- öğretim dönemleri ile birlikte yürütülen Kuran kursu eğitim ve öğretimi güz ve bahar dönemine ilaveten yaz Kuran kursları kapsamında yaz dönemi boyunca da devam etmektedir. Camilerde ve Kuran kurslarında verilen Kur'an eğitimi ile Allah'ın, insanlığa gönderdiği son kutsal kitap olan Kur'an-ı Kerimi öğretmek, Kur-an ahlakını benimsetmek ve yaşama tatbik edebilmek hedeflenmektedir. Yine Kur'an kursları ve Camilerde uygulanan çeşitli eğitim programları ile sadece dini değerler değil; vatan, millet, bayrak sevgisi gibi milli ve kültürel değerler de adeta bir nakış gibi gönüllere işlenmektedir. Dini, manevi ve milli değerleri öğretme ve öğrenmenin gerekliliği son yıllarda kendini daha çok hissettirmeye başlamıştır. Çocuğunun bu değerlerden mahrum kalmaması adına bireysel çaba gösteren aileler; devletimizin resmî kurumları tarafından toplumun her kesimine hitap edebilecek tarzda, genel kurallar çerçevesinde özenle hazırlanmış pragmalar ile faaliyet gösteren 4-6 yaş Kuran kurslarını büyük ilgiyle karşılamıştır.[2]

Talep eden, gönüllü olan, öğrenme isteğiyle başvuruda bulunan yediden yetmişe herkese hitap eden Kur'an- Kerim ve Dini Bilgiler Eğitimi, 4-6 yaş grubu çocuklarının da bu eğitim programına dahil edilmesiyle birlikte Değerler Eğitimi çerçevesinde kapsamı genişletilmiş ve bu eğitim vesilesi ile daha küçük gönüllere manevi değerlerimizi nakşetme imkânı sağlanmıştır.

Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından sürdürülen yaygın din eğitimi faaliyetleri kapsamındaki 4-6 yaş Kur'an Kursları eğitimi, bir açıdan da yine D.İ.B.'na bağlı yetişkinlere yönelik (bayanlar grubu gibi) kurslarda öğrenim gören anneler için çocuklarını beraberlerinde götürebilecekleri bir platform olmuştur. Böylece anne ve çocuğu aynı anda, aynı kurumun çatısı altında farklı birimlerde eğitim

[2] Diyanet İşleri Başkanlığı, Kuran Kursları Öğretim Programı (4/6 yaş grubu), 2018, https://egitimhizmetleri.diyanet.gov.tr/sayfa/489 s. 5.

görebilmektedir. Bu durun hem anne açısından hem de çocuk açısından avantaj kabul edilmektedir. [3]

Uygulanmaya başlandığı andan itibaren büyük ilgi gören 4-6 yaş değerler eğitimi ve bu eğitimi sürdüren kurslar, bugünün çocukları yarının büyükleri olacak düşüncesiyle daha fazla çocuğa erişebilmek, daha fazla gönle dokunabilmek amacıyla günden güne kapsamını geliştirmekte ve niteliğini artırmaktadır. Bu alanda yapılan tüm ilerleyici çalışmalara; başta D.İ.B. olmak üzere, 4-6 yaş sisteminin sağlıklı bir şekilde devam edebilmesi için arka planda çalışmalarını sürdüren yetkili tüm kurum mensupları ve sahada çocuklarla birlikte aktif görev yapan 4-6 yaş öğretmenleri, canı gönülden destek vermektedir.

1.2. 4-6 YAŞ KUR'AN KURSLARINDA UYGULANAN PROGRAMIN GENEL AMAÇLARI, TEMEL YAKLAŞIMI ve TEMEL İLKELERİ

Çalışmamızın bu kısmında D.İ.B. Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından, 4-6 Yaş çocukları için hazırlanmış, Kur'an-ı Kerim ve Dini Bilgiler ders programının genel amaçları, temel yaklaşımları ve temel ilkeleri mevcut halleri ile sıralanacaktır.

''I. PROGRAMIN GENEL AMAÇLARI

Bu programın amacı, Türk Milli Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak çocukların kendi seviyelerinde;''

''1. İslam dininin değerlerini insan hayatına anlam kazandıran unsurlardan biri olarak fark etmelerini,''

''2. Kazanacakları değerleri gündelik hayatta kullanmalarını,''

''3. İslam'ın temel kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'i ses ve şekil olarak tanımalarını,''

''4. Allah'ı sevgi temelinde tanımalarını ve yaratılıştaki düzeni fark etmelerini,''

''5. Peygamber Efendimizin kişiliğini ve karakterini tanımalarını, sevmelerini ve model almalarını,''

[3] A.g.i.s., s. 5.

‘‘6. Sağlıklı bir din ve ahlak gelişimi göstermelerini,’’

‘‘7. İyi alışkanlıklar kazanmalarının yanı sıra beden, zihin ve duygu gelişimlerine katkı sağlayacak nitelikte öğrenim görmelerini sağlayacak uygun bir ortam sunmayı

amaçlamaktadır.’’

‘‘II. PROGRAMIN TEMEL YAKLAŞIMI

“Kur’an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu)” geliştirilirken;’’

‘‘A. Okul Öncesi Eğitimi ve Program Geliştirme alanındaki yeni yaklaşım ve ilkeler,’’

‘‘B. İlahiyat Bilimleri’nin verileri doğrultusunda temel yaklaşımın belirlenmesi esas alınmıştır.’’

Bu bağlamda;

‘‘1. Çocukların bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor yönden gelişimlerini dikkate alan; öğrenci merkezli yöntem ve teknikleri kullanmayı öngören; araştıran, sorgulayan, yorumlayan, iş birliği yapan, bireysel farklılıkları göz önünde bulunduran ölçme ve değerlendirmeye yer veren esnek çerçeve öğretim programı anlayışı benimsenmiştir.’’

‘‘2. Programda 4-6 yaş grubu eğitim ilkelerine uygun olarak hazırlanan etkinlikler yerine getirilecektir.’’

‘‘3. Öğretici, programdaki kazanımlardan çocukların ilgi ve ihtiyacına göre seçtiği kazanım için hazırlanan etkinlikleri uygulayacaktır. Bu aşamada öğretici etkinliklerin bir kısmını uygulama dışı bırakabileceği gibi aynı amaca götüren farklı etkinlikler de planlayabilecektir.’’

‘‘4. Öğreticiler programdaki etkinliklerin uygulanmasında farklı yöntem ve teknikler (oyun, örnek olay, tartışma, rol oynama, soru-cevap vb) yanında çeşitli materyallerden de (şiir, şarkı, ilahi, hikâye, tekerleme, resim vb.) istifade edebileceklerdir.’’

‘‘5. Esnek Çerçeve Öğretim Programı anlayışına dayalı olarak hazırlanmış olan “Kur’an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu)” nda öğreticiler, çocukların

hazır bulunuşluk ve ihtiyaçları doğrultusunda programda yer alan konulardan hangilerine, ne kadar süre ve düzeyde yer vereceklerine karar verebileceklerdir.''

''6. Program kapsamında kaynak olarak Başkanlığımızca 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına yönelik hazırlanan materyaller esas alınacaktır. Bununla birlikte Başkanlığımızın çocuklara yönelik diğer yayınlarından da imkânlar ölçüsünde faydalanılacaktır. Ayrıca MEB okul öncesi eğitimi kapsamında hazırlanan ve programın amaç ve kazanımlarına uygun nitelikteki materyallerden de yararlanılabilecektir.''

''7. Çocukların programda belirlenen kazanımlara ne düzeyde ulaştıkları, Ek-1 de yer alan "Değerlendirme Formu" çerçevesinde yapılacaktır.''

''8. Programın ilk iki haftasında çocuğun kendisini, arkadaşlarını, sınıfı, kursu, öğreticisini vb. hususları tanımasına imkân sağlayacak "Kursa Uyum Süreci" uygulanacaktır. Kursa uyum süreci sınıf dinamiğine göre daha kısa veya daha uzun bir sürede uygulanabilecektir.''

''9. Program, ailenin eğitim sürecine katılımını esas almaktadır. Çocuğun gelişimini, toplumsal uyumunu ve başarısını etkileyen ve eğitim sürecinin önemli bileşenlerinden biri olan aile, aynı zamanda sağlıklı bir din öğretimi ve ahlak gelişimi için de en önemli unsurlardan birisidir. Aile katılımı, kurs ve ev arasındaki devamlılığı destekleyerek kazanılan bilgi, beceri ve tutumların kalıcılığını sağlar. Bu bağlamda öğreticiler program kapsamında kursa uyum süreci başta olmak üzere, belirli zaman dilimlerinde aile katılımı ve veli eğitimlerine yönelik etkinliklere yer vereceklerdir. Aile eğitimleriyle ilgili Ek-2'de yer alan "Aile Eğitimi İhtiyaç Belirleme Formu"ndan yararlanılabilir.''

''III. PROGRAMIN TEMEL İLKELERİ

Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu) bazı temel ilkelere dayanmaktadır. Bu ilkeler şunlardır:''

''1. Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu) eğitim süreci, tüm unsurlarıyla çocukların ihtiyaçlarına ve bireysel farklılıklarına uygun etkinliklerle yürütülmelidir.''

‘‘2. Programda çocukların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla demokratik eğitim anlayışına uygun eğitim ortamları hazırlanmalıdır.’’

‘‘3. Etkinlikler düzenlenirken çocukların ilgi ve ihtiyaçlarının yanı sıra çevrenin ve kursun imkânları da göz önünde bulundurulmalıdır.’’

‘‘4. Çocuklar sınıfa geldiğinde güler yüzle karşılanmalıdır.’’

‘‘5. Her çocuk kursa başladığında gözlemlenmeli ve hazırbulunuşluk seviyeleri ile ön bilgileri değerlendirilmelidir.’’

‘‘6. Eğitim sürecinde, çocuğun bildiklerinden başlanmalı ve deneyerek öğrenmesini sağlayacak uygun fırsatlar tanınmalıdır.’’

‘‘7. Verilen eğitimle çocukların sevgi, saygı, iş birliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma, paylaşma vb. duygu ve davranışları geliştirilmelidir.’’

‘‘8. Eğitim sürecinde çocukların kendilerine saygı ve güven duyması sağlanmalı, öz denetim kazandırılmalıdır.’’

‘‘9. Oyun, bu yaş grubundaki çocuklar için en uygun öğrenme yöntemidir. Bu sebeple programda yer verilen etkinliklerde oyun mümkün olduğunca kullanılmalıdır.’’

‘‘10. Oyunun bir araç olarak kullanıldığı unutulmamalı, her oyunda değerler eğitimine yönelik bir kazanım bulunmasına dikkat edilmelidir.’’

‘‘11. Çocuklarla iletişimde, onların kişiliğini zedeleyici baskıcı bir tutum yerine demokratik, hoşgörülü, çocuğa önemsendiğini belirten, çocuğun kendini ifade edebileceği ve kişilik gelişimini destekleyici bir tutum sergilenmelidir.’’

‘‘12. Çocukların bağımsız davranışlar geliştirmesi desteklenmeli, yardıma gereksinim duyduklarında yetişkin desteği, rehberliği ve güven verici yakınlığı sağlanmalıdır.’’

‘‘13. Çocukların kendilerinin ve başkalarının duygularını fark etmesi, tanıması ve duygularını uygun şekilde ifade etmeleri desteklenmelidir.’’

‘‘14. Çocukların hayal güçleri, keşfedici ve eleştirel düşünme becerileri, iletişim kurma, duygu ve düşüncelerini ifade edici davranışları geliştirilmelidir.’’

‘‘15. Erken çocukluk dönemi değerler eğitiminin Kur’an-ı Kerim ve dini bilgiler öğretmekten önce, çocukta dini bir etki bırakma ve dini duygunun gelişmesine katkı sağlamayı amaçladığı hususu daima göz önünde bulundurulmalıdır.’’

‘‘16. Kur’an öğretiminde çocukların harf ve kelimelerin doğru telaffuzuna özen gösterilmeli, ancak mahreç üzerinde çocuklara bıkkınlık verecek şekilde ısrar edilmemelidir.’’

‘‘17. Peygamberimizle ilgili konular işlenirken, onun örnek kişiliğini anlatan çok sayıda örnek ve kesite çocukların kolay anlayabileceği bir anlatımla yer verilmelidir.’’

‘‘18. Öğretici, planlı ve programlı bir biçimde dokümanlarını dosyalamalı, dosyalarını gerektiğinde yönetici ve meslektaşlarıyla paylaşmalıdır.’’

‘‘19. Öğretici, öğretici kitabında yer alan etkinlikleri uygulamadan önce gerekli materyal ve ortamla ilgili hazırlıkları yapmalı ve derse hazırlıklı girmeye özen göstermelidir.’’

‘‘20. Öğretici, öğretici kitabında yer alan etkinlikleri uygularken oyun ve dramalarda çocuklarla birlikte yer alma konusunda bir çekince yaşamamalıdır.’’

‘‘21. Eğitim sürecinde anlatım ve soru-cevap yanında drama, örnek olay, kavram haritaları, tartışma, gösterip yaptırma gibi çocukların yaparak-yaşayarak öğrenmelerini sağlayacak yöntem ve teknikler kullanılmalıdır.’’

‘‘22. Kursta öğrenilen bilgi ve davranışların pekiştirilmesi, kalıcılığının sağlanması için aile eğitimi ve aile katılımı çalışmalarına da yer verilmelidir.’’

‘‘23. Öğretici eğitim boyunca çocuğun var olan yeteneklerini geliştirmesine ve yeni beceriler edinmesine destek olmak için sonuçtan ziyade sürece önem vermeli, çocuğun çabalarına odaklanmalı, bu çabaları takdir etmeli, çocuğa iyi bir model olmalı ve yeni öğrenme fırsatları oluşturmalıdır.’’ [4]

[4] Diyanet İşleri Başkanlığı, Kuran Kursları Öğretim Programı (4/6 yaş grubu), 2018, https://egitimhizmetleri.diyanet.gov.tr/sayfa/489 , s. 7.,8.,9.

1.3. 4-6 YAŞ KUR'AN KURSLARI DİNİ BİLGİLER DERSİ ÜNİTELERİ; KAZANIM, ETKİNLİK ve AÇIKLAMALARI

1.3.1. Birinci Dönem Dini Bilgiler Dersi Üniteleri:

Tablo 1: Ünite-1 "DUA, ŞÜKÜR, ÖZÜR DİLEME" Ünite Kazanım ve Etkinlikleri

DUA, ŞÜKÜR ve ÖZÜRDİLEME	
Kazanımlar:	**Etkinlikler:**
1. Dua ile ilgili ifadeleri kullanır. **2.** Şükür ile ilgili ifadeleri kullanır. **3.** Özür dileme ile ilgili ifadeleri kullanır. **4.** Allah'a her zaman dua edebileceğini bilir. **5.** Kendisine yapılan iyilikler için teşekkür eder. **6.** Dua, şükür ve özür dilemenin Allah'ın sevdiği davranışlar olduğunun farkına varır. **7.** Hata yaptığında özür diler. **8.** Dua etmenin olumlu sonuçlarını fark eder. **9.** Teşekkür etmenin olumlu sonuçlarını fark eder. **10.** Özür dilemenin olumlu sonuçlarını fark eder. **11.** Allah'ın verdiği nimetlere şükreder.	**1.** (a) Ali Teşekkür Ediyor Hikâyesi (b) Allah Her şeyi Görür (c) Dua Ediyorum **2.** Şükür Çiçeği Sanat Etkinliği **3.** (a) Allah bizi Duyuyor Draması (b) Ömer'in Duası Hikâyesi **4.** (a)Yemek Duası (b) Sofra Duası Sanat Etkinliği Performans Ödevi: Dua Yıldızları **5.** Unuttum Hatırlat Oyunu **6.** Lezzetli Ekmek **7.** Kırılan Çiçek **8.** Dua Kolyesi Sanat Etkinliği **9.** Kandil Simidi Hikâyesi **10.** Minik Meşe'nin Hikâyesi **11.**Allah Her Şeyi Görür Hikâyesi Proje Ödevi: Değer Ağacı

Hayata anlam katan dua, şükür ve özür dileme kavramları ve bu kavramların insan hayatındaki olumlu etkileri çocuklara günlük yaşamda karşılaşabilecekleri örnek durumlardan hareketle tanıtılır. Çocukların bu kavramları tanımaları sağlandıktan sonra düzeylerine uygun etkinliklerle "Allah razı olsun, teşekkür ederim, af edersiniz, hamdolsun" gibi dua, şükür ve özür dileme anlamı taşıyan ifadelerin hangi durumlarda kullanılacağı pekiştirilir. Ayrıca bu ifadelerin insana kazandırdıkları ve kazandıracakları üzerinde durulur. [5]

[5] D.İ.B., a.g.i.s., s. 13.

Tablo 2: Ünite:2 "SEVGİ ve MERHAMET" Ünite Kazanım ve Etkinlikleri

SEVGİ ve MERHAMET	
Kazanımlar:	**Etkinlikler:**
1. Kendine dair olumlu düşüncelerini ifade eder. **2.** Ailesine karşı sevgisini gösterir. **3.** Arkadaşlarına karşı sevgisini gösterir. **4.** Çevresindeki varlıkları sever. **5.** Çevresindeki varlıklara merhamet gösterir. **6.** Allah'a olan sevgisini gösterir. **7.** Peygambere olan sevgisini gösterir. **8.** Sevgi ve merhamet davranışlarının olumlu sonuçlarını fark eder. **9.** Sevgi ve merhamet göstermenin Allah'ın sevdiği davranışlardan olduğunun farkına varır. **10.**Allah'ın tüm varlıkları sevip onlara merhamet ettiğinin farkına varır	**1.** İslam Dini Sevgi Dini Şiiri **2.** Peygamberimizin Çocuklara Sevgisi **3.** (a) Bilge Kuş Dramsı (b) Kabak Draması **4.** Rahman Olan Allah Hikâyesi **5.** (a) Cami Parmak Draması (b) Camiyi Seviyorum Şarkısı **6.** Dön Dön Dönelim Oyunu **7.** Sevgi Kurabiyeleri **8.** (a) Elmanın Yolculuğu Draması (b) Kelebek Draması **9.** (a) Allah'ın Rahim İsmi (b) Allah'ın Vedud İsmi **10.** Peygamberimiz ve Karıncalar Performans Ödevi: Sevgi Çiçeği Proje Ödevi: Değer Ağacı

Sevgi ve merhamet kavramları Allah'ın kullarının kalbine yerleştirdiği manevi duygulardır. Bu duyguların farkına varmak insan olmanın gereğidir. Kişi (çocuk) önce Allah'ı ve Peygamberimizi sonra kendini, ailesini, çevresindeki insanları ve kainattaki varlıkları sevmeyi öğrenmelidir. Sevgiyle beraber merhamet duygusu da Allah'ı hoşnut edecek duygu ve davranışlardan biridir. Kulluğun ve insan olmanın gereğidir. Kişi Allah'ın ve Peygamberimizin sevdiği, hoşnut olacağı davranışları yerine getirdiğinde onlara sevgisini de göstermiş olur. Sevgi ve merhamet duygularına sahip olan insan bu güzel davranışların hayatına kattığı anlamın ve kendisine kazandırdıklarının farkına varır. Allah'ın ve Peygamberimizin; insanlara ve diğer varlıklara sevgisi, merhameti günlük yaşamdan ve insan hayatından örneklerle çocuklara sunularak, çeşitli etkinliklerle çocukların bu duyguları kazanmaları ve içselleştirmeleri sağlanır. [6]

[6] D.İ.B., a.g.i.s., s. 14.

Tablo 3: Ünite:3 "SAYGI" Ünite Kazanım ve Etkinlikleri

SAYGI	
Kazanımlar:	**Etkinlikler:**
1. Saygı ile ilgili ifadeleri kullanır. **2.** Ailesine karşı saygı gösterir. **3.** Arkadaşlarına karşı saygı gösterir. **4.** Çevresine karşı saygılı davranır. **5.** Allah'a olan saygısını gösterir. **6.** Peygambere olan saygısını gösterir. **7.** Saygı davranışlarının olumlu sonuçlarını fark eder. **8.** Saygılı olmanın Allah'ın sevdiği davranışlardan olduğunun farkına varır. **9.** Peygamberimizin, çevresindeki tüm varlıklara karşı saygılı olduğunu bilir. **10**.Kur'an-ı Kerim'e saygı gösterir. **11.** Ezan okunurken saygı gösterir. **12**. Farklılıklara saygı gösterir.	**1.** Saygı Kelimeleri Oyunu **2.** (a) Salâvat Melodisi (b) Allah'ın Halik ismi **3.** Maske Draması **4.** (a) Namaz'a Hazırlık (b) Namaza Saygı Draması Performans Ödevi: Cami Maketİ **5.** Saygı Örnekleri **6.** (a) Gürültü Eden Can Hikâyesi (b)Komşu Hakkı Hikâyesi **7.** Söze Saygı Draması **8.** (a) Rüzgâr ve Güneş Draması (b) Zeyd'in Kuşu **9.** Namaz Kılma Uygulamaları

Saygı, insan hayatını değerli kılan ve dinimizin temel değerlerinden biri olan ahlâki bir davranış kalıbıdır. Bu kavram çocuk eğitiminde ve çocuğun kişiliğinin oluşumunda, üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir unsurdur. Çocuklara saygılı olmanın ne anlama geldiği, kimlere niçin saygı göstermesi gerektiği ve saygı davranışını gösterdiğinde kendisine kazandıracakları günlük yaşamdan örneklerle anlatılır. Çocukların, Allah'a, Peygamberimize, yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'e, ezana, bayrağa, büyüklerine, anne babasına, insanlara ve kendisine saygı duyması; çocuklara öğretilmek istenen önemli değerler arasındadır. Allah'ın adını zikrederken yüce sıfatını kullanmak, Peygamberimizin adı zikredildiğinde salavat getirmek, Kuran ve ezan okunurken sessizce dinlemek, konuşan kişinin sözünü kesmemek gibi saygı göstergesi olan durumlar insan hayatını değerli kılan davranış örnekleridir. Çocukların saygı örneği olan bu davranışların farkına varmaları ve hayatı değerli kılan bu davranışları her ortamda göstermeleri ünitenin temel amaçlarındandır. [7]

[7] D.İ.B., a.g.i.s., s. 15.

Tablo 4: Ünite-4: "SORUMLULUK"

SORUMLULUK	
Kazanımlar:	**Etkinlikler:**
1. Öz bakım ile ilgili sorumluluklarını yerine getirir. **2.** Ailesine karşı sorumluluklarını yerine getirir. **3.** Arkadaşlarına karşı sorumluluklarını yerine getirir. **4.** Sınıftaki sorumluluklarını yerine getirir. **5.** Çevreye karşı sorumluluklarını yerine getirir. **6.** Sorumluluk almaya istekli olur. **7.** İnsanların farklı görev ve sorumlulukları olduğunu fark eder. **8.** İnsanların sorumlu olduğu toplumsal davranışlara örnek verir. **9.** İnsanların Allah'a karşı sorumlulukları olduğunu bilir. **10.** Sorumlulukları yerine getirmenin olumlu sonuçlarını fark eder. **11.** Sorumlulukları yerine getirmenin Allah'ın sevdiği davranışlardan olduğunun farkına varır	**1.** Ördek Kukla Oyunu **2.** (a) Çevremizi Temiz Tutalım Draması (b) Mikrop Avı Oyunu **3.** Elif'in Malzemeleri Hikâyesi **4.** Geciken Saat Hikâyesi **5.** Abdest Alma Draması ve Şiiri **6.** İsraf Nedir? **7.** (a) Sorumluluklarım Var (b) Musa'nın Domatesleri Hikâyesi **8.** Kâinatta İsraf Yoktur **9.** Eski Defter Draması **10.** Minik Pirinç Hikayessi **11.** Veda Hutbesi Performans Ödevi: Geri Dönüşü Proje Ödevi: Değer Ağacı

Çocukları, dinimizin temel değerlerinden biri olan sorumluluğun insan hayatına anlam kazandıran önemli bir unsur olduğu konusunda bilinçlendirmek ve onların sorumluluk almaları gereken davranışlar konusunda bilgi sahibi olmalarını sağlamak eğitimin önemli bir amacıdır. Çocukların ailesine, arkadaşlarına, vatanına karşı sorumluluklarının olduğunu bilmeleri ve sorumluluk almaya istekli hale getirilmeleri gerekir. Ayrıca çocukların, Allah'a karşı sorumluluklarının olduğunu fark etmesi dini eğitim açısından önemli bir kazanımdır.[8]

[8] D.İ.B., a.g.i.s., s. 16.

Tablo 5: Ünite:5 " YARDIMLAŞMA'' Ünite Kazanım ve Etkinlikleri

YARDIMLAŞMA	
Kazanımlar:	**Etkinlikler:**
1.Yardım gerektiren durumların farkına varır. **2.** İhtiyacı olduğunda yardım ister. **3.** Aile bireylerine yardım eder. **4.** Arkadaşlarına yardım eder. **5.** Yardım edilmesi veya istenmesi gereken durumları bilir. **6.** Yardımlaşmanın Allah'ın sevdiği davranışlardan olduğunun farkına varır. **7.** Peygamberimizin yardımsever bir insan olduğunu bilir. **8.** Yardımlaşmanın olumlu sonuçlarını fark eder. **9.** Yardımlaşma ve paylaşmaya istekli olur.	**1.** Ensar Ve Muhacir **2.** Filli Kazağı Paylaşmak Hikâyesi **3.** (a) Susayan Köpek Hikâyesi (b) Otobüs Draması **3.** Sahabenin ikramı **4.** Göçmen Kuşlar **5.** Mescid-i Nebevi Performans Ödevi: Yardımlaşma Kumbarası **6.** (a) Sevincimizi Paylaşalım (b) Kainattaki Yardımlaşma Draması **7.** Uzun Kaşıklar Hikâyesi **8.** Kuş sarayları Hikâyesi **9.** Sadaka Hikayesi **10.** Bahçemizi Yapalım Draması Proje Ödevi: Değer Ağacı

Dinimizin temel değerlerinden biri olan yardımlaşmanın ne olduğu ve insan hayatına olumlu etkileri çocuklara kazandırılmak istenen değerler arasında yer alır. Çocukların, yardım edilmesi ve yardım istenmesi gereken durumlar ve acil durumlarda ulaşılması gereken kurumlar hakkında bilgi edinmesi sağlanır. Böylece çocuklar; yardımlaşma ve paylaşmaya istekli hale getirilerek, ihtiyaç duyduğunda yardım istemeyi ve ihtiyacı olana yardım etmeyi öğrenir; ailesine, arkadaşlarına ve çevresindeki insanlara yardım etmenin insanı bir sorumluluk olduğunun bilincine varır. Ayrıca yardımlaşmanın Allah'ın sevdiği davranışlardan biri olduğu, Peygamberimizin yardımsever bir insan olduğu ve yardımlaşmayı tavsiye ettiği gibi hususlara vurgu yapılarak dinimizin yardımlaşmaya verdiği önem de çocuklara verilmek istenen mesajlardandır.[9]

[9] D.İ.B., a.g.i.s., s. 17.

Tablo 6: Ünite:6 "SABIR" Ünite Kazanım ve Etkinlikleri

SABIR	
Kazanımlar:	**Etkinlikler:**
1. İsteklerini ertelemesini bilir. **2.** Gerektiğinde sırasını bekler. **3.** Allah'ın sabırlı davranmayı sevdiğini bilir. **4.** Peygamberimizin sabırlı bir insan olduğunu bilir. **5.** Sabırlı olmanın olumlu sonuçlarını fark eder. **6.** Sabırlı olmanın Allah'ın sevdiği davranışlardan olduğunun farkına varır. **7.** Sabırlı olmayı gerektiren durumlara örnekler verir.	**1.** Şeker Kolyesi **2.** (a)Abdullah'ın Sabrı Hikâyesi (b) Sabrın Sonu Selamettir Şiiri **3.** (a) Çimlenen Tohumlar (b) Pantomim ile Sabır Portakal Ağacı Hikâyesi **4.** Sabırlı Peygamberim Performans Ödevi: Sabır Mikrofonu **5.** Sabır Çiçeği Hikâyesi **6.** Turşu Kurma Etkinliği **7.** Şeftali Ağacı Hikayesi **8.** Hz. Eyyüp'ün Sabrı **9.** (a) Sabır Draması (b) Penguen'in Sabrı Hikayesi **10.** Sabır Örnekleri Proje Ödevi: Değer Ağacı

Dinimizin temel değerlerinden biri olan sabrın ve sabırlı olmayı gerektiren durumların neler olduğu, sabırlı olmanın insan hayatındaki olumlu etkileri gibi hususlar üzerinde durularak çocukların bu konuda bilinçli hale gelmelerini sağlamak amaçlanır. Çocukların günlük yaşamda, toplum ilişkilerinde sabır göstermeleri gereken durumlarla karşılaşabilecekleri konusunda farkındalık oluşturmak, çocuk eğitiminin temel kazanımları arasındadır. Ayrıca Allah'ın, sabırlı davranmayı sevdiğini, Peygamberimizin sabırlı bir insan olduğunu ve insanlara sabırlı olmayı tavsiye ettiğini, sabrın başarı ve mutluluğa giden yolda önemli bir unsur olduğunu çocuklara kavratmak ve onların bu bilinçle yetişmelerine yardımcı olmak sabır ünitesinin temel hedeflerindendir. [10]

[10] D.İ.B., a.g.i.s., s. 18.

Tablo 7: Ünite:7 "İYİLİK" Ünite Kazanım ve Etkinlikleri

İYİLİK	
Kazanımlar:	**Etkinlikler:**
1. İyiliğin karşılık beklemeden yapılması gereken bir davranış olduğunu bilir. **2.** İyilik olarak nitelendirilebilecek davranışların neler olabileceğini ayırt eder. **3.** İyilik yapmanın olumlu sonuçlarını fark eder. **4.** İyiliksever bir insanın özelliklerini bilir. **5.** İyilik yapmaya istekli olur. **6.** İyilik yapmanın Allah'ın sevdiği davranışlardan olduğunun farkına varır. **7.** Peygamberimizin iyiliksever bir insan olduğunu bilir.	**1.** İyilik Fotoğrafları **2.** Sorumu Cevapla Oyunu **3.** (a) Sadaka Taşları Hikayesi (b) Hasta Ziyareti Draması **4.** Doğru Davranış Hangisi **5.** (a) İyilik Mısırları (b) İyilik Şiiri Performans Ödevi: İyilik Halkası **6.** İyilik Çiçekleri Draması **7.** Sim Oyunu **8.** Yaşlı Tavşan Hikâyesi **9.** İyilik Güneşi Draması Proje Ödevi: Değer Ağacı

İyilik ünitesinde, dinimizin temel değerlerinden biri olan iyiliğin önemi ve insan hayatına olumlu etkilerinin çocuklara kazandırılması hedeflenir. İyiliğin karşılık beklemeden yapılan bir davranış olduğu uygun örneklerle çocuklara öğretilerek onların iyilik yapmaya istekli hale gelmeleri yine hedeflenen davranışlar arasındadır. Çocukların iyiliksever insanın özelliklerini bilmeleri, iyilik yapmanın olumlu sonuçlarının farkına varmaları, günlük yaşamda karşılaşabilecekleri örnek durumlarla somutlaştırılır. Ayrıca Peygamberimizin iyiliksever bir insan olduğu ve Allah'ın iyilik yapanları sevdiği, çocuklara değerler eğitimi ile kazandırılmak istenen amaçlar arasında yer alır. [11]

[11] D.İ.B., a.g.i.s., s. 19.

Tablo 8: Ünite:8 "DOĞRULUK ve DÜRÜSTLÜK" Ünite Kazanım ve Etkinlikleri

DOĞRULUK ve DÜRÜSTLÜK	
Kazanımlar:	**Etkinlikler:**
1. Dürüst bir insanın özelliklerini bilir. **2.** Ailesine her zaman dürüst davranır. **3.** Arkadaşlarına her zaman doğruyu söyler. **4.** Dürüst olan ve olmayan davranışları ayırt eder. **5.** Çevresine karşı her zaman dürüst olur. **6.** Dürüst olmanın Allah'ın sevdiği davranışlardan olduğunun farkına varır. **7.** Peygamberimizin doğru ve güvenilir bir insan olduğunu bilir. **8.** Müslümanın güvenilir insan olduğunu bilir. **9.** Doğru ve dürüst olmanın olumlu sonuçlarını fark eder.	**1.** Müslüman Doğru Olur Şiiri **2.** İki Yavru Ayıcık Hikâyesi. **3.** Parolayı Bul Oyunu **4.** (a) Yırtık Defter Hikâyesi (b)Ayşegül'ün Kedisi Hikâyesi Performans Ödevi: Doğruluk Treni **5.** Trafik Polisi Draması **6.** Doğruluk şiiri **7.** Hz. Ali'nin Doğruluğu **8.** Eğer Vermeseydin **9.** Doğruluk Çizgisi Oyunu **10.** Canım Ablam Hikayesi Proje Ödevi: Değer Ağacı

Doğruluk ve dürüstlüğün insan hayatına anlam kazandıran değerlerden biri olduğu, dürüst olmanın önemi ve dürüst insanın özellikleri konusunda çocuklarda farkındalık oluşturmak, çocukları bu değerler esas alınarak yetiştirmek din eğitimin temel amaçlarındandır. Çocukları, önce kendisine sonra ailesine, arkadaşlarına ve çevresine karşı dürüst davranması, doğru söylemesi ve doğru davranışlarda bulunması konusunda bilinçlendirerek doğruluk ve dürüstlüğün olumlu sonuçlarının farkına varmalarını sağlamak çocuk eğitiminde önemli bir yere sahiptir. Çocukların; dürüst olan ve olmayan davranışları ayırt edebilmesi, dürüstlüğün Allah'ın sevdiği davranışlardan biri olduğunu ve Peygamberimizin insanları doğruya yönelttiğini bilmesi değerler eğitimi açısından önemlidir. [12]

[12] D.İ.B., a.g.i.s., s. 20.

Tablo 9: Ünite:9 "ADALET" Ünite Kazanım ve Etkinlikleri

ADALET	
Kazanımlar:	**Etkinlikler:**
1. Kendisinin ve başkalarının haklarını korur. **2.** Adil olan ve olmayan davranışları ayırt eder. **3.** Çevresine karşı adil davranır. **4.** Adil olmanın Allah'ın sevdiği davranışlardan biri olduğunun farkına varır. **5.** Allah'ın adil olduğunu bilir. **6.** Peygamberimizin herkese adil davrandığını bilir. **7.** Adil davranışların olumlu sonuçlarını fark eder. **8.** Karşılaştığı problemlere adil çözümler üretir	**1.** Haksız Hakkı Draması **2.** Susayan Hasan **3.** Herkesin Hakkını Koruyalım **4.** (a)Öğretmenin Adaleti Hikâyesi (b) Bütün İnsanlar Eşittir Performans Ödevi: Güneş Panosu **4.** Hurma Sepeti **5.** Eldiven Örneği **6.** Hayvanlar Aleminde Yarış Hikayesi **7.** Selam Oyunu **8.** Hacerü'l-Esved Proje Ödevi: Değer Ağacı

Bu ünite çerçevesinde adaletli olmak, adaletli davranmak, insanlar arasında adaleti gözetmek hususunda çocuklarda farkındalık oluşturmak ve adalet kavramının dinimizin temel değerlerinden biri olduğu konusunda çocukları bilinçlendirmek hedeflenir. Çocukların adil olan ve olmayan davranışları ayırt edebilmesi, çevresine karşı adil olması ve adaletli olmanın olumlu sonuçlarının farkına varabilmesi eğitim adına önemli bir kazanımdır. Ayrıca çocukların Allah'ın adil olduğunu, adaletli olmanın Allah'ın sevdiği davranışlar arasında yer aldığını ve Peygamberimizin herkese adaletli davrandığını bilmesi dini eğitimin hedef ve kazanımları açısından önem arz eder. [13]

[13] D.İ.B., a.g.i.s., s. 21.

1.3.2. İkinci Dönem Dini Bilgiler Ders Üniteleri:

Tablo 10: Ünite:1 ''ALLAH'I SEVİYORUM'' Ünite Kazanım ve Etkinlikleri

ALLAH'I SEVİYORUM	
Kazanımlar:	**Etkinlikler:**
1. Allah'ın var ve bir olduğunu bilir. **2.** Tüm varlıkları Allah'ın yarattığını bilir. **3.** Allah'ın tüm varlıkları sevdiğini bilir. **4.** Allah'ın merhametli olduğunu bilir. **5.** Allah'ın her şeyi bildiğini, işittiğini ve gördüğünü bilir. **6.** Allah'ı sever ve O'na güvenir. **7.** Allah'ın verdiği nimetlerin farkına varır.	**1.** (a) Karagöz ile Hacivat (b) Teşekkür Ederim Oyunu **2.** (a) Biliyorum, Varsın ve Birsin ! (b) Minik Tohumun Büyüme Draması **3.** (a) Merhamet Keşfine Çıkıyoruz (b) Meryem'in Elması Hikayesi **4.** (a) Şükür Sepeti (b) Görmeden İnandın Sana **5.** (a) Rızık Zinciri (b) Herşey İnsanın Hizmetinde Draması **6.** (a) Su Hayattır (b) Akıllı Karınca İle Bilgin Ağaç Hikayesi **7.** (a) Küçük Murat'ın Allah'a Teşekkürü Draması (b) Ben Bir Damlayım **8.** Habersiz Kalma Draması Performans Ödevi: Allah'ı Seviyorum Çünkü.. Proje Ödevi: Damlaya Damlaya Göl Olur.

Çocukların, Allah'ı sevgi temelinde tanımalarını, Allah'ın varlığı ve birliğini, O'nun eşi ve benzerinin bulunmadığını ve kainattaki canlı cansız tüm varlıkları Allah'ın yarattığını fark etmelerini sağlamak din eğitiminin en temel gayesidir. Allah'ın her şeyi gören, işiten, bilen, kullarına merhamet eden, rızık veren, kullarının günahlarını bağışlayan, dualarını ve tövbelerini kabul eden yüce bir varlık olduğu çocuklara seviyelerine uygun bir şekilde aktarılır böylece çocuklarda Allah'ı sevme ve O'na güvenme duygusu pekiştirilir. Allah'ın sevdiği davranışları yerine getirmenin, O'nu sevmenin bir göstergesi olduğu çocuklara benimsetilir; ayrıca Allah'ın yarattığı varlıkların ve insanlara sunduğu nimetlerin değeri hakkında çocuklarda bilinç oluşması hedeflenir.[14]

[14] D.İ.B., a.g.i.s., s. 22.

Tablo 11: Ünite:2 ‘‘PEYGAMBERİMİ SEVİYORUM’’ Ünite Kazanım ve Etkinlikleri

PEYGAMBERİMİ SEVİYORUM	
Kazanımlar:	**Etkinlikler:**
1. Peygamberlerin görevlerini bilir. **2.** Peygamberimizin kişisel özelliklerini bilir. **3.** Peygamberimizin insan ilişkilerine yönelik güzel davranışlarından örnekler verir. **4.** Peygamberimizle ilgili saygı ifadelerini bilir. **5.** Peygamberimizin örnek bir insan olduğunu kavrar. **6.** Günlük yaşamında Peygamberimizin bazı davranışlarını model alır. **7.** Peygamberimizin çocukları sevdiğini biliyorum.	**1.** Doğruyu Bul Draması **2.** (a) Güller Çiçek Açtı Oyunu (b) En Nazik İnsan Draması **3.** (a) Kimdir Bu Oyunu (b) Zehra’nın Peygamber Sevgisi Hikâyesi **4.** Peygamberimiz Herkese Değer Verirdi **5.** Sensin Doğru Şiiri **6.** (a) Canım Peygamberim (b) Peygamberimizin Nezaketi Draması **7.** (a) Bereketli Çocuk Şiiri (b) Peygamberimin Ailesini Tanıyorum **8.** (a) Osman’ın Dürüstlüğü Hikayesi (b) Temizlik Halkaları **9.** Peygamberleri Seviyorum PerformansÖdevi: Peygamberimizin Sözlerini Öğreniyorum Proje Ödevi: Damlaya Damlaya Göl Olur

Çocukların Peygamber Efendimizi tanıyıp sevmeleri temel alınarak Peygamberlerin Allah'ın emir ve yasaklarını insanlara anlatmakla sorumlu kişiler olduğunu öğrenmelerini sağlamak dini eğitimin amaçları arasında yer alır. Çocukların, Peygamberimizin hayatı hakkında bilgilendirilmesi sağlanarak, O’nu (sav) her yönüyle tanımaları ve O'nun (sav) insanlık için önemini kavramaları hedeflenir. Peygamberimiz için saygı ifadelerini kullanmak, O'nun (sav) sevdiği davranışları yerine getirmenin O'nu (sav) sevmenin göstergesi olduğunu vurgulamak ve çocukları Peygamberimizin günlük hayattaki davranışlarını örnek almak konusunda teşvik etmek yine eğitimin çocuklara kazandırmayı amaçladığı hedefler arasındadır. Ayrıca Peygamberimizin merhameti, adaleti, çocuklara olan sevgisi gibi pek çok özelliğini örnek almak ve çocukları bu bilinçle yetiştirmek önemlidir. Çocuklarda Peygamber sevgisini pekiştirmek için çocukların seviyelerine uygun etkinliklere yer vermek konunun benimsenmesi adına büyük bir kazanımdır. [15]

[15] D.İ.B., a.g.i.s., s. 23.

Tablo 12: Ünite:3 ''KİTABIMI SEVİYORUM'' Ünite Kazanım ve Etkinlikleri

KİTABIMI SEVİYORUM	
Kazanımlar:	**Etkinlikler:**
1. Kur'an-ı Kerim'in özelliklerini bilir. **2.** Kur'an-ı Kerim'e saygı davranışları gösterir. **3.** Kur'an-ı Kerim okunduğunu duyduğunda ilgiyle dinler. **4.** Kur'an-ı Kerim okumanın Allah'ın sevdiği davranışlardan biri olduğunun farkına varır. **5.** Namazda Kur'an-ı Kerim'den ayetler okunduğunu bilir. **6.** Kur'an-ı Kerim okumanın olumlu sonuçlarını fark eder. **7.** Kur'an-ı Kerim okumaya istekli olur	**1.** (a) Beni Tanı Oyunu (b) Sürpriz Yumurta **2.** Yüce Kitabım **3.** Dur ve Dinle Oyunu **4.** (a) Kitabım Kur'an (b) Kur'an-ı Kerim Kılıfı **5.** (a) Rehberimiz Kur'an Hikayesi (b) Dinin Direği Namaz Şiiri **6.** (a) Kur'an-ı Kerim'e Saygılıyım (b) Kur'an Yolu Huzur Dolu Draması Performans Ödevi: Kitabımı Tanıyorum Proje Ödevi: Damlaya Damlaya Göl Olur

Yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'in çocuklara sevgi temelinde tanıtılması temel dini eğitimin başlıca hedeflerinden biridir. Kur'an-ı Kerim'in Allah'ın kelamı olduğu, Allah'ı insanlara tanıtan kutsal kitap oluşu ve insanları dini anlamda kurtuluşa götüren kurallar içerdiği hususu çocuklara kazandırılarak, Kur'an-ı Kerimi okuyup anlamanın Allah'ın sevdiği bir davranış olduğunu çocukların fark etmeleri sağlanır. Çocuklara Kur'an-ı Kerim'in temel özelliklerini tanıtarak, Kur'an-ı Kerim'e saygı göstermenin, Kur'an okunurken onu sessizce dinlemenin ve evlerimizde güzel bir şekilde muhafaza etmenin önemi vurgulanır. Ayrıca namaz içinde Kur'an'dan ayetler okunduğu hakkında uygulamalı öğretim yapılır. [16]

[16] D.İ.B., a.g.i.s., s. 24.

Tablo 13: Ünite:4 ‘‘İNSANLARI SEVİYORUM’’ Ünite Kazanım ve Etkinlikleri

İNSANLARI SEVİYORUM	
Kazanımlar:	**Etkinlikler:**
1. İnsanların farklı ve ortak özelliklerini bilir. **2.** Ailenin insan yaşamındaki önemini kavrar. **3.** Arkadaşlığın insan yaşamındaki önemini kavrar. **4.** Toplumsal yaşamda insanların farklı rolleri olduğunu bilir. **5.** İnsanların birbirlerine ihtiyaç duyduklarını fark eder. **6.** Belli başlı görgü kurallarını bilir. **7.** Görgü kurallarına uygun davranır.	**1.** (a) Biz Hz. Adem’in Çocuklarıyız (b) Parmak İzlerimiz **2.** (a) 3N 1K Oyunu (b) Bin Kişinin Yaptığı Pasta Hikâyesi **3.** (a) Arı Zuzz Hikayesi (b) Benim Evim Benim Ailem **4.** (a) Zeytinyağlı Pırasa Hikayesi (b) Her Şey Arkadaşla Güzel Oyunu **5.** Aileme Yardım Ediyorum Draması **6.** (a) Farklı Farklıyız Draması (b) Biz Bir Aileyiz Hikayesi **7.** Haklara Saygılıyım Performans Ödevi: Sevgi Çemberi Proje Ödevi: Damlaya Damlaya Göl Olur

Allah'ın en güzel varlık olarak yarattığı ‘‘insanı’’ çocukların sevgi temelinde tanımaları çocuklara kazandırılmak istenen hedefler arasındadır. Allah'ın her insanı birbirinden farklı yarattığı, İnsanların farklı ve benzer özelliklerinin olduğu, yaşam süresince insanların birbirlerine ihtiyaç duyduğu, insanlar arasında yardımlaşmanın önemli bir yer tuttuğu gibi pek çok hususu çocukların fark etmeleri sağlanır. İnsan ilişkilerinde ailenin ve arkadaşlığın önemi üzerinde durularak çocukların bu ilişkilerin hayatı anlamlı kılan değerler olduğu bilincine varmaları istenir. Toplumsal yaşamda insanların; doktor, mühendis, gazeteci, öğretmen gibi farklı mesleki rollerinin bulunduğu, farklı rollere sahip olan bu insanların birbirine ihtiyaç duyduğu ve her mesleğin toplumsal yaşamda birbiriyle ilişkili olduğu çocuklara aktarılır. Ayrıca toplumsal yaşamda insan ilişkilerinin önemi, insan ilişkilerine yön veren görgü kurallarının neler olduğu ve bu kuralların toplumsal yaşama etkisi üzerinde durularak çocukların bilgilendirilmesi sağlanır. [17]

[17] D.İ.B., a.g.i.s., s. 25.

Tablo 14: Ünite:5 ‘‘KÂİNATI SEVİYORUM’’ Ünite Kazanım ve Etkinlikleri

KÂİNATI SEVİYORUM	
Kazanımlar:	**Etkinlikler:**
1. Allah’ın kâinatı bir düzen içerisinde yarattığını fark eder. **2.** Doğada vakit geçirirken kâinatın güzelliklerini fark eder. **3.** Allah’ın insanlar için pek çok nimetler yarattığını bilir. **4.** Çevreyi temiz tutar. **5.** Çevreye zarar verici davranışlardan uzak durur. **6.** Allah’ın insanlar için yarattığı nimetleri verimli kullanır	**1.** (a) Kâinatı Keşfediyorum Draması (b) Buldur, Söylet **2.** (a) Kâinattaki Düzen Hikâyesi (b) Yaratılanı Sev Yaratan’dan Ötürü Draması **3.** (a) Minik Solucan Draması (b) Bütün Çöpler Kendi Kutusuna Draması **4.** (a) Kainata Açılan Pencereler (b) Kainat Konuşuyor Draması **5.** (a) Ekşi Sütten Tatlı Peynir Hikayesi (b) Her Şey Bize Emanet **6.** Çevrem Temiz, İçim Rahat Draması **7.** Kaplumbağanın Seyir Defteri Draması Performans Ödevi: Doğayı Seviyorum, Kirletmiyorum Proje Ödevi: Damlaya Damlaya Göl Olur

Allah'ın, içinde yaşadığımız kâinatı mükemmel bir düzen içinde yarattığı ve bu mükemmel düzene sahip kâinatın insanları sevgi çemberiyle kuşattığı vurgulanarak çocuklarda kâinatın ve insanların sevilmesi noktasında duyarlılık oluşturulur. Allah’ın, kâinatta insanlara sayısız güzellikte nimetler yarattığı, insanın yaşamını sürdürebilmesi için toprak, su, bitki gibi doğada ihtiyaç duyduğu çeşitli varlıkları insan yaşamına sunduğu ve bu nimet ve varlıkların israf edilmemesi gerektiği çocuklara çeşitli etkinliklerle anlatılıp çevre bilinci oluşturmaları sağlanır. Ayrıca çevreyi temiz tutmak, çevredeki doğal güzellikleri korumak için çocuklara sorumluluk duygusu kazandırılır.[18]

[18] D.İ.B., a.g.i.s., s. 26.

Tablo 15: Ünite:6 ‘‘DİNİMİ SEVİYORUM’’ Ünite Kazanım ve Etkinlikleri

DİNİMİ SEVİYORUM	
Kazanımlar:	**Etkinlikler:**
1. Dinimizin temel özelliklerini bilir. **2.** İslam’ın beş şartını bilir. **3.** Kelime-i Şehâdet’in dinimizdeki önemini fark eder. **4.** Namaz ibadetinin temel özelliklerini bilir. **5.** Namaz ibadetine ilişkin rükû ve secde gibi hareketleri yapar. **6.** Oruç ibadetinin temel özelliklerini bilir. **7.** Zekât ibadetinin başlıca faydalarını bilir. **8.** Hac ibadetinin temel özelliklerini bilir. **9.** İbadet etmenin olumlu sonuçlarını fark eder.	**1.** (a) Dinimi Öğreniyorum Oyunu (b) Namaz Dinin Temelidir **2.** Merve Oruç Tutmayı Öğreniyor Hikâyesi **3.** (a) Sadaka Nedir? (b) Temiz Sınıf Draması **4.** (a) Aynam Ol Draması (b) Mutluluğun Resmi Draması **5.** İlk Sadakam Hikayesi **6.** (a) Camimiz Çiçek Açacak Hikayesi Performans Ödevi: Minik Şairlerden Şiir Kitabı Proje Ödevi: Damlaya Damlaya Göl Olur

Çocukların dinimiz İslâm'ı tanımaları, dinimizin temel özelliklerini bilmeleri ve İslâm dinini sevmeleri dini eğitimin çocuklara kazandırmayı amaçladığı temel hedefler arasındadır. İslâm'ın sevgi, barış ve kolaylık dini olduğu ve bu dinin insanı değerli kıldığı hakkında çocuklar bilgilendirilir. İslâm dininin beş temel şartı olan kelime-i şehâdet, namaz, oruç, zekât ve hac ibadetlerini ve bu ibadetlerin önemini, seviyeleri gözetilerek çocukların öğrenmelerini sağlamak dini eğitimin temel hedeflerindendir. Ayrıca namaz ibadetinin önemi üzerinde durularak yapılan etkinliklerle çocukların namaz kılınışını öğrenmeleri sağlanır. İbadet etmenin olumlu sonuçları olduğunun fark edilmesi, çocukların din sevgilerinin şekillenmesinde etkilidir. [19]

[19] D.İ.B., a.g.i.s., s. 27.

Tablo 16: Ünite:7 ''DİNİ MEKÂNLARIMIZI SEVİYORUM'' Ünite Kazanım ve Etkinlikleri

DİNİ MEKÂNLARI SEVİYORUM	
Kazanımlar:	**Etkinlikler:**
1. Caminin genel özelliklerini bilir. **2.** Camiye gitmeye istekli olur. **3.** Ezanın önemini fark eder. **4.** Kâbe'nin Müslümanlar için önemini bilir. **5.** Mescid-i Nebevî'yi tanır. **6.** Mescid-i Aksa'yı tanır. **7.** Dini mekânlarda bulunmanın olumlu etkilerini fark eder.	**1.** (a) Döndüm Kıbleye Hikâyesi (b) Babaannemin Kâbe Ziyareti Hikâyesi **2.** (a) Camiler Dile Gelse Hikayesi (b) Selimiye Camii'ni Ziyaret Hikayesi **3**. İbadete Saygı Draması **4.** (a) Namaza Davet (b) Güzel Kâbe'm **5.** (a) Suffe Okulu (b) Mescid-i Aksa **6.** (a)Camimiz Draması (b) Çuf Çuf Camiye Draması **7.** (a) Minik Mimarlar (b) Ezan Çiçeği Hikayesi Performans Ödevi: Camilerimizi Tanıyorum Proje Ödevi: Damlaya Damlaya Göl Olur

Çocuklara dinimizin sembollerinden biri olan ibadet mekânı camilerimiz tanıtılarak, camiye gitmenin önemi ve namaza çağrı olan ezanın anlamı benimsetilir. Kâbe'nin, Mescid-i Nebevî ve Mescid-i Aksa'nın Müslümanlar için ne anlam ifade ettiği, buralarda yapılan ibadet ve edilen duaların insan hayatına olumlu etkileri üzerinde durularak genel anlamda tüm dini mekânlarımızın İslam dinindeki önemi ve insan ilişkilerine katkıları çocuklara çeşitli görsel materyaller kullanılarak anlatılır ve çocukların bu mekanları sevgi temelinde tanımları sağlanır. [20]

[20] D.İ.B., a.g.i.s., s. 28.

Tablo 17: Ünite:8 "VATANIMIZI SEVİYORUM" Ünite Kazanım ve Etkinlikleri

VATANIMI SEVİYORUM	
Kazanımlar:	**Etkinlikler:**
1. İnsan için vatanın önemini fark eder. **2.** Vatanını sever. **3.** Bayrağını sever. **4.** Vatana karşı görevleri bilir. **5.** Birlik ve beraberliğin vatan için önemini kavrar. **6.** Vatan sevgisiyle öne çıkan tarihi şahsiyetleri tanır. **7.** İstanbul'un Fethi, Çanakkale Savaşı, 15 Temmuz gibi tarihi olayların önemini kavrar. **8.** Vatan için çalışmanın önemini fark eder	**1.** Vatanım Türkiye'm **2.** Vatanım Benim Kıymetlim **3.** (a) Vatanımı Seviyorum İsraf Etmiyorum (b) Çöp Kovası Hikâyesi **4.** Büyüyünce Yapacağım **5.** (a) İslam Büyükleri Draması (b) Fetih Marşı **6.** Memleketim **7.** (a) İsraf Şiiri (b) Ben Çöp Değilim Hikayesi **8.** (a) Vatanım Yeşilleniyor (b) İstiklal Şairimiz Draması **9.** Küçük Seyyah Draması Performans Ödevi: Vatanım İçin Çalışıyorum Proje Ödevi: Damlaya Damlaya Göl Olur

Çocuklara gerek ebeveynleri gerek eğitim hayatına ilk adımlarını atmalarından itibaren öğretmenleri tarafından vatan sevgisi aşılanarak, vatanın önemi kavratılır ve vatan, millet ve bayrak sevgisi temelinde çocukların vatana karşı sorumluluklarımız olduğu bilincine varmaları sağlanır. Çocuklara vatanı sevmenin, onu korumanın, vatan için çalışmanın önemi benimsetilir. Ülkemizin tarihi ve doğal güzellikleri çeşitli görsel materyaller kullanılarak çocuklara tanıtılır. Ayrıca tarihte iz bırakan önemli olaylar ve tarihe mal olmuş kahramanlardan bahsedilerek vatanın niçin önemli olduğu tüm bu etkinlikler vasıtasıyla çocuklara aktarılır. [21]

[21] D.İ.B., a.g.i.s., s. 28.

Tablo 18: Ünite:9 ''BAYRAMLARIMIZI SEVİYORUM'' Ünite Kazanım ve Etkinlikleri [22]

BAYRAMLARIMIZI SEVİYORUM	
Kazanımlar:	**Etkinlikler:**
1. Ramazan Bayramının temel özelliklerini bilir. **2.** Kurban Bayramının temel özelliklerini bilir. **3.** Bayramların insanlar üzerindeki olumlu sonuçlarını fark eder. **4.** Bayramlaşmanın nasıl yapılacağını gösterir. **5.** Kandil gecelerinin Müslümanlar için önemli olduğunu fark eder. **6.** Cuma gününün Müslümanlar için özel bir gün olduğunu bilir	**1.** (a)Bayramları Tanı Oyunu (b) Bayramlar Paylaşınca Güzel Hikayesi **2.** (a) Günlerin Terazisi Draması (b) Taha'nın İlk Cuma Namazı Hikayesi **3.** (a) Tebrik Kartı Yapıyorum (b) Köyde Bayram Hikayesi **4.** (a) Nasıl Bir Bayram İstiyoruz? (b) Bin Aydan Hayırlıdır Bu Gece **5.** (a) Kadir Gecesi Draması (b) Fatma'nın Bayram Hediyeleri Hikayesi Performans Ödevi: Bayramlaşma - Kandil Albümü Proje Ödevi: Damlaya Damlaya Göl Olur

Bayramlar, Allah'ın Müslüman kullarına hediyesidir. Ramazan ve Kurban Bayramı günleri, Kandil geceleri, Cuma günleri gibi özel gün ve geceler Müslümanlar arasında kardeşliği, birlik ve beraberliği, yardımlaşma ve tebrikleşme duygularını pekiştirir. Bu mübarek gün ve geceler tüm inananlar için huzur ve mutluluk vesilesidir. Dini bayramlar gibi milli bayramlar da milleti ayakta tutan, milli birlik ve beraberliği sağlayan önemli günlerdendir. Dini ve milli bayramlarımızla birlikte bütün özel gün ve gecelerimiz kültürümüz olan örf, adet, gelenek ve göreneklerimiz içinde de bugüne kadar yaşatılmış bundan sonra da yaşatılmaya devam edecektir. Çocukların tüm bu değerleri önce tanıyıp sevmeleri sonra bu değerlere sahip çıkıp yaşatmaları yönünde gerekli çalışmalar yapılarak, çocuklarımızın bu bilinçle yetiştirilmesi hedeflenir.[23]

[22] Çalışmamızın ikinci bölümünde ele aldığımız ''*Ünite Kazanım ve Etkinlikleri*'' tabloları hazırlanırken ''2021-2022 4-6 Yaş Temel Öğretim Yıllık Planı'' çizelgesinden yararlanılmıştır.
[23] D.İ.B., a.g.i.s., s. 29.

İKİNCİ BÖLÜM

1. 4-6 YAŞ DÖNEMİ ÇOCUKLARININ ÇEŞİTLİ AÇILARDAN GELİŞİM SÜRECİ

1.1. GELİŞİM EVRELERİ

Çocuk bilimcileri, doğum öncesi dönemden başlayıp doğumdan sonra da devam eden gelişim sürecini, çocukların belirli davranış kalıpları ve bu davranış kalıpları içerisindeki benzer eğilimleri değerlendirerek çeşitli dönemlere ayırmışlardır. Biz de çalışmamıza, genel kapsamı çocuklar ve müzik olan araştırmamızı daha sağlıklı yürütme ve üzerinde durduğumuz yaş grubunu daha iyi tanıma adına, çocukluk dönemi boyunca karşımıza çıkan gelişim evrelerinden bahsederek başlayacağız. Bu evreler sırasıyla; Bebeklik, İlk Çocukluk ve Son Çocukluk Evresi olarak sınıflandırılmıştır. [24]

1.1.1. Bebeklik Evresi:

Süt çocukluğu olarak da bilinen bebeklik evresi, doğum ile 2 yaş arasındaki zaman dilimini kapsamaktadır. Bebek bu evrede, her bakımdan ebeveyne bağlı olmakla birlikte çeşitli deneme yanılma hareketleri ile ortaya çıkan, çevreyi keşfetme gibi bir takım gizli yeteneklere sahiptir. Bebek, beslenme ve güvenlik ihtiyaçlarının giderilmesinde ailesine ve yakınlarına ihtiyaç duyar. Bu evrede fizyolojik büyüme ile bilişsel, duygusal fonksiyonların da geliştiği gözlenmektedir. Yani çocuk bir yandan bedenen büyüme sağlarken bir yandan da bilişsel gelişme göstergesi olan küçük, basit sözcüklerle kendini ifade etmeye çalışmakta duygu durumu ve isteklerini, gülme ağlama dışında sözel ifadelerle de dışarıya yansıtmaktadır. Tüm bunları yaparken diğer yandan da çevresi ve zihni arasındaki uyarıcı kontrolünü aktifleştirerek kendisi, çevresi ve davranışları arasında çeşitli özümsemeler gerçekleştirmektedir.[25]

Çocuk gelişimi adına kritik bir evre olan bebeklik evresinde, çocuğun ebeveynleri ile özellikle de annesi ile kurduğu bağ çok mühimdir. Aradaki bağ ne kadar sağlıklı kurulmuş ise sonraki dönemlerde bunun artıları kendini gösterecektir. Çünkü güvenle

[24] Eyup Şimşek, ‘‘Çocukluk Dönemi Dini Gelişim Özellikleri ve Din Eğitimi’’, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi,* C. 4, S. 1 (2004), s.208.
[25] Şimşek, a.g.m., s. 208.

kurulan bağ sayesinde ileriki yaşlarda karşımıza çıkan sağlıklı bir güven duygusunun temeli anne çocuk ilişkisinde atılmış demektir. Çocuğun fizyolojik olarak beslenmeye duyduğu ihtiyaç gibi kucağa alınmak, sarılınmak, ilgilenilmek, sevgi gösterilmek gibi duygusal olarak da bazı ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçların karşılanmasında öncelikle anne baba olmak üzere çocuğun bakımında dahili olan yakın çevre de sorumludur.[26] Çocuk için her gelişim dönemi kendine has özellikler ile genel çizgisini belirlemişse de, kendisinden sonra gelen dönemlerin özellikleriyle de belirli yönleriyle bütünleşir. Bu durum bebeklik evresinden sonra gelen dönemler için de geçerlidir. [27]

1.1.2. İlk Çocukluk Evresi:

İlk çocukluk evresi, okul öncesi dönemi olarak da isimlendirilebilen, 2 ila 6 yaş aralığında bulunan zaman dilimini ifade etmektedir. Bu evre çocuğun içinde bulunduğu dönem gereği kendini en fazla yatkın hissettiği sosyal etkinliğin oyun olması nedeniyle oyun çağı olarak da tarif edilmiştir[28] zira oyun, çocuğun gelişimini destekleyen ve yansıtan bir ayna görevindedir. [29]

Bir önceki evre olan bebeklik evresinde çocuğun fiziki olarak bedeninde, motor gelişim açısından kaslarında, zihinsel olarak da algılamasında belirli bir ilerleme kaydedildiği için ilk çocukluk evresi, bu ilerlemelerin verdiği kabiliyetler ile çevreden bağımsızlaşma adına atılan ilk adımları barındıracaktır. Bir nevi çocuk ebeveyn desteğinden aşamalı olarak uzaklaşıp kendi özgürlüğüne yaklaşmış olacaktır.[30]

İki - altı yaş aralığındaki ilk çocukluk evresi çocuğun çevreyi gözlemlemesi ve algılaması yönüyle yaşamının ilerleyen zamanlarında refahı ve üretkenliği açısından verimli olabilmesi adına kritik bir dönem olarak değerlendirilir. [31]

---

[26] Şimşek, a.g.m., s. 208
[27] M. Engin Deniz, *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim,* 10. b., Pegem Akademi yay., Ankara, 2021, s. 54.
[28] Şimşek, a.g.m., s. 209
[29] Deniz, a.g.e., s. 342.
[30] Şimşek, a.g.m., s. 209
[31] Hilal İlknur Tunçeli, Rengin Zembat, ''Erken Çocukluk Döneminde Gelişimin Değerlendirilmesi ve Önemi'', *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi,* C. 3, S.3 (2017), s.3.

Çocuk bu evrede gördüğü, şahit olduğu ve duyduğu her şeyi bilinçsiz bir şekilde ve herhangi bir anlam yüklemeksizin tekrar eder. Bu durum ilk çocukluk evresinde uzunca süre devam eder. Çocuk bu eylemi her ne kadar irade dışı gerçekleştirse de aslında ilk öğrendiği her şey çevresini taklit ettiği bu durum ile gerçekleşir. Daha önce okul çağı, okul öncesi dönemi olarak tarif ettiğimiz 2-6 yaş aralığı çocuğun taklit ve tekrar eylemlerinin yoğun olduğu bir zaman dilimini kapsaması nedeniyle taklit evresi olarak da adlandırılmaktadır.[32]

İlk çocukluk evresinin isimlendirilmesinde değindiğimiz; çocuk için vazgeçilmez bir tutku olan oyun, çocuğun içinde bulunduğu gelişim dönemini zenginleştiren en güzel meşgaledir. Bu yüzden oyun çağı olarak tarif edilir ve diğer dönemlere göre en renkli zaman dilimini içerir. Çocuk bu evrede oldukça meraklı ve öğrenme isteği yüksek seviyededir. Her şeyi merak eder her gördüğünü ve duyduğunu anlamlandırmak ister, bolca soru sorar ve sorularının cevaplandırılması konusunda ısrar eder. Çocuk etrafında olan biteni anlamlandırmaya çalışırken gerçek dünya ve hayal dünyası arasında bir bağ kurmaya çalışır ve bunu yine oyun vasıtası ile yapar. Oyunda bazen anne olur bazen baba rolü üstlenir bazen izlediği bir çizgi filmdeki karaktere bürünür bazen kendini bir masal kahramanı ilan eder. Kimi zaman hastasını muayene eden bir doktor kimi zaman da kötü adamları yakalayan bir polis olur. Aslında büründüğü her bir rol çocuğun kendini tanıma ve bulma adına yaşadığı bir deneyim olur. Yani çocuk oyunla var olur, oyunla yetişir, oyunla büyür. [33]

1.1.3. Son Çocukluk Evresi:

İkinci çocukluk evresi olarak da bilinen bu dönem, okul çağı ve ergenlik dönemi arasındaki süreci ifade etmektedir. Çalışmamızın temel alanı okul öncesi dönemlerde yoğunlaşsa da gelişim sürecini bir bütün olarak ele alma açısından son çocukluk döneminden de bahsedeceğiz. Son çocukluk dönemi, kızlarda 6-11 erkeklerde ise 6-12 veya 13 yaş arasında yer alan bir evre olup "Okul Çağı" veya "Temel Eğitim Çağı" olarak da adlandırılmaktadır. Çocuk bu evre ile ebeveyninden ve yakın çevresinden çıkıp daha geniş sosyal çevre ile karşılaşır. Genişleyen sosyal çevresi beraberinde daha önce anlamlandıramadığı birçok şeyin cevabını da getirecektir. Çünkü çocuk

[32] Şimşek, a.g.m., s. 209
[33] Şimşek, a.g.m., s. 209.

çevresini gözlemleyerek de gelişim ve öğrenme sürecini devam ettirecektir. Zihninde somut olarak bulunan birçok durum soyut olarak da teşekkül etmeye başlayacaktır. Bu aşama çocuğun somuttan soyuta geçtiği önemli bir dönüm noktası olarak değerlendirilir.[34]

Genel olarak gelişim evrelerinden bahsettikten sonra bu süreçler içinde kritik gelişim dönemleri olarak ifade edeceğimiz önemli bir noktaya değinelim:

Çocukların gelişim süreci boyunca belirli zamanlarda daha fazla öğrenmeye ve çevreye karşı daha fazla duyarlı olma gibi bazı durumlar söz konusudur. Bu dönemde çocukların özellikle çevre kaynaklı öğrenme yatkınlığı artar ve öğrenme hızında da bir artış gözlenir. Yaşamlarının diğer kısımlarında öğreneceklerine kıyasla daha hızlı bilgi kazanımı sağladıkları bu hassas dönemlere gelişimin kritik dönemleri denilmektedir.[35]

Organizma bu dönemde çevresel etkilere daha açıktır. Davranış bu dönemde kazanılmazsa daha sonra kazanılması ya çok zor olur ya da imkânsız hale gelir. Gelişimin hızlı olduğu ve buna bağlı olarak kritik dönemin önem arz ettiği bebeklik ve çocukluk dönemlerinde ebeveynlerin ve eğitimcilerin çocukların gelişimine katkı sağlamak ve çevresel uyarıcılara açık olunan bu kritik zaman diliminde çocukların belirli kazanımları elde etmelerine yardımcı olmak için gerekli imkânı, desteği onlara sunmalıdırlar. Örneğin çocuklarda çevreyle etkileşimleri sonucu ileri yaşlarda görülecek olan duygusal gelişimin temelleri bebeklik döneminde anne babanın çocuklarına göstereceği yakınlık ile atılmalıdır. Eğer çocuk çevresi ve arkadaşlarıyla yakın ilişki kurabiliyorsa bunda anne babanın bebeklik döneminde çocuklarına gösterdikleri ilgi, şefkat ve sevgi önem taşır. Bebeklik döneminde bu yakınlığı görmeyen ya da gerekli zaman diliminde gösterilmeyip geciktirilen duygusal yakınlık okul yıllarında çocuğun sosyal ilişkiler kurmakta başarısız olmasına neden olabilir. Bu anlamda zamanlama çok önemlidir. Şayet bir davranış kazanılması gereken zamanda kazanılmazsa ve özellikle okul dönemi çocuklarına kritik dönem dediğimiz

[34] Şimşek, a.g.m., s. 210.
[35] Nuray Senemoğlu, *Gelişim Öğrenme ve Öğretim*, 27. b., Anı yay., Ankara, 2020, s. 5.

bu zaman dilimlerinde öğrenme fırsatları sunulmazsa gelişim yavaşlayabilir ve durabilir. [36]

1.2. GELİŞİM ALANLARI

1.1.1. Fiziksel Gelişim

Fiziksel gelişim, çocuğun gelişim alanlarının temelini oluşturmaktadır. Her gelişim alanı birbiriyle etkileşim halindedir. Bu etkileşimin olumlu veya olumsuz sonuçları olabilir. Çocuğun gelişim alanlarından birinde görülen olumsuzluk onun diğer gelişim alanlarına da yansır.[37] Öyle ki fiziksel alanda görülen bir gelişim problemi; motor, duygusal, sosyal hatta dil gelişimine bile etki edebilir.

Örneğin; fiziksel gelişimi devam eden bir çocuğun boy uzunluğu yaşıtlarına göre kısa kalmışsa, çocuk çevresine göre kendini farklı olarak görecek bunu tuhaf bir durum olarak düşünüp zihninde sorun haline getirecektir. Halbuki çocuklarda benzer zamanlarda benzer gelişim özellikleri kendini gösterse de her çocuk için bireysel olarak da gelişim hızı bulunması gerçeği göz ardı edilmemelidir. Eğer çocuk rahatsız olduğu bu durumla alakalı dışarıya en küçük bir gösterge bile sunuyorsa hemen doğru müdahale ile çocuğa gereken destek sağlanmalı, onun için doğru açıklamalarla mesele çocuğun dünyasından sorun haline gelmekten çıkarılmalıdır. Aksi halde fiziksel gelişim açısından olumsuz gibi görünen bu durum çocukta çekingenlik duygusu oluşturarak sosyal gelişimini de olumsuz manada etkileyecektir.

‘‘Çocuğun gelişimi açısından oldukça önemli bir dönem olan erken çocukluk döneminde, çocukların fiziksel gelişimlerini olumlu yönde destekleyebilmek için gelişim özelliklerinin iyi bilinmesi gerekir.’’[38] Fiziksel gelişimin yeterince tanınması çocuğun eğitimi için de ön koşul niteliğindedir. [39]

Okulöncesi dönemindeki çocukların yaşları itibariyle içinde bulundukları dönem gereği, vücutları çok esnek ve etkinlik düzeyleri de çok yüksektir. Dikkatlerini cezbeden ilgi çekici bir etkinlikle uğraşmadıkları taktirde, uzun süre pasif konumda

[36] Senemoğlu, a.g.e., s. 5.
[37] Aysel Köksal Akyol, *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim II*, 2. b., Anı yay., Ankara, 2020, s. 69.
[38] Akyol, a.g.e., s. 69.
[39] Deniz, a.g.e., s. 54.

bir yerde oturmaları mümkün değildir.[40] Bu süre çocuklar için ortalama beş dakikadır. Bu nedenle ebeveyn ve eğitimcilerin müşterek çalışmaları ile çocuğun aile içi vakit geçirdiği ve eğitim gördüğü ortamların çocuk için uygun koşulları taşıyan bir konuma getirilmesi gerekmektedir. Özellikle okul ortamlarında bu düzenlemeler yapılırken çocuklar arası bireysel farklılıklar olacağı dikkatten kaçırılmamalıdır. Gerek evde gerekse okulda çocuk için hazırlanmış sağlıklı aktiviteler, çocuğun fiziksel gelişimini müspet manada ilerletecektir.[41]

Bu dönemdeki çocukların büyük kas gelişimi, küçük kas gelişiminden daha ilerde seyreder ve bu da etkinlik ve becerilerine yansıma gösterir. Örneğin bu dönemde genel olarak çocuklar koşma, atlama, tırmanma gibi büyük kaslarla ilgili becerilerde yetkin iken; yazma, çizme, makasla kesme, bağcık bağlama gibi küçük kasların devreye girdiği becerilerde, büyük kaslardaki gibi beceri gösterememektedirler.[42]

1.1.2. Psikomotor Gelişim

Fiziki büyüme ve merkezi sinir sisteminin gelişimi beraberinde hareketlilik getirir. [43] Canlının gelişim sürecinde de vücut hareketlerini kontrol altında tutmasını sağlamak olan psikomotor gelişim, fiziksel gelişime bağlı olarak çocukların gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Her yaş döneminde farklı şekillerde görülse de doğumdan ölüme kadar devam eden bir süreçtir. Gelişim süreklidir ancak bu sürekliliğin hızı her zaman aynı değildir, zaman zaman dalgalanmalar gösterir, bazen yavaş bazen hızlı devam eder. 0-2 yaş aralığında hızlı bedensel gelişim yaşanırken iki yaşından sonra büyümenin hızı azalmaktadır. Hızlı büyümenin yaşandığı bebeklik döneminde bebeklerin yaşamlarını sürdürebilmesi ve olgunlaşma sürecinin devam edebilmesi için doğuştan getirdikleri refleksler oldukça önemlidir. Motor gelişim sürecinin başladığı bu dönemde bebekler başlangıçta iki tür hareket yapmaktadır. İlki refleksif hareketler diğeri ilkel hareketlere bağlı olarak ortaya çıkan denetimsiz vücut hareketleridir. Devam eden süreçte hızlı fiziksel büyümenin etkisi ve motor yeteneklerinin de artmasıyla beraber bebeklik dönemindeki psikomotor gelişim temel

[40] Senemoğlu, a.g.e., s. 30.
[41] Akyol, a.g.e., s. 421.
[42] Senemoğlu, a.g.e., s. 30.
[43] Deniz, a.g.e., s. 90.

hareketler dönemi ve özelleşmiş hareketler dönemi şeklinde belirli bir sıra takip eder..[44]

Bebekler arasında beden oranı açısından bireysel farklılıklar gözlenebilir, çünkü her bebeğin kalıtsal özellikleri ve gelişimini etkileyen çevresel koşullar farklılık gösterir. Buna bağlı olarak bebeğin motor gelişiminde bireysellik dikkat çekilmesi gereken bir husustur. Motor hareketlerin kazanılması sürecinde her çocuk bulunduğu çevre içerisinde bireysel olarak değerlendirilmelidir.[45]

İlk çocukluk dönemindeki çocuklar için hareket etmek, motor becerilerini kullanmak çevrelerindeki kişilerle etkili bir iletişim sağlar. Çocuklar koşup oynama, resim yapma, etrafındakileri taklit etme gibi çeşitli motor hareketleriyle kendilerini göstermeye, etrafındakileri kendilerinin varlığından haberdar etmeye çalışırlar.[46]

Anne karnından 4. aya, 4. aydan da 1 yaşa kadar refleksif hareketler dönemi; 1 yaş ile 2 yaş arası süreçte de ilkel hareketler dönemi aşamalarında olan çocuk, tıpkı ilk iki yılında olduğu gibi 2 ile 7 yaşları arasında da temel hareketler dönemi evresinden geçmektedir ki bu dönemde motor gelişime gösterilen her destek çocuğa yaşamı boyunca etki edecektir. [47]

Çocuklar belirli bir olgunluk seviyesine geldiklerinde pek çok işi kendi becerileri ile yapabilirler fakat aynı yaşta olmasına rağmen geç olgunlaşanlar ve aynı beceriyi aynı anda gösteremeyen çocuklar da vardır. Normal şartlarda belirli bir zaman sonra o çocuklar da yeterli beceri kabiliyetlerine ulaşıp aradaki farkı kapatabilirler. Çocukların doğumdan itibaren gelişim takibi yapılması, bu süreç içerisinde nasıl bir yol izlenmesi gerektiğinin önünü açacaktır.[48]

4-6 yaş çocukları hareketli oyunlardan çok keyif alırlar, bu yaştaki çocuklar için oyun zaten başlı başına keyifli bir etkinliktir ki bunu hareketli oyunlarla desteklemek çocukların psikomotor gelişimleri için de önemli bir motivasyon olacaktır. Hemen her gelişim alanında olduğu gibi bu alanda da çocukların takibi iyi yapılmalı sistemli bir

[44] Akyol, a.g.e., s. 87.
[45] Akyol, a.g.e., s. 87.
[46] Akyol, a.g.e., s. 87.
[47] Deniz, a.g.e., s. 98.
[48] Akyol. A.g.e., s. 422.

ilerleme için uygun program uygulanmalıdır. Böylece psikomotora katkı sunacak her türlü etkinlik ileriye dönük kalıcı kazanımlar sunacaktır. [49] Nitekim 4-6 yaşı da içine alan erken çocukluk dönemi çocuk için yüksek bir enerji, bitmeyen bir hareketlilik ve çokça oyun demektir. Başta anne baba tarafından olmak üzere eğitimciler de dahil çocuğun bu süreci dikkatle gözlenmelidir. Çocuk ne kadar sağlıklı gözlenir ise o kadar sağlıklı destekte bulunulabilir ve süreç tamamlanır. [50]

1.1.3. Zihinsel-Bilişsel Gelişim

Biliş kavramı, insan zihninin dünyayı ve çevresindeki olayları anlamaya yönelik gösterdiği faaliyet ve işlerin tümüdür. Bilişsel gelişim ise, insan beyninin ve organizmanın, belirli süreçlerdeki algılama, düşünme gibi zihni aktiviteleri ve bu aktivitelerin etkin bir şekilde geliştirilmesini ifade etmektedir. Bilişsel gelişim teorilerinde, bireyin önce kendisini ve davranışlarını sonra çevresini anlamlandırmayı ve sonrasında da bu etmenler arasındaki etkileşimi temel alan görüşler bulunmaktadır. Bu alandaki ilk çalışmaların sahibi olarak bilinen Piaget bilişsel gelişimi; 'beyin ve sinir sisteminin olgunlaşması sonucunda bireyin bulunduğu çevresine uyum göstermesini sağlayan deneyimlerin bütünüdür' şeklinde tarif etmektedir.[51]

Piaget çocuğun bilişsel gelişim sürecini üç temel olgu ile açıklar. Bunlardan ilki özümseme, ikincisi uyum gösterme, üçüncüsü de dengelemedir. Bu kavramları açıklamak için önce Piaget'in Şema kavramını tanımlamak gerekir. Şema: Çocuğun dünyayı algılama ve anlamlandırmasında, beyninin oluşturduğu bazı zihinsel temsiller veya eylemlerdir. Piaget'in şemaya bağlı diğer üç kavramı ise şöyledir: [52]

[49] Akyol, a.g.e., s. 103.
[50] Akyol, a.g.e., s. 106.
[51] Cemil Oruç, *Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Din Eğitimi*, Dem Yay.,3. b., İstanbul, 2021, s. 77., 78.
[52] John W. Santrock, *Eğitim Psikolojisi*, çev. Didem Müge Siyez, Nobel Yay., 5. b., Ankara, 2018, s. 39., 40.

Özümseme (assimilation):	Çocuğun karşılaştığı yeni bir bilgiyi, zihninde var olan şemaya alması eylemidir.
Uyum gösterme (accomodation):	Çocuğun yeni edindiği bilgileri, zihninde var olan şemalarla uyumlu hale getirmesi eylemidir.
Dengeleme:	Çocukların düşüncenin bir evresinden diğer bir evresine geçtikleri aşamada zihinlerinde yaşadıkları bilişsel çelişki ve dengesizliklerin çözümü neticesinde ulaşılan mevcut durumdur.

Bilişsel gelişim alanında Piaget kadar Vygotsky ve Bruner'in çalışmaları da önemlidir. Genel hatları ile bu üç kuramı ele alalım:

Jean Piaget - Bilişsel Gelişim Kuramı: Piaget'in kuramında bilişsel gelişim belirli dönemlere ayrılarak incelenmiştir. Bunlar sırasıyla: Duyusal motor dönem, İşlem öncesi dönem, Somut işlemler dönemi ve Soyut işlemler dönemidir. Bilişsel süreç Piaget'e göre bireyin tek başına yapılandırdığı bir süreçtir. Çocuk bu süreçte hem bilgiyi öğrenmede hem de öğrenmeyi kazanımında kendi kendine aktiftir. Ayrıca bu kuramda; tüm eğitim kuramlarının çocukların olgunlaşma düzeyine uygun olarak düzenlenmesi gerektiği vurgulanır.

Lev Vygotsky - Sosyokültürel Bilişsel Kuramı: Vygotsky'nin bilişsel gelişim kuramında yaşla alakalı durumlar geçmemektedir. Vygotsky hem çevresel hem kalıtsal etkilerle birlikte, bilişsel gelişimin sosyal etkileşimler ve kültür ile temellendiğini savunur. Piaget'in bilişsel gelişim kuramındaki olgunlaşma düzeyi gerekliliğine Vygotsky katılmaz aksine bu durumun çocuk için sınırlayıcı bir durum olduğunu düşünür.

Jerome Bruner – Bilişsel Gelişim Kuramı: Bruner bilişsel gelişimde daha çok psikolojik dinamiklerden bahsetmektedir. Öğrenme için motivasyon ve güdülenme oldukça önemlidir. Ayrıca ona göre bilişsel gelişim, bilgi işleme süreci, depolama süreci ve depolama sisteminin gelişimine bağlıdır. Bruner de bilişsel gelişimi Piaget gibi evrelere ayırarak incelemiştir bunlar sırasıyla; Eylemsel dönem, İmgesel dönem ve Sembolik dönemdir.[53]

Gelişim alanlarının bir kısmı somut verilerle kendini gösterip, izlenebilir nitelikte olurken bir kısmı soyut olarak işlevseldir. Zihin gelişimi de bunlardan biridir. Elbette ki zihin işlevselliğini dışarıya bazı somut göstergelerle yansıtacaktır fakat kimi zaman yeterli gelişimi sağlamasına ve yeterli işlevselliğe erişmesine rağmen çeşitli sebepler ve etkenlerden dolayı bu veriler tam manasıyla dışarıya yansımayabilir. Bu tarz durumlarda öncelikle ebeveyn sonrasında eğitimci tarafından titizlikle takip yapılmalı, gerekli gözlem süreci sonrasında eksik veya geriden giden durumlar olduğu kanaatine varılırsa muhakkak bir uzmana başvurulmalıdır.

1.1.4. Duygusal Gelişim

Duygusal gelişim insanın dünyaya gelişi itibariyle başlayıp yaşamı boyunca devam eden bir süreçtir. Bu sürecin başında bebeklik döneminde gerçekleşen fiziki büyümeye olgunlaşmanın eklenmesi ve daha sonra öğrenme işleminin aktifleşmesi ve tüm bunların etkileşimi ile kişide varlığını hissettirecek çeşitli duygular belirir. Bu duyguların olumlu yönde gelişmesi, çocuğun ailesinden başlayarak yakın çevresi ve öğrenim gördüğü okul ortamındaki soysal çevresi de dahil olmak üzere bulunduğu ortamlardaki zengin yaşantı deneyimlerine bağlıdır. Çocuğa yapılan müdahaleler duygu durumunu direkt etkileme potansiyelindedir. Çocuğun sahip olduğu duygular, temel gereksinimlerini dışarıya ifade edebildiği bir köprü görevindedir. Çocuk ne kadar rahat hissederse, duygularını sevinç, mutluluk, heyecan gibi yönüyle dışarıya yansıtacaktır. Şayet içe kapanma ve baskılanmışlık hakimse, üzüntü, kaygı, korku, öfke gibi duyguların ön planda olması söz konusu olacaktır. Çocuğun hayatında yer edinmiş her birey, çocuğa karşı tutum ve davranışları ile duygu dünyalarının oluşumuna etki ettiğini göz ardı etmemelidir.[54]

[53] Akyol, a.g.e., s. 132., 134.
[54] Gökay Yıldız, *Okul Öncesi Dönemde Müzik Eğitimi*, Anı Yay., 1. b., Ankara, 2019, s. 21.

İnsan için yaşam boyu varlığını hissettiren duyguların neredeyse tamamı bebeklik ve ilk çocukluk dönemlerinde edinilir. Çocuğun kendisinin bile farkında olmadığı duygular hayatının akışına yön verebilir. Çünkü bu dönem çocuklar için duygu merkezli davranışların sergilendiği bir dönemdir. Özellikle okul öncesi çağlarında çevresiyle duygusal bağ kuran çocuk ancak ilerleyen zamanlarda rasyonel açıdan bakabilir. Bu durum çocuklar için önce duygusal güçlerin daha sonra zihinsel güçlerin geliştiğinin göstergesi olarak kabul edilir.[55]

Duygu oluşumu ve gelişimi diğer gelişim alanlarını da etkileyen çok yönlü bir süreçtir. Bu duruma bağlı olarak çoğu zaman duygusal gelişim sosyal gelişim ile ele alınır ve değerlendirilir. Çocukta bireysel olarak hâkim olan duygular onun sosyal açıdan kendini ifade edebilirliğini ve toplumsal manada dış çevreyle kurduğu bağını da direkt etkileyecektir. Bu yüzden daha önce de bahsettiğimiz gibi çocuğun duygu dünyasının en sağlıklı şekilde oluşması ve gelişmesi çevresiyle olan ilişkilerinden etkilendiği gibi bu etki sonucunda şekillenen duygular tekrardan çevresi ile ilişkilerine yansımış olacaktır.

1.1.5. Ahlak Gelişimi

Toplumsal bir varlık olan insan, hayatı boyunca değerler geliştirmeye ve bu değerlere dayalı davranışlar sergilemeye meyillidir. Yapısal manada farklılar olmakla birlikte hemen her toplumda bulunan temel görevlerden biri çocuğun iyi birey olma yönünde ilerlemesidir. Bunun için bireysel ve toplumsal ahlak kurallarının önemsenmesi ve davranışa dönüştürülmesine gayret edilir. Kişinin doğru ile yanlışı ayırt edilmesini sağlayan ahlak; ‘‘iyi ile kötü’’, ‘‘doğru ile yanlış’’ sınıflandırması ve yargılamasından oluşur. Bu yargılar önce ailede oluşmaya başlar sonra sosyal çevre ve okul ortamında şekillenmeye devam eder. [56]

Çocuklar yaşları büyüdükçe toplum içinde nasıl davranmaları gerektiği ile toplumsal kurallara ve beklentilere uygun davranma bilinci açısından gelişim gösterirler. Sosyal ve kültürel yönden çevresi ile etkileşim halinde bulunarak ahlak gelişimlerini aktif tutarlar. Çocukların ahlaki değerleri benimseme ve davranışa dönüştürme süreci faklı

[55] Esra Türk, ‘‘Çocukluk Döneminde Duygusal Gelişim ve Din Eğitimi’’, Marife Dini Araştırmalar Dergisi, C. 14, S. 3 (2014), s. 145.
[56] Akyol, a.g.e., s. 267.

seyirlerde gerçekleşebilir. Onların ahlak gelişimlerinin en sağlıklı şekilde gerçekleşmesi adına çeşitli somut öğretim yöntemleri ile farklı deneyimler sağlanmalıdır. Çünkü çocukların bu süreçte somut olanı algılama yönleri daha ağır basmaktadır. Bu durum ebeveyn ve öğretmenler tarafından ahlak öğretiminin sözel ifadelerden çok davranış kalıplarıyla yansıtılması ve örnek olma yöntemiyle çocuğa aktarılması gerekliliğini karşımıza çıkarmaktadır. Unutulmamalıdır her birey toplumu oluşturmaktadır ve ahlaki değerler açısından hedeflenen toplumsal ahlak düzeyine ulaşmanın temeli de doğru ahlak değerleri edinmiş, bugünün küçükleri yarınının büyükleri olacak olan gelecek nesle dayanmaktadır. [57]

1.1.6. Sosyal Gelişim

İnsan, doğumu itibariyle başlayıp yaşamı boyunca devam eden çevresel iletişime sahip bir varlıktır. Toplum içinde sağlıklı bir yaşam sürmek için bu iletişim insan hayatında olmazsa olmazlardandır. Bireyler kurdukları bu iletişim sayesinde toplum düzeninin oluşmasında etkin rol alırlar. Tüm bu ilişki ve etkileşimlerin temelinde ise sosyal beceriler yer alır. Kişinin hem kendi duygu ve düşüncelerini hem de diğer insanların duygu, düşünce ve davranışlarını anlayabilmesi ve anladıklarını davranışlarına yansıtabilmesi sosyal beceri kabiliyeti ile doğru orantılıdır. [58]

Sosyal gelişimin temeli çocukluk döneminden itibaren atılır. Her çocuk tıpkı yetişkin bireyler gibi çevresiyle irtibat halindedir. Çocukların gelişim dönemleri boyunca, sosyal becerileri içine alan sosyal gelişim sürecinin üzerinde, gerek anne babalar gerekse öğretmenler tarafından özenle durulmalıdır. Çünkü çocukların bu dönemde edindiği sosyal beceriler, yetişkinlik döneminde de kendini gösterecektir. [59]

Sosyal becerileri genel manada, çocukların bulundukları sosyal ortam içerisinde kabul görmelerini ve sosyal ilişkilerinin olumlu yönde ilerlemesini sağlayan duygu, düşünce ve davranışlar olarak tanımlayabiliriz. İnsan yaşamındaki önemi bir hayli fazla olan sosyal beceri gelişiminin çocukluk döneminde yoğunlaşmasının sebebini ise çocuğun içinde bulunduğu dönemde sosyal gelişimin çok yoğun bir sürece tekabül etmesi ve

[57] Akyol, a.g.e., s. 435.
[58] Osman Samancı, Ziya Uçan, '' Çocuklarda Sosyal Beceri Eğitimi'', Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C. 21., S. 1 (2017), s. 282.
[59] Samancı, Uçan, a.g.m., s. 282.

daha önce de bahsettiğimiz gibi bu dönemde edinilen becerilerin hayat boyu kalıcı olması olarak değerlendirebiliriz. [60]

Netice itibariyle sosyal gelişimini tamamlayarak çevresiyle sağlıklı iletişim ve sağlıklı ilişkiler kurabilen çocuklar, hem bireysel hem de toplumsal açıdan barış içerisinde yaşama potansiyeline sahiptir. Bu durum da, sağlıklı ilişkilerin kurulduğu bir toplumsal yapıya zemin oluşturma niteliğindedir. Tüm bu yönleriyle sosyal gelişim sürecinin önemi her zaman önemsenen bir eğitim alanı olarak değerlendirilmelidir.

1.1.7. Dil Gelişimi

Çocukların fiziksel, bilişsel, psikolojik alanda ve bunlara bağlı diğer alanlarda gerçekleşen gelişim süreci bir bütünün parçaları gibidir. Nitekim gelişim alanları bir bütün olarak ele alındığında çocukla iletişim kurabilme ve onu anlayabilme asına en somut bağ dil ile kurulan bağdır. Bu yüzden diğer tüm gelişim alanlarının özenle takip edilmesi gerektiği gibi dil gelişiminin de önemi bilinmeli ve yakından takip edilmelidir. Şayet bir aksaklık görülürse zamanında ve doğru müdahale açısından bu takip çok önemlidir zira her ne kadar çocuklarda dil gelişimi belirli bir seyre göre ilerlese de bu durum her çocukta aynı anda ve aynı düzeyde gerçekleşmeyebilir. Çocuklar arasında dil gelişimin benzer ya da farklı aşamalarda gerçekleşmesinin çeşitli sebepleri olabilir. Örneğin; çocuğun dil kaslarının henüz yeterli olgunluk düzeyine gelmemiş olması, cinsiyet farklılıkları, kardeş sayısı, aile içi ve sosyal çevre yapısı, zekâ seviyesi, birden fazla konuşma dili kullanma (Türkçe- İngilizce- Arapça vb.) bu sebeplerden bazılarıdır. Bunlar ve çocuk ve içinde bulunduğu süreç birlikte değerlendirildiğinde olağan karşılanır ve takibi yapılır lakin çocuğun dil gelişiminde uzun süreli bir aksaklık devam ediyorsa gerekli uzmanlar tarafından dil terapi desteği alınabilir. [61]

Çocukların ilk kelimelerini ne zaman dillendirdikleri, ilk cümlelerini ne zaman kurdukları gibi konularda bilgi sahibi olmak, onların dil gelişimlerinin takibi ve ilerleyen zamanlarda destek olma adına ebeveyn için çok önemli bir fırsattır. [62]

---

[60] Samancı, Uçan, a.g.m., s. 283.
[61] Fahri Temizyürek, ‘‘Çocukta Dil Gelişim Süreci’’, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi (HÜTAD), S. 7 (2007), s. 171.
[62] Akyol, a.g.e., s. 426.

Çocuklarda dil gelişimi hangi aşamalardan geçmekte ve hangi durumlarla karşılaşılmakta olduğuna bebeklikten okul çağına kadar geçen zaman dilimi açısından bakacak olursak karşımıza şu aşamalar çıkmaktadır: Öncelikle çocuğun dünyaya gelişiyle birlikte ağlama seslerinin olduğu bir dönem başlar. Yaklaşık iki ay sonra ‘‘cıvıldama’’ olarak adlandırılan bir süreç başlar ve iki ila altı ay arası devam eder. Bu süreç çocukların konuşma eylemi öncesi anlamsız seslerle de olsa bir nevi alıştırma aşaması niteliğindedir. Artık çevrenin de uyaran olarak dikkat çekmesiyle birlikte altı-on ikinci (6.-12.) aylar arası ‘‘fısıltı ve heceleme’’ gibi bir takım konuşma girişimleri görülmeye başlamaktadır. Bunun akabinde ise on iki ila on sekizinci (12-18.) aylara tekabül eden ‘‘tek sözcük’’ dönemi kendini gösterecektir. [63]

Tek sözcük döneminin yerini iki sözcük dönemine bıraktığı on sekiz ila yirmi dördüncü (18-24.) aylar içerisinde, ağırlığı özel isimlerden oluşan sözcükler kullanılmaya başlanacaktır. İki-üç (2-3) yaş zaman dilimine gelindiğinde çocukların dil gelişimi ve kullanımında belki de en çok farklılık yaşanan ‘‘cümleler’’ dönemi yer alacaktır. Üç ila dört (3-4) yaş aralığı çocuklar için ‘‘benmerkezci’’ konuşmanın hâkim olduğu dönemdir. Bu yaş aralığında kekemelik gözlemlenme ihtimali yüksektir ve dikkatle izlenim gerekir. Çocuklarda artık belirgin bir konuşma eyleminin görüldüğü yaş dilimi dört-beş (4-5) yaş sürecine denk gelmektedir. Bu sürecin devamı yazı diline olan ilgiyi de içine alan beş-altı (5-6) yaş aralığını kapsar. Artık benmerkezciliğin yerini daha amaçlı sorular alır ve sebep sonuç kaynaklı merak içerikli yoğun soru dönemi başlar. Okul yıllarının başlamasıyla birlikte çocuk için konuşma dili kadar önemli olan yazı dili de vardır artık. Böylece çocuklar hem yazı dilini öğrenir hem de öğrendikleri bilgileri konuşma dilleriyle bütünleştirme becerisi edinirler. [64]

2. 4-6 YAŞ ÇOCUKLARININ GELİŞİM ALANLARINA MÜZİĞİN KATKISI

Küçük yaş gruplarında uygulanan müziksel etkinlik ve faaliyetler, çocukların günlük yaşantısına renk katıp, çeşitlendirip, zenginleştirdiği gibi bunlara ilaveten çok daha önemli olarak çocuğun birçok gelişim alanını işlevsel hale getirmekte, zengin deneyim ve fırsatlar sunmaktadır. Yine müzik çalışmaları, her yaşta olduğu gibi

[63] Temizyürek, a.g.m., s. 171.
[64] Temizyürek, a.g.m., s. 172.

çocukta da duygu ve düşünceleri yansıtma aracı görevi görmekte bunun yanı sıra bedenleri uyumlu ve dengeli kullanmaktan, öğrenme kapasitelerini geliştirmeye, dil yeteneklerini arttırmaktan sosyalleşmelerine kadar birçok alanda da yararlar sağlamaktadır. [65]

Müziğin, çocuğun hayatında yer tutan bazı işlevleri vardır. Bu işlevler sayesinde çocuk çeşitli alanlarda önemli kazanımlar elde etmektedir. Örneğin;

Çocukların müzik yoluyla kendilerini ifade etmesi ve duygularını aktarması, onların beden, zihin, dil ve duygu gelişimini olumlu yönde etkilemektedir. Bu durum müziğin bireysel işlevini öne çıkarır. Bir başka açıdan bakıldığında müzik, çocukların ailede, okulda, sokakta ve her türlü sosyal alanda 'çocuk ve çevre arası' olarak değerlendireceğimiz bir iletişim aracı işlevi görmekte ve bu da müziğin toplumsal işlevini oluşturmaktadır.[66]

Çocuğun yaşamında bireysel ve toplumsal işlevlerinin yanı sıra müziğin, kültürel ve eğitimsel işlevleri de vardır. Örneğin;

Çocukların müzik yoluyla hem kendi kültürlerini tanıması hem de tanıyıp öğrendikleri kültürü, kendinden sonrakilere ve farklı kültürlere aktarım yapması, müziğin kültürel işlevini oluşturur. Çalışmamızda da önemle vurguladığımız müziğin bir başka önemli işlevi ise çocukların gerek sağlıklı bir gelişim sürdürmeleri gerekse etkili ve etkin öğrenme adına her türlü müziksel öğrenme-öğretim etkinliğini kapsayan müziğin eğitimsel işlevidir.[67]

Konuya bu şekilde giriş yaptıktan sonra şimdi de müziğin gelişim alanlarına olan katkısını detaylı olarak ele alalım:

2.1. MÜZİĞİN FİZİKSEL GELİŞİME KATKISI

Doğum ile başlayıp okul öncesi döneme kadar geçen zaman diliminde ebeveynlerin çocuklar üzerindeki eğitimlerinin önemi çok büyüktür. Okul öncesi dönemle birlikte anne babanın eğitim desteği yine devam etmektedir fakat artık çocuklar üzerindeki

[65] Yıldız, a.g.e., s. 9.
[66] Yıldız, a.g.e., s. 10.
[67] Yıldız, a.g.e., s. 10.

etkisi en az anne baba kadar yüksek olan, onların hem eğitim ve öğretiminde hem de gelişim süreçlerini desteklemek için gerçekleştirilen her türlü faaliyetlerinde rehberlik yapacak öğretmenleri olacaktır. Çocuk için zamanla aile bireylerinden biri gibi konumlandırılacak olan eğitimcinin gelişimin tüm alanlarına olduğu gibi temel alanlardan kabul edilen fiziksel gelişim sürecine de hakim olması gerekmektedir.[68]

Çocuklar için hareketli sayabileceğimiz her türlü etkinlik, onları heyecanlandırır. Heyecanlı olan çocuk, öğreticisinden gelen yönlendirmelere açık konumdadır. Verilecek ders, sosyal etkinlik ve materyal kullanımı gibi aktivitelerde çocuğun hazır bulunuşluğu istenilen seviyeye çok yakındır. Çünkü çocuklar ne kadar meraklı ve istekli ise kendilerini de öğrenmeye o kadar hazır hissederler. Erken dönem çocuklarının eğitim programlarında yer alan çeşitli etkinliklerde gelişim alanlarına hitap eden ve bu alanları olumlu anlamda destekleyen bazı öğretim metotları vardır. Bu metotlar aracılığı ile gelişmeye ve desteklenmeye açık olan alanlardan biri de fiziksel gelişimdir.

Oyun oynamak, koşmak, atlamak, tırmanmak, yakalamak, tutmak gibi eylemler çocuğun fiziksel gelişimini nasıl destekliyorsa, çocuğun müzikle geçirdiği zaman ve bu zaman içerisinde müzikle olan etkileşimi de aynı şekilde fiziksel gelişimine katkı sağlayacaktır.

Müzik, yetişkin bireylerde dahi heyecan duygusu ve coşku hissi uyandırırken, enerji seviyeleri yetişkinlere göre çok daha fazla olan çocuklar için bu hisler daha belirgin şekilde dışarıya yansıyacaktır. Müziğe ve müziğin ritmine kapılan çocuk heyecanını, coşkusunu çeşitli fiziksel hareketlerle somutlaştıracak, enerjisini bu hareketlerle gösterecektir.

Müziğin ritminin çocuğun hareketlerine yansımasının yanı sıra çalan, söylenen, dinlenilen müziğin sözleri de çocuğa hitap edecek böylece çeşitli beden hareketleri ve figürler ortaya çıkacaktır.

Erken çocukluk döneminde uygulanan ders programlarının hemen hepsinde vücutlarını harekete geçiren rutin spor faaliyetleri de bulunmaktadır. Hedef tam

[68] Akyol, a.g.e., s. 79.

teşekküllü bir spor değildir lakin hem sağlıklı yaşam için spor yapmanın gerekliliği çocuğa öğretilir hem de çocuğu gün boyunca zinde tutmak için gerekli olan enerjiyi açığa çıkarmak için uygun ortam sağlanmış olur.

Müzik ile harekete geçen çocuğun vücut kasları aktif olmakta bu da solunum ve dolaşım hızını artırmaktadır. Bu şekilde kana bolca oksijen gitmekte ve kan dolaşımı hızlanarak diğer organlar da daha iyi çalışmış olacaktır. Biyolojik bir süreç olan bu durum müziğin fiziksel gelişime olan katkısını somut olarak göstermektedir.[69]

Çocuklar için gerçekleştirilen müzikli sabah sporu etkinlikleri, yoğun beden hareketleri içerdiği için fiziksel gelişimi de artıracaktır. Aşağıda sözlerini yazdığımız çocuk spor şarkısı bu durumu somutlaştırmaktadır.

Sağ kolun yukarı
Sol kolun aşağı
Durma haydi sen de
İndir kaldır kollarını
Ellerin omuzda
Çevir haydi durma
Tekerlek gibi döndür
Omuzları yorulma

Elleri aç kapa
Şimdi de yukarda
Döndür döndür açmayı
Kapamayı bırakma

Sağ bacak havaya
Dur dengeni bozma

[69] Akyol, a.g.e., s. 79.

Değiştir şimdi kaldır

Sol bacağı havaya

Zıpla zıpla zıpla

Zıpla zıpla zıpla

El çırp el çırp

Birkaç defa

Yürü yürü yürü yürü yürü dur

Eğil şimdi öne

Kalkma biraz bekle

Salla kollarını

Çapraz yap birbirleriyle

Doğrul şimdi yine

Haydi eller belde

Çevir belini yap bana

Güzel bir daire

Zıpla zıpla zıpla

Zıpla zıpla zıpla

El çırp el çırp

Birkaç defa

Yürü yürü yürü yürü yürü dur [70]

[70] https://youtu.be/9wRWFr86pKo (GUMMY BEAR SPOR ŞARKISI | Çocuklar İçin Spor Şarkısı | | Hakan Abi ve Gitarı Boncuk)

2.2. MÜZİĞİN PSİKOMOTOR GELİŞİME KATKISI

Motor gelişim çocukların hareket kabiliyetini ifade etmektedir. Çocuğun motor gelişiminde kaydedilen ilerleme, aslında hareket gelişimi ve kabiliyetindeki gelişmeyi göstermektedir. Kimi zaman fiziksel gelişim kapsamında değerlendirilmiştir fakat motor gelişim daha çok müstakil bir alan olarak birbirinden farklı kuramlarla ele alınmıştır. Fiziksel gelişim motor gelişimi de içine alan daha büyük bir şemsiyedir. Fiziksel gelişimde görülen her bir ilerleme dolayısıyla motor gelişime de yansıyacaktır. Çocuğun bedeni büyüdükçe, ayakta durma, yürüme, koşma, zıplama, dengede kalabilme gibi kaba kas hareketlerini kapsayan büyük kas gelişimi; kavrama, yazma, çizme, kesme, el ayak kullanma gibi ince kas becerilerini kapsayan küçük kas gelişimi de ilerleyecektir.[71]

4-6 yaş dönemi motor gelişimi açısından yoğun bir dönemdir. Çünkü bu yaş grubu çocuklarda hareketlilik çok fazladır. Çocuklar dönemleri gereği hareket etme ihtiyaçlarını evde veya okul öncesi eğitim kurumlarında geçirdiği vakitler boyunca karşılamaktadır. Müzik etkinlikleri çocukların hem hareket etme ihtiyaçlarına hitap etmekte hem de bu hareketlilik sayesinde büyük ve küçük kas gelişimine katkıda bulunmaktadır. Çocuk için beden gelişimindeki hareket zenginliği, müzikle çok daha iyi seviyelere çıkarılabilir.[72]

Müziğin motor gelişime olan katkısını çeşitli açılardan ele almak gerekirse, şu kazanımlar karşımıza çıkacaktır:

- Şarkı söylemek, enstrüman çalmak, ritimle oyun oynamak, müzikli drama etkinliklerinde görev almak gibi etkinlikler çocuğun motor becerilerine doğrudan etki edecektir.
- Şarkı söyleyen çocuk ses tellerini melodik olarak kullanmış olacaktır.
- Enstrüman çalan çocuk, parmak kaslarını aktif olarak kullanmış olacak, çocuğun ince kas becerisinde dolayısıyla parmaklarını kullanma kabiliyetinde ilerleme gözlenecektir.

[71] Yıldız, a.g.e., s. 24.,25.
[72] Yıldız, a.g.e., s. 25.

- Ritim çalışmaları ile çocuğun, ritim tutma işlemini gerçekleştirdiği el ayak gibi uzuvları aktif olarak hareket etmiş olacak, ritim tuttuğu her organında kaba ve ince kaslar çalışır vaziyete gelip gelişmeye daha el verişli hale gelecektir.
- Yine müzikli dramalarda da çocuk tüm bedeniyle müzikle hareket etmekte olup bedenini ve duyu organlarını kullanmış ve işlevsel kılmış olacaktır.[73]
- İşitsel ve algısal açıdan sağlıklı ilerleme kaydeden çocuklarda bebeklik döneminden itibaren müziğe karşı farklı yöntemlerle tepki verme olağan bir durumdur. Bunlardan biri de sözel olarak verilen tepkidir. Müziğe verilen sözel tepki, daha konuşma aşamasına geçmemiş çocuklarda dahi ağız kaslarının gelişimine katkı sağlamaktadır.[74]

Motor gelişimi destekleyen çocuk şarkısı örnekleri:

ŞAP ŞAP ŞAP

Ellerini vur şap şap şap

Ayağını vur rap rap rap

İkisini birden vur vur vur

İkisini birden vur vur vur [75]

MERDİVEN (Notalı)

Yukarıya çıkalım

Aşağıya inelim

Azıcık dinlenip

Bir daha deneyelim [76]

[73] Yıldız, a.g.e., s. 25.
[74] Ayperi Dikici Sığırtmaç, *Okul Öncesi Dönemde Müzik Eğitimi*, Eğiten Kitap Yay., Ankara, Aralık 2017, s. 24.
[75] Yıldız, a.g.e., s. 25
[76] Yıldız, a.g.e. s. 26.

2.3. MÜZİĞİN ZİHİNSEL-BİLİŞSEL GELİŞİME KATKISI

Çocuğun eğitim ve öğretimi, çeşitli öğrenme alanlarına hitap eder şekilde olmalıdır. İstendik yönde kalıcı izli davranış değişikliği olarak tanımladığımız öğrenme, çocuk için ancak bu şekilde gerçekleşecektir. Çünkü her çocuğun bireysel olarak farklı alanlara yatkınlığı ve kabiliyeti vardır. Farklı alanlarda kabiliyetli çocukların temelde öğrenme işlevi ise önce zihinde gerçekleşir. Bu süreç bilişsel öğrenmeyi ifade etmektedir. Çocuk zihni yetişkin bireye göre her duyduğu ve her gördüğünü alma eğilimindedir. Bir yandan zihin gelişimi devam ederken diğer yandan öğrenilen bilgiler belirli aşamalardan geçerek kalıcı belleğe aktarılır. Öğrenmenin kalıcı olması adına bazı destek yöntemler gerekebilir. Bunlardan biri de müzikle öğretimdir.[77] Müziğin bilişsel gelişime katkısı, öğretim yöntemlerinin arasına serpilmiş müzik etkinlikleri ile sağlandığı gibi bağımsız müzik dersleri, enstrüman eğitimleri sonunda dolaylı katkı ile de sağlanılabilir. Müzikle zihni rahatlayan çocuğun diğer çalışmalarına odaklanması daha kolay olacaktır. Böylece müzik çocuğun duyuşsal, devinişsel alanlarına katkı sağladığı gibi bilişsel gelişimine de katkı sağlayacaktır.[78]

Beyin gelişiminde sadece kalıtsal değil çevresel faktörlerin de etkili olması, beyin gelişimine destek olacak etkinliklerin önemini bir kez daha öne çıkarmaktadır. Bu çevresel faktörler içinde önemli yer tutan müzik eğitiminin beyinde sinapslaşmayı artırdığı bilinmektedir.[79]

Çocuk, eğitim ve öğretim süreci içerisinde bazı problemlerle karşılaşabilir. Bu problemlerin çözümü bazen bireysel çaba ile bazen de akran gruplarıyla iş birlikçi yöntemlerle gerçekleşir. Müziğin bilişsel gelişim açısından önemi burada bir kez daha kendini gösterecektir. Çünkü müzik faaliyetleri, edinilen bilgilerin kullanılmasından analizine hatta sentezine kadar zihni aktif hala getirecek, bu alandaki bilişsel melekeleri canlı tutacaktır.[80]

Müziğin zihinsel gelişime bir başka katkısı da soyut kavramları somut hale getirerek öğrenmeyi kolaylaştırmasıdır. Öğrenilen şey duyulara ne kadar çok hitap ederse

[77] Yılmaz Şendurur, Dolunay Akgül Barış, ‘‘Müzik Eğitimi ve Çocuklarda Bilişsel Başarı’’, *G.Ü. G. E. F. D.*, C. 22, S. 1 (2002), s. 166.
[78] Şendurur, Barış, a.g.m., s. 166.
[79] Akyol, a.g.e., s. 62.
[80] Şendurur, Barış, a.g.e., s. 167.

öğrenilmesi o kadar kolay olacaktır.[81] Çocuğun, içinde sayısal verilerin olduğu eğlenceli bir şarkı dinlemesi, rakamların, sayıların matematiksel boyuttan çok daha fazla anlam ifade etmesi anlamına gelecektir. Genellikle zor olarak nitelendirilen matematik dersinin temelini çocuk gruplarında eğlenceli şarkılarla atmak ileriye yönelik kazanımların da temelini daha şimdiden atmak demektir.

Yetişkinler için basit gibi görünen birçok kavram çocukların hayal dünyasında çok daha farklı anlamlandırılır. Çoğumuzun ilk öğretimde öğrendiği bazı şarkılar vardır ki güncel okul öncesi programlarında sıklıkla söylenir. Çocukların sayı sayma becerilerini geliştirmek için ellerin kullanıldığı, 'Ellerim ve parmaklarım'/ 'Say Da Bak' şarkısı bunlardan biridir.

SAY DA BAK (Notalı)

Sağ elimde beş parmak
Sol elimde beş parmak
Say bak, say bak, say bak
Bir, iki, üç, dört, beş
Bir, iki, üç, dört, beş

Hepsi eder on parmak
Sen de istersen say bak
Say bak, say bak, say bak
Bir, iki, üç, dört, beş
Altı, yedi, sekiz, dokuz, on

Sağ elimde beş parmak
Sol elimde beş parmak
Say bak, say bak, say bak
Bir, iki, üç, dört, beş
Bir, iki, üç, dört, beş

[81]Şendurur, Barış., a.g.e., s. 167.

Hepsi eder on parmak
Sen de istersen say bak
Say bak, say bak, say bak
Bir, iki, üç, dört, beş
Altı, yedi, sekiz, dokuz, on [82]

Piaget, bilişsel gelişim devam ederken bazı yaş aralıklarında zeka gelişiminin hızlandığını söylemektedir. Bilhassa 2 ila 7, 7 ila 12 yaş aralığı bu dönemi kapsamaktadır. Tam da bu yaş aralıklarında müzik eğitimi gören veya müzikle ilgilenen çocukların aşağıda sıralayacağımız becerileri edindiği görülmektedir. Bu beceriler şu şekildedir:

- Dikkat kontrolünü sağlama ve uzun süre devam ettirebilme

- Karışık haldeki sembol ve kavramları okuyup algılayabilme

- Şarkı sözlerini kolay ezberleyebilme ve uzun süre hafızada saklayabilme

- Müzik disiplini oluşturabilme

- Müzik kalıplarını öğrenebilme

- Muhtelif müzik türlerinin ayrımını yapabilme. [83]

Saydığımız nitelikleri taşıyan çocukların zihin performansı gerektiren aktivitelerinde artış gözlendiği bilimsel deneylerle kanıtlanmıştır.

Müzik ve Çocuk gelişimi alanı uzmanları, müziğin çocuklar üzerindeki etkisi çeşitli araştırmalar ve deneylerle ortaya koymaya çalışmıştır. Bu alandaki çalışmalardan biri de ‘‘Mozart Etkisi’’ adı verilen bir deneydir. Kısa bir zaman diliminde toplumun her kesimince duyulmuş ve ilgi görmüş olan bu deney ‘‘Nature’’ adlı dergide yayınlanmıştır. Araştırmanın konusu Müzik ile IQ arasındaki ilişkiyi temel almaktadır. Bu deney için 36 lise talebesine her gün, 10 ar dakika Mozart’ın iki piyano için yazdığı re majör sonatı dinletilmiştir. Edinilen gözlem ise bu müziği dinleyen

[82] Yıldız, a.g.e., s.14.
[83] Selin Uluğbay, ‘‘Müzik Eğitimin Çocuk Zekasına Olan Etkileri’’, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, C.21 S. 3 (2013), s. 1026.,1027.

çocukların IQ seviyelerinde artış olduğu yönündedir. Yine aynı öğrencilere dinletilen bir başka eser ise new age ve dans müziğidir. Ancak bu müzikleri dinleyen öğrencilerin IQ seviyeleri ile alakalı bir artış gözlendiği kaydedilmemiştir. Bu deneyi Kaliforniya'daki Irvine Üniversitesi'nin Öğrenme ve Hafıza Nörobiolojisi Bölümü'nde görev yapan fizik bilimci Gordon L. Shaw ile Wisconsin Üniversitesi'nde görev yapan psikolog Frances H. Rauscher gerçekleştirmiştir. Onlara göre okul öncesi yaş grubu çocuklarının beyin yapısı adeta istenilen şekle getirebilecek bir plastik gibidir. Bunu iyi değerlendirebilen ebeveynler ve öğretmenler daha bu yaşta çocuklarda istendik yönde kalıcı izli davranış değişikliklerini fazlasıyla gerçekleştirebilirler. Sevdikleri bir enstrüman aleti (özellikle de piyano) çalma deneyimi yaşayan çocukların ruhen ve fiziken hissettiği olumlu duygular onların zihinsel yapılarındaki gelişmelerle kendini belirli edecektir. Müzik eğitimi sonunda fen ve matematik bilimlerinde görülen başarı yükselmesi bunun en bariz örneğidir.[84]

Özetle, müziğin IQ gelişimine katkı sağlaması elbette ki gösterilen müzikli öğretim faaliyetlerinin zamanlama ve uygulama açısından doğru tekniklerle doğru zaman diliminde gerçekleştirilmesine bağlıdır. Bilhassa erken dönem çocuk eğitiminde (4-6 yaş) gösterilen müzik eğitimi ve faaliyetleri çocuklara birçok soyut değerin, kavramın kazandırılmasında çok fazla etkilidir. Doğru yöntemle uygulanan her eğitim faaliyetlerinde olduğu gibi müzikle eğitiminde doğru yöntemlerle uygulanması sonucunda çocuğun zekâ gelişiminde artış sağladığı bariz bir şekilde görülmüş olacaktır.[85]

2.4. MÜZİĞİN DUYGUSAL GELİŞİME KATKISI

Planlaması ve uygulaması düzgün yapılmış müzikal bir etkinliğin, çocukların duygu dünyasına olan yansıması olumlu yönde olacaktır. Çocuk için duygu yönetimi diğer bütün eylemlerine doğrudan veya dolaylı olarak etki edecektir. Bu yüzden çocukta gerçekleşen duygusal gelişimin desteklenmesi aynı anda birçok gelişim alanını da desteklemek anlamına gelmektedir. [86]

[84] Uluğbay, a.g.m., s. 1027.
[85] Uluğbay, a.g.m., s. 1029
[86] Yıldız, a.g.e., s. 21.

Müzik, çocuğun en hareketli olduğu çağda iç dünyası ile iletişim kurabilme imkânı sunan başarılı bir araçtır. Müzikli faaliyetler, özellikle 4-6 yaş dönemi çocuklarının kendilerini toplum içinde ifade edebilme ve duygu dünyalarını dışarıya yansıtabilmeleri adına attıkları büyük bir adımdır. Bireysel veya toplu olarak yapılabilen bu faaliyetler ile çocuklar kişisel kabiliyetlerini sergileme imkânı bulur. Onların toplum önünde sergiledikleri her icra elbette ki büyük beğeni toplayacaktır. Bu durum çocukta hem kendine karşı bir güven duygusu oluşturacak hem de cesaretini artıracaktır. Şayet performansında hata bile olsa yine de gerek seyircilerin gerek öğretmenlerinin gerekse arkadaşlarının ilgi, alaka ve beğenisi çocuğun üzerinde olacak ve bu durum onu mutlu edecektir. Böylece çocukta hem başarma duygusu hem de bundan sonraki daha zor görevlere bile talip olma hevesi kendini gösterecektir. [87]

Çocuğun müzik etkinlikleri ile rahatlaması şayet iç dünyasında -müzik alanıyla ilgili veya ilgisiz- güvensizlik, korku, çekinme gibi menfi duygular yaşıyorsa bu duygulardan da uzaklaşmasını sağlayacaktır. [88] Müzik ve duygusal gelişim arasındaki ilişki; müziğin, çocuğun kendi dünyasını ifade etmesine sunduğu katkının yanı sıra çocuktaki empati duygusunun gelişmesi ve başkalarını anlayabilme becerisi edinmesi yönüyle de oldukça önemlidir. [89] 4-6 yaş döneminde çocuk, müzik ve duygusal gelişim arasındaki ilişkiyi destekleme adına bazı çocuk şarkılarından yararlanılır. Bunlardan bazıları aşağıda örnek verilmiştir:

2.5. MÜZİĞİN AHLAK GELİŞİMİNE KATKISI

Ahlaki değerler insan hayatının toplumsal boyutta devamlılığını sağlamada en önemli unsurlardandır. Bir toplum için insanların birbirine olan tutumu, saygı, sevgi, edep, hoşgörü çerçevesinde süregelen ilişkileri yine birbirlerine karşı gösterdikleri ahlaki davranışlar ile büyük oranda şekillenir. Bu şekillenmenin temeli daha çocukluk döneminde aile, çevre ve okul tarafından gösterilen ahlak eğitimi ile edinilmeye başlar. Bir çocuk ne kadar güzel ve doğru davranış kalıplarıyla büyürse hayatı

[87] E. Derya Yüksel, *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Müzik Eğitimi*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996, s. 62.
[88] Bahar Büyükgönenç Polat, ‘‘Okul Öncesi Müzik Eğitiminin Önemi ve Eğitim Yöntemleri’’, Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi, C. 4, S. 7(2018), s. 8.
[89] Yıldız, a.g.e., s. 21.

boyunca bu davranışları içinde yaşadığı topluma yansıtmış olacaktır. Çocuğun olumsuz ahlaki değerlerle karşılaşması durumunda ise ne yazık ki ilerleyen dönemlerde bu durum da yine içinde bulunduğu topluma yansıyacaktır.

Tüm bunlar hem kişi bazında hem de toplumsal bazda ahlaki değerlerin önemini göz önüne sermekte, ahlak eğitiminin temelden çocukluk dönemlerinde bilinçli bir şekilde verilmesi gerekliliği ön plana çıkmaktadır.

Çocuklara değer kazanımı noktasında sık sık başvurulan yöntemlerden biri olan müzik etkinliklerinde ahlaki değerlere yer verilmiş eserlerin öğretimi ve çeşitli dramatizasyonların uygulanması çocuklar için soyut olan ahlak kavramını somutlaştırarak öğrenimi kolay, zevkli ve kalıcı hale getirecektir. İyinin, doğrunun, güzelin, saygının, sevginin, merhametin ve bunlar gibi birçok manevi unsuru içinde bulunduran ahlaki değerlerin çocuğa aktarılmasında bazı çocuk şarkılarından destek alınmaktadır. Bunlardan biri ‘‘İyilik Yap İyilik Bul’’ ezgisidir.

İYİLİK YAP İYİLİK BUL

Vaktinde gel buluşurken
Tebessüm et konuşurken
Yeni dostluk oluşurken
İyilik yap iyilik bul

İyilik yap iyilik bul
Dosdoğru bir insan ol

Bir söylersen iki dinle
Hem dost kazan dilinle
Ne verirsen ver elinle
İyilik yap iyilik bul

İyilik yap iyilik bul
Dosdoğru bir insan ol

Sen ararsan aranırsın
Aradıkça tanınırsın
Yaradan'a yaranırsın
İyilik yap iyilik bul

İyilik yap iyilik bul
Dosdoğru bir insan ol [90]

2.6. MÜZİĞİN SOSYAL GELİŞİME KATKISI

İnsanoğlu, birbiriyle bir arada yaşama eğilimini gösteren sosyal bir varlıktır. Bazı kişiler bir arada yaşama konusunda kolayca adapte olurken bazı kişilerde ise sıkılganlık, utangaçlık, çekingenlik gibi bazı sosyal fobik davranışlar görülmektedir. Bu durum kişiyi hayatı boyunca bulunduğu her türlü sosyal ortamda olumsuz manada etkilemektedir. Her şeyin temelinde olduğu gibi sosyalliğin temelinde de erken çocukluk dönemindeki eğitimin önemi bir kez daha ön plana çıkmaktadır. Çünkü insan için sosyal iletişimin başladığı temel dönem çocukluk yıllarıdır ve bu dönemde verilen eğitim ne kadar doğru ve özenli ise birey için ömür boyu o denli faydası olacaktır.[91]

Bireyin hemen her alanda yaşam boyu süren özelliklerin temelinin atıldığı gibi sosyalleşmesinin de temellendirildiği dönem elbette ki erken çocukluk dönemidir. 4-6 yaş sürecini baz aldığımızda verilen eğitimlerin sosyalliğe katkısından bahsedecek olursak bize yine en fazla katkı sağlayan unsur olarak müzik karşımıza çıkacaktır. Çünkü müzik başlı başına bir sanat dalı olmasının yanı sıra bir eğitim aracı olarak da yardımcı olmaktadır.

Çocuğun kendini en rahat ifade edebildiği yollardan biri müzikli faaliyetlerdir. Çocuğun iç dünyasını, duygularını, düşüncelerini aktarmada kullanabileceği en sağlıklı iletişim aracı niteliğindedir. Müzikle iç dünyasını aktaran çocuk, rahatlamış, sakinlemiş ve çevresiyle iletişimde istenilen hazırbulunuşluğa yaklaşmış

[90] http://biberciktv.blogspot.com/2019/03/iyilik-yap-iyilik-bul-iyilik-ilahisi.html
[91] Dolunay Akgül Barış, ''Sosyal Beceri Gelişiminde Çocuk ve Müzik, Milli Eğitim'' (*Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*), S. 177 (2008), s. 28.

sayılmaktadır. Farklı iletişim yolları da muhakkak ki çocuk için faydalı olacaktır lakin müzik etkinliklerinde ortamın coşkusuyla birlikte daha kısa sürede daha çabuk bir duygu aktarımı olacaktır.

Çocuğun sosyal ortamlara girebilme bu ortamlara uyum sağlayabilme ve yine bu ortamlarda gerçekleştirilen etkinliklerde aktif görevler alabilmesinde müziğin etkisi çok fazla görülür. Hemen her çocuğun kendi ile bütünleştirdiği, kendini ifade etmede daha rahat hissettiği çeşitli müzik türleri ve etkinlikleri vardır. Bu etkinlikler çocuğun sosyalleşmesine yardımcı olacaktır. Örnek verecek olursak, çocuk grupla şarkı söylediğinde, arkadaşlarının sesini de aynı duymakta ve ortak seviyede ses iletebilme için farkında olmadan sesini kontrol edecektir. Bu da çocuğun akran grupları ile işbirlikçi öğrenme gerçekleştirmesine katkı sağlayacaktır. Çünkü çocuk o anda bireysel değil toplu bir etkinlik içerisinde ortak bir görevde yer almaktadır. Bunun yanı sıra tabi ki bireysel müzik uğraşı da çocuğa kişisel doyum sağlayacağı için onun sosyal yönüne de olumlu yansıyacaktır.[92]

Ayrıca erken dönem çocuklarına verilen müzik eğitimi, Çocuğu farklı müsamerelerde şarkı, türkü söyleme, çocuk korolarında yer alma gibi faaliyetlere katılmaya teşvik edecektir. Bu da çocuğun sosyalleşmesi adına attığı ilk küçük ama etkisi büyük adımlar olacaktır. Çünkü saydığımız bu faaliyetlerin hepsi sosyal alanlarda icra edilmektedir. Başka bir yönü ile de çocukların bu tarz sosyal etkinliklere katılması bireysel ve grup içi sorumluluk alabilme yetilerini geliştirecektir.[93] Müziğin sosyal gelişimi destekleyen yönünü, bu alandaki birkaç çocuk şarkısı ile örneklendirelim:

KÜÇÜK FİDAN

Top oynarken dikkat et
Koparma hiç yaprağımı
Sana kalem olurum, defter olurum
Büyütürsen çiçek açar, meyve olurum [94]

[92] Mustafa Kabataş, ‘‘Çocuk Gelişimi Açısından Müzik Eğitiminin Çocuğa Kazanımları’’, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.19, S. 2 (2017), s. 157.
[93] Uluğbay, a.g.m., s. 1030.
[94] Yıldız, a.g.e., s. 23.

TOHUMLAR FİDANA (Notalı)

Tohumlar fidana
Fidanlar ağaca
Ağaçlar ormana
Dönmeli yurdumda

Yuvadır kuşlara
Örtüdür toprağa
Can verir doğaya
Ormanlar yurdumda

Bir tek dal kırmadan
Ormansız kalmadan
Her insan bir fidan
Dikmeli yurdumda

Yuvadır kuşlara
Örtüdür toprağa
Can verir doğaya
Ormanlar yurdumda [95]

4-6 yaş çocuklarının hem sosyal gelişimine hem de çevreye olan duyarlılığına katkı sağlayacak bir başka çocuk şarkısı örneği de sözleri Adnan Çakmakçıoğlu'na ait olan 'Bir Dünya Bırakın' adlı eserdir. Eserin sözleri şu şekildedir:

BİR DÜNYA BIRAKIN (Notalı)

Oynaya oynaya gelin çocuklar
El ele el ele verin çocuklar

Bir vatan bırakın biz çocuklara
Islanmış olmasın göz yaşlarıyla

[95] Yıldız, a.g.e., s. 15.

Bir bahçe bırakın biz çocuklara
Göklerde yer açın uçurtmalara

Oynaya oynaya gelin çocuklar
El ele el ele verin çocuklar
Oynaya oynaya gelin çocuklar
El ele el ele verin çocuklar

Bir barış bırakın biz çocuklara
Ulaşsın şarkımız güneşe ve aya
Bir dünya bırakın biz çocuklara
Yazalım üstüne sevgili dünya

Oynaya oynaya gelin çocuklar
El ele el ele verin çocuklar [96]

2.7. MÜZİĞİN DİL GELİŞİMİNE KATKISI

İnsanın yaşamında önemli bir yer tutan müzik çocuk için de aynı öneme sahiptir. Çocuğun doğal çevresi ve yaşam alanındaki bir oyun içerisinde öğrendiği ve söylediği şarkıdan, gece uyurken dinlediği ninniye; televizyonda rasgeldiği bir türküden, araba radyosunda çalan bir ezgiye kadar, müzikle iç içe olması elbette ki müziğin hayatına yansıyan yönlerini de beraberinde getirecektir. [97] 4-6 yaş dönemi ve bu dönem boyunca alınan eğitimlere eşlik eden müzikal faaliyetler, çocuğun dil gelişimi baz alınarak incelendiğinde faydalı ve katkı sağlayan yönü ile öne çıkmaktadır.

Nitekim çocukta dil gelişiminin erken çocukluk döneminde şekillendiği ve müziğin bu gelişime olan katkısının önemi birçok kaynakta belirtilmiştir. Müzikle öğretim etkinlikleri kapsamında en güzel araçlar arasında, şarkılar ve tekerlemeler yer almaktadır. Duyguları, düşünceleri, sözleri ve dili geliştirme özelliği olan, uygun ses aralıklarında, söz müzik uyumluluğu bulunan, doğru tonlama ve vurgulama ile

[96] https://www.onceokuloncesi.com/sarki-sozleri/cocuk-sarkilarinin-sozleri-175-adet-1814.html
[97] Şeyda Çilden, ‘‘Müzik, Çocuk Gelişimi ve Öğrenme’’ G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, C. 21, S. 1 (2001), s. 3.

söylenen çocuk tekerlemeleri ve şarkıları, çocukların dil gelişimine hem katkı sağlayacak hem de öğrenmeyi eğlenceli hale getirecektir. [98]

4-6 yaş dönemi çocuklarının kelime haznesi yetişkinler gibi zengin değildir. Çocuklar duygu ve düşüncelerini çoğu zaman daha sade ve daha düz kalıplı cümlelerle ifade etmeye çalışırlar. Kimi zaman ise henüz bu seviyeyi dahi yakalayamamış, kullandıkları sözcükleri tam telaffuz edemeyen, doğru telaffuz için dilini zorlayan çocuklara da rastlanmaktadır. Çocukların dil gelişimi süreci ve bireysel farklılıkları göz önünde bulundurulduğunda tüm bu durumlar olağan görülmektedir. Lakin bu süreci daha kaliteli ve daha verimli geçirmek, istenilen konuşma düzeyine çeşitli pratikler ve egzersizler yoluyla ulaşabilmek mümkündür. Telaffuz açısından akıcı, ritmik açıdan ölçülü ve ses yüksekliği açısından dengeli bir konuşma her çocuk için kendini ifade edebilme ve anlaşıla bilirlik açısından mutluluk verici bir durum olacaktır. Bunu başarma yollarına baktığımızda yine müziğin desteği ile karşılaşmaktayız. [99]

Müzik, içinde barındırdığı melodilerle bütünleştiği her türlü güfteyi cazip hale getirir. Müzikal yapısıyla çocuğun dikkatini çeken ninni, tekerleme, saymaca gibi unsurlar yine çocuk tarafından farkında veya gayri ihtiyari olarak öğrenilme potansiyelindedir. Çocuk duyduğu şarkıyı, tekerlemeyi, sayışmayı en doğru haliyle öğrenmeye çalışırken aslında aynı anda dil açısından da doğru telaffuz kabiliyetini geliştirmiş olacaktır.[100]

Müziğin dil gelişimini destekleyen yönünü, melodik ve ritmik olarak seslendirilen tekerleme ve sayışmacalar ile örneklendirelim:

PORTAKALI SOYDUM

Portakalı soydum
Başucuma koydum

[98] Kabataş, a.g.m., s. 157.
[99] E. Derya Yüksel, *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Müzik Eğitimi*, 8Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996, s. 61.
[100] Yüksel, a.g.y.t. s. 61.

Ben bir masal[101] uydurdum

Duma duma dum

Kırmızı mum

Dolapta pekmez

Yala yala bitmez

Ayşecik cik cik cik

Fatmacık cık cık cık

Sen bu oyundan çık [102]

FIŞ FIŞ KAYIKÇI (Notalı)

Fış fış kayıkçı

Kayıkçının küreği

Hop hop eder yüreği

Akşama fincan böreği [103]

(Şarkıyı söyleme esnasında Akşama fincan böreği dizesinden sonra

‘‘Yavrum yesin büyüsün, Tıpış tıpış yürüsün’’ sözleri de ilave edilir.)

OOO PİTİ PİTİ

Ooo piti piti

Karamela sepeti

Terazi lastik cimnastik

Biz size geldik bitlendik

Hamama gittik temizlendik

Dik dik dik [104]

BİR KEDİ VARMIŞ

[101] ‘‘Portakalı Soydum’’ oyun tekerlemesinde, geçmişten beri ‘‘ Ben Bir Yalan Uydurdum’’ şeklinde söylene gelen ‘‘yalan’’ ifadesinin; çocukların bilinçaltına yalan eyleminin yerleşmesine sebebiyet verme ihtimaline karşı ‘‘masal’’ olarak güncellenmesi yeni eğitim programlarında daha uygun görülmüştür.

[102]T.C Milli Eğitim Bakanlığı, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Türkçe Dil Etkinlikleri, Ankara, 2016, http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller/T%C3%BCrk%C3%A7e%20Etkinlikleri.pdf s. 8.-9.

[103] M.E.B., a.g.i.s., s. 9.

[104] M.E.B., a.g.i.s., s. 9.

Bir kedi varmış
Yüze kadar sayarmış
Sıfırını atmış on kalmış
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 [105]
Bu tekerleme çocukların dil gelişimine katkı sunduğu gibi içinde bulunan rakamlar ile bilişsel gelişim açısından da öğrenim sağlar ve katkı sunar.

Müziğin, insan hayatına etkisi, anne karnından başlayan gelişim süreci akabinde özellikle ilk çocukluk döneminde karşımıza çıkan çeşitli gelişim alanlarıyla ilişkilendirilerek incelenmeye çalışılmış ve bu inceleme doğrultusunda gerek fiziksel gerek bilişsel gerekse duygusal gelişim alanları temelinde diğer alanlarla da birlikte müzikle eğitimin, müzikle desteklenmiş etkinliklerin ve içinde iyi yerleştirilmiş müzik temalı faaliyetlerin, çocuk için anlık ve uzun vadeli kazanımlara imkan sunduğu tespit edilmiştir..

3. 4-6 YAŞ ÇOCUKLARININ EĞİTİM ve FAALİYETLERİNDE MÜZİĞİN YERİ

İnsan için hayat boyu devam eden eğitim öğretim ihtiyacı kendini en fazla erken çocukluk döneminde gösterecektir. Çünkü ileriki yaşlarda devam edecek eğitim sürecinin temelini okul öncesinde alınan eğitim oluşturmaktadır. [106]

Okul öncesi içerisinde değerlendirilen 4-6 yaş grubu çocukların eğitim programlarına göre; bu yaştaki çocukların sağlıklı bir büyüme süreci geçirmesi, öğrenmeye karşı olumlu tutumlar geliştirebilmesi için çocuğun başta bağımsızlığının desteklendiği, nitelikli bilişsel uyarıcılar ve zengin dil etkileşimlerinin olduğu, olumlu sosyal ve duygusal deneyimlerin çocuğa sunulduğu bir çevreye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nitelikleri taşıyan birçok faaliyet içerisinde müzik etkinlikleri, hem çocukların bütün duyu organlarını harekete geçirme açısından hem de -çalışmamızın ilk bölümlerinde

[105] M.E.B., a.g.i.s., s. 9.
[106] İsmail Sağlam, ‘’Okul Öncesi Eğitimde Sözlü Öğretim Etkinlikleri ve Din Eğitimi’’, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* C. 10, S. 1 (2001), s. 195.

kapsamlı olarak ele aldığımız- tüm gelişim alanlarına kattığı olumlu etkiler bakımından önem arz etmektedir.[107]

Nitekim meşhur çocuk öğretmenlerinden Madmazel Şalame'nin 'Ana Mektebi' adlı kitabında geçen şu satırlar, musikinin çocuk eğitimindeki önemine vurgu yapmaktadır. 'Çocuk musikiyi sever, şarkı söylemek onu mes'ud eder, sıçramak ve koşmak kadar tabi'i bir ihtiyaçtır. Şarkı söylemeden durabilen bir küçük çocuklar içtima'ı tasavvur olunabilir mi? Böyle bir hal bahçe nebatlarının güneş görmemesi kadar az tabi'i ve hazin olurdu.' Çocukla müziğin bu kadar alakadar bağı varken çocuktan müziği, müzikten de çocuğu ayrı düşünmek imkânsız gibidir.[108]

Müzikle öğretimin çocuklar üzerinde son derece etkili olduğu, beynindeki öğrenme merkezlerinin ta derinliklerine indiği ve onlarla irtibata geçtiği bilinmektedir. Müzikle öğrenilen bilgiler, bu merkezlerde depo edilir ve gerektiği zaman çok kolay bir şekilde hatırlanabilir özelliktedir.[109]

Okul öncesi çocuklarına verilen müzik eğitimi, çocuklara kazandırılmak istenilen manevi değerlerin hem öğrenme aşamasında hem de yerleşmesinde etkin bir rol oynamaktadır.[110]

Özelde okul öncesi, genelde ise tüm yaş grubu çocukların eğitimlerinde müzikten yararlanma adına uygulanan metotların verimli olması için aynı gelişim ilkleri gibi, müzik adına da gelişim süreçleri göz önünde bulundurulmalı ve kazanımlar bu doğrultuda değerlendirilmelidir.[111]

Müzik ve gelişimin ortak ele alınmasıyla oluşturulan ilkeleri şu şekilde sıralayabiliriz:

- Müziksel gelişim çocuk için kalıtım ve çevrenin müşterek etkisiyle ilerler.
- Müziksel gelişim çocuk için sürekli devam eder ve de birbirinden ayrı zamanlarda farklı şekillerde birbirini bütünleyerek gerçekleşir.

[107] Yıldız, a.g.e., s. 11.
[108] Bahattin Karaman, Cansevil Tebiş*, Mahmut Ragıb Gazimihal'den Seçme Müzik Makaleleri II,* 1. b., Müzik Eğitimi Yayınları, Ankara, Nisan 2014, s. 73.
[109] Muhammet Zinnur Kanık, *Din Eğitiminde Müzik,* 1. b., Emin Yay., Bursa, 2020. s. 109.
[110] Yavuz Şen, ''Okulöncesi Dönemde Çocuğun Gelişiminde Müziğin Önemi'', *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 7 (2006), s. 338
[111] Yıldız, a.g.e., s. 7.

- Müziksel gelişim süreci çocuk için farklı dönemlerde nöbetleşe devam edebilir.
- Tıpkı fiziksel gelişimdeki gibi müzik gelişimi de çocukta genelden özele, baştan ayağa, içten dışa doğru bir yol izler.
- Müziksel gelişim çocuk için somuttan soyuta, basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene doğru ilerler.
- Müziksel gelişimde çocuk için belli başlı kritik zaman dilimleri vardır.
- Çocuk için müziksel gelişim ve genel gelişim iç içe değerlendirilir.
- Diğer gelişim alanlarında olduğu gibi müziksel gelişim açısından da çocuklar arasında bireysel farklılıklar söz konusudur.[112]

3.1. MÜZİKLİ FAALİYET ÖRNEKLERİ

4-6 yaş çocuklarının çeşitli öğrenme deneyimleri ile sağlıklı büyümeleri tüm gelişim alanlarının olması gereken en uygun seviyede desteklenmesi ve yavaş yavaş temel eğitim-öğretim sürecine hazır hale gelmeleri, erken çocukluk dönemi eğitim programlarının temel amaçlarındandır. Çocuğun eğitimi ile hedeflenen aşamalara gelmek için çocukların doğasını, yaşları gereği içinde bulundukları tüm gelişim aşamaları ve özelliklerini, iç dünyalarında hâkim olan duygu ve düşünceleri anlayabilmek çok önemlidir. Öğretmen açısından bu bilgilere sahip olmak demek; çocukların eğitiminde hangi yöntem ve tekniklerin hangi koşullarda daha münasip şekilde uygulanacağına da hâkim olmak demektir. Bahsettiğimiz bu durumlar, 4-6 yaş çocuklarının eğitim ve öğretimlerinde farklı deneyimler ve etkinlikleri beraberinde getirmiştir. Bu deneyimler arasında tercih edilirliği ve kazanımlar açısından geri dönüşü en fazla olan müzikle öğretim etkinlikleri, gerçekleştirilen müzik faaliyetlerinin de çeşitlendirilmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Nitekim aşağıda açıklamaları ile yer vereceğimiz uluslararası müzik öğretim teknikleri arasında yer alan bazı uygulamalar, çocukların müzikle öğrenme yolculuğunda hem öğreticiye hem de çocuklara rehber olacaktır.[113]

[112] Yıldız, a.g.e., s. 7.,8.,9.
[113] Yıldız, a.g.e., s. 55.,56.

3.1.1. Dalcroze Yöntemi:

Adını, 20.yy. başlarında geliştirdiği ‘‘Dalcroze müzik öğretim yöntemi’’ ile tanıdığımız, Emile Jagues-Dalcroze, Viyana’da doğmuş bir müzik eğitimcisidir. Dalcroze gerek müzisyen gerek besteci gerekse geliştirdiği müzik yöntemi yönüyle dünyaca tanınmış ve yaptığı çalışmalar ile kendisinden sonra geliştirilen çeşitli çalışmalara kaynak teşkil etmiştir. Dalcroze yönteminde müziğin çocuklar için psiko-fiziksel varlığı harekelerle kendini gösterecektir. Ona göre, teorik bilgilerden önce müziğin bedensel hareket içerikli görünür yönünü öğrenmek, ileride müziğin kavramsal yönüne dair öğrenilecek tüm bilgilerine temel oluşturacaktır. Çünkü müzikteki asıl unsur ritim ve fiziksel harekettir. Müzik çocuk için ‘biliyorum’’dan ziyade ‘’hissediyorum’’ diyebilmektir.[114]

Dalcroze; müzik, ritim ve fiziksel hareket merkezli çalışmasını yaptığı bir etkinlik ile örneklendirmiştir. Piyano sesi eşliğinde ritmik adımlarla yürütülen çocukla, sesin yükselmesiule birlikte büyük açıyla yürüyüp, yüksekten atlama gibi refleksler gösterirken, ses alçaldığında ise daha küçük açılarla daha sakin atlama eylemi gerçekleştirmişlerdir.[115]

Müziği ritim ve hareketten yola çıkarak öğrenmeyi hedefleyen Dalcroze yöntemini eurheythmics (müzikle hareket), işitme eğitimi ve doğaçlama aşamaları üzerinden şekillendirmiştir. Eurheythmics aşaması, Dalcroze için müzik öğreniminde ilk sırada yer almaktadır. İyi hareket ve iyi akış anlamına gelen eurheythmics, sesle hareketlerin bütünleşmesini, çocukların işittiklerini bedensel hareketlere dönüştürmesini ifade eder. Bu yüzden müzikle hareket veya ritmik hareket aşaması olarak da adlandırılır. İşitme eğitimi aşaması, çocuklarda ses farkındalığı oluşturmak amacıyla geliştirilen bir aşamadır. Müzik eğitiminde iyi bir dinleyici olmak ileriki dönemlerde çocukların müzikal duyarlılıklarını ve müzik performanslarını kalite açısından belirleyici olacaktır. Son sırada yer alan Doğaçlama aşaması ise çocukların müzik eğitiminde

[114] Yıldız, a.g.e., s. 57.
[115] Sığırtmaç, a.g.e., s. 52.

özgür olmalarını, müzik adına içlerinden geleni, kabiliyetleri ölçüsünde doğaçlama bir yöntemle sergileyebilmelerini ifade eden aşamadır.[116]

3.1.2. Kodaly Yöntemi:

Kodaly yöntemi, Macar besteci Zoltan Kodaly tarafından geliştirilmiş, müziğin çocuk için önemini oyunlar, çocuk şarkıları ve halk oyunları ile öne çıkarmış bir yöntemdir. Çocuk ve müzik arasındaki etkileşimde halk şarkılarının öneminin büyük olduğunu düşünen Kodaly, yine çocuk için en iyi enstrümanın da çocuğun kendi sesi olduğunu belirtmiştir.[117]

Kodaly yöntemini daha çok okul öncesi çocuklar üzerinde yoğunlaştırmıştır. Onların müzikal duyumlarla hem kulağını hem de zekalarını geliştirdiğini savunmuştur. Kodaly, çcoukların gelişim sürecini dikkate alarak yöntemini sistemleştirmiş ve çocuğun kendi yaşamından olgularla tekniğini bütünleştirmiştir.[118] Mesela çocukların yürüme eylemi esnasındaki adımlarını dörtlük notalarla, daha hızlı atılan veya koşma eylemi esnasında gerçekleşen adımlarını ise sekizlik notalarla ritimlendirip öğretmek gerektiğini savunmuştur. Ritim öğrenimin bu yönüyle olması gerekliliğini vurgulayan Kodaly, melodi öğreniminde ise ilk aşamada tam beş sesten oluşan pentotik sistemin öğretilmesini daha sonra yarım seslerin bulunduğu notalara geçilmesi gerekliliğini ortaya koymuştur. Çünkü ona göre çocuklar ilk başlarda yarım sesleri tam algılayamamaktadırlar.[119]

Kodaly'n örnek bir ders planını incelediğimizde üç temel bölümden oluştuğunu görürüz. Bunlardan ilki ''Hazırlık'' bölümü olup bu bölümde, öğretmen ve öğrencinin oyun, şarkı, eğlence ağırlıklı vakit geçirdiği, çocuğun daha çok duyum yoluyla öğrenme sağladığı, görsel materyallerle de bilinç altı öğrenimi oluşturduğu bir yol izlenir. Çocuk için eğlenerek öğrenme gerçekleşen bu aşamada bir nevi okuma yazma eylemine zemin hazırlama hedeflenmiştir. İkinci sırada ''Sunuş'' bölümü gelmektedir. Burada artık bilinçli bir öğrenme söz konusudur. Öğrenciler bir nevi

[116] Yıldız, a.g.e., s. 58., 59.
[117] Sığırtmaç, a.g.e., s. 47.
[118] Sezen Özeke, ''Kodály Yöntemi ve İlköğretim Müzik Derslerinde Kodály Yöntemi Uygulamaları'' , Eğitim Fakültesi Dergisi, C. 20. S. 1 (2007). s. 113.
[119] Özeke, a.g.m., s. 114.

bilinçli bilgi keşfine çıkar. Bu öğrenmenin gerçekleşmesi için de iyi bir ön hazırlık gerekir. Son olarak ‘‘Uygulama’’ bölümü gelir. Bu aşamada daha önce sunuşta öğrenilen bilgiler, yeni karşılaşılan durumların içine tatbik edilir. [120]

3.1.3. Orff Yöntemi:

Alman bestekar Carl Orff tarafından oluşturulan ve sistemleştirilen Orff yöntemi, müziğin ritim ve ezgi gibi temel unsurlarının müzikal hareketlilik ve doğaçlama ile bütünleştiği; çocukların kendilerini müzik ile özgür bir şekilde ifade etmesinin amaçlandığı bit yöntemdir. Bu yönüyle Orff, tıpkı anadil öğrenimindeki gibi nasıl önce konuşma sonra okuma yazma geliyorsa, müzik eğitiminde de önce müzik dili sonra nota ve teori öğrenimi gelmektedir. Burada asıl amaç çocukların müzik adına olan öğrenimlerini özgür ve özgün bir şekilde, yaparak yaşayarak gerçekleştirmesidir.[121]

Orf yöntemi 4-6 yaş çocukları için merak ve öğrenme isteği uyandırıcı bir özelliğe sahiptir. Ayrıca sadece müzik öğrenimi değil çocukların tüm gelişim alanlarına katkı sunması ön görülen işlevsel bir yöntemdir. Çünkü Orff yöntemi içerisinde ritim, ses ve ezgi, şarkı söyleme, çalgı çalma çalışmaları ile hareket, dans, oyun, müzikli drama, konuşma tarzı çalışmalar gibi hemen her alana hitap eden zengin teknikler barındırır.[122] Bu saydığımız aşamalar, Orff yönteminin müzik etkinlikleri arasındaki yerini daha ilgi çekici hale getirmiş; okul öncesi dönemi çocukların hareket, oyun, drama gibi faaliyetleriyle bütünleşerek uygulama alanı oluşturmuştur.

3.1.4. Suzuki Yöntemi:

Suzuki yöntemi, insanın işitme yoluyla etrafını algılayabildiği uzvu olan kulağın, daha bebeklik döneminden itibaren eğitilmeye başlandığı bir yöntemdir. Bu yöntem Dr. Shinichi Suzuki tarafından özel yetenekli çocuklar ve İkinci Dünya Savaşı esnasında tramvatik olarak zarar gören genç bireyler üzerinde yapılan incelemeler sonucu geliştirilmiştir. Yöntemin temeli anadil kavramına dayanr. Zira her çocuk doğal akışta, doğduğu ve büyüdüğü aile ve çevrenin dili ile konuşma eğilimindedir. Bu

[120] Özeke, a.g.m., s. 114.
[121] Yıldız, a.g.e., s. 64.
[122] Yıldız, a.g.e., s. 65.

doğal durumu Suzuki müzikle bağdaştırır ve çocuktaki yeteneğin zamanla kendini göstereceğine bu süre zarfında notayı değil müziği öğrenmenin gerekliliğine vurgu yapar ve çocukların konuşmayı öğrenmeden yazı yazamayacağı gibi müziği öğrenmeden de nota okuyamayacağı bağlantısı kurar.[123]

Müzik öğretiminde gözden önce kulağı önceleyen Suzuki yöntemini, okul öncesi müzik öğretim yöntemleri arasında farklı kılan en belirgin husus, enstrüman eğitimini önemsemesidir. Bu yönteme göre her çocuk kendine uygun öğrenme teknikleri ile enstrüman çalma potansiyeline sahiptir. Öğrenilen enstrümanlar çocuk için hayatı boyunca toplum nezdinde önemli bir yerde olacaktır. Gerek dinlemeye gerekse çalgı eğitimine verdiği önemle ön plana çıkan Suzuki yönteminin asıl amacı ise çocukların müzikle kurduğu bağ vesilesi ile saygı, sevgi, hoşgörü gibi değerleri benimsemesi ve de yine müzik yoluyla oluşan estetik bakış açısıyla etrafındaki güzellikleri temaşa edebilmesidir. [124]

3.1.5. Dramatizasyon Yöntemi:

Dramatizasyon yöntemi uygulama açısından merkezde çocuk ve dramatik tecrübeyi konumlandıran, aktif katılımı etkin, üretme kabiliyetini dinamik tutan uygulayan için de dinleyen için de eğlenceli olan bir yöntemdir. Dramatizasyon diğer bir adıyla dramatik oyun; çocuğa rol alma tekniği ile başka birisi gibi davranma, rolüyle özdeşleşme gibi deneyimler sunar. [125]

Müziğin dramatizasyon etkinliklerine dahil edilmesine müzikli dramatizasyon denir. Müzikli dramatizasyon; bazen bir ninni bazen bir şarkı bazen de bir türkü sözünün oyun haline getirilip, ses, jest, mimik ve devinim eşliğinde canlandırılması ile sergilenir. Çocuklar dramatik oyun tekniği ile hem bahsedilen alanlarla ilgili deneyim kazanıp dramatizasyonun eğlenceli yönünü yaşamış olur hem de onların kazanım sağlaması amacıyla belirlenen asıl hedeflere ulaşmış olur. Bu hedefler şöyledir:

[123] Polat, a.g.m., s. 8.
[124] Yıldız, a.g.e., s. 70.
[125] Yıldız, a.g.e., s. 72.

- Duygu ve düşüncelerin dış dünyaya yansıtılması
- Hayal gücü gelişimi
- Düşünme gücü ve düşündüklerini ifade edebilme becerisi
- Sosyal duyarlılık ve iş birliği bilinci oluşumu. [126]

3.2. ÇOCUĞUN DİNİ/ MANEVİ DEĞERLERİ BENİMSEMESİNDE MÜZİĞİN ETKİSİ

"O halde sen hanîf olarak bütün varlığınla dine, Allah insanları hangi fıtrat üzere yaratmışsa ona yönel! Allah'ın yaratmasında değişme olmaz. İşte doğru din budur, fakat insanların çoğu bilmezler." (er-Rûm 30/30). Fıtrat kelimesi Kur'an-ı Kerim'de bir tek bu ayette geçer. Tabiata uygunluğu, ilk yaratılışı, temizliği ve asli olmayı simgeler. İnsanoğlunda Rabbinin yarattığı temiz hal üzere saf ruhaniyetle Allah'ın varlığına birliğine inanmaya yönelik doğal bir meyil vardır.[127] Hz. Muhammed' in (sav) 'Her doğan çocuk fıtrat üzere doğar' hadisi şerifi de Rum suresinde geçen fıtrat ifadesi ile aynı muhtevayı göstermektedir.

Peygamber Efendimizin (sav) çocuklarla olan bağı, onlara olan sevgisi, tutumu, davranışları bizim için en büyük ve en güzel örnektir. O'nun (sav) hoşgörüsü, birçok zaman insanların bilhassa çocukların kalbini islama ısındırmaya vesile olmuştur. Bu vesilelerden biri de Peygamberimizin (sav) çocuğa, çocuktaki güzel ses ve kabiliyete ve de bunun iyi ve doğru bir şekilde kullanımına verdiği önemle ilgilidir. Nitekim Peygamberimizin (sav) Mekke'nin fethedildiği yıl Taif muharasından Cirane'ye dönüşünde gerçekleşen bir olay olan; ezanla dalga geçerken, müminlere ezan okuyan hale gelen genç sahabi Ebu Mahzure hadisi bu duruma bir örnektir:

''Ebû Mahzûre Mekke'nin fethedildiği yıl Hz. Peygamber ile Ci'râne'de karşılaştıktan sonra müslüman oldu. O sırada Resûl-i Ekrem Tâif Muhasarası'ndan Ci'râne'ye dönüyordu. Namaz vakti gelince müezzin ezan okumaya başladı. Resûlullah'a karşı büyük bir kin ve düşmanlık besleyen Ebû Mahzûre ile Kureyşli on genç ezan sesini işitince bir yere gizlendiler ve alaylı bir şekilde müezzini taklit ederek

[126] Yıldız, a.g.e., s. 72.
[127] Mustafa Çoban, ''Dinî Referanslarda Ailenin Sorumluluğu Bağlamında Çocuğun Dinî Eğitimine Dair Bazı İlkeler'', Şırnak Üniversitesi *İ. F. D.*, C. 10, S. 22 (2019), s. 192.

yüksek sesle ezan okudular. İçlerinden birinin güzel sesli olduğunu farkeden Hz. Peygamber onları yanına çağırttı ve kendilerine birer birer ezan okuttu. En son okuyan Ebû Mahzûre'nin sesini çok beğenerek ona ezanı öğretti; daha sonra namaz vakti gelince elini başına koyup alnını okşadı ve ezan okumasını emretti. Ebû Mahzûre bu emri isteksiz bir şekilde yerine getirdikten sonra Hz. Peygamber ona bir miktar gümüş para verdi ve kendisine dua etti. Gönlü İslâmiyet'e ısınan Ebû Mahzûre orada müslüman oldu ve Hz. Peygamber'den kendisini Mekke'deki Harem-i şerif'e müezzin yapmasını istedi. Bu arzusunu kabul eden Hz. Peygamber, Mekke Valisi Attâb b. Esîd'e gitmesini ve yeni görevini ona bildirmesini söyledi.

Ebû Mahzûre, Resûl-i Ekrem'in Mekke'den ayrılmasına kadar Kâbe'de Bilâl-i Habeşî ile birlikte ezan okudu. Resûlullah'ın okşadığı alnına düşen saçları hiç kestirmedi. 59 (678-79) yılında ölünceye kadar Mekke'de müezzinliğe devam etti. Kendisinden sonra Mescid-i Harâm müezzinliğini oğlu ve torunları yüzyıllarca devam ettirmişlerdir.'' (*Müsned*, III, 408-409; VI, 401.)

Çocukta doğuştan itibaren potansiyel olarak hazır bulunan dini duygunun teşekkülünde ve gelişmesinde de çevre büyük bir etkendir.[128] Ancak çocukta dini değerlerin yerleşmesine ve pekişmesine zemin hazırlayan bu hassas dönemde, aile ve çevrenin ihmali sonucu, üzerinde itina ile durulmaz ve eğitilerek geliştirilmezse din duygusu körelebilir, hatta yok olabilir. Maalesef sosyal hayatta bu tür olaylara oldukça sık rastlandığını görülmektedir. [129]

Çocuktaki din duygusu ve inancın oluşumu ve gelişmesi ile ilgili yapılan araştırmalar, çocuğun sosyal çevresi ile etkileşimi sonucu dışarıdan gelecek dini etki ve tecrübelere açık olduğunu ortaya koymaktadır.[130]

İşte tam bu noktada çocuğun çevre tarafından dini değerleri özümsemesinde musikinin etkisi bir kez daha öne çıkmaktadır, Yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'in bebeğe henüz anne karnında iken dinletilmesi ve bebeğin doğumundan sonra kulağına okunacak ezan ile ilk tanışması ayrıca bebeğe isim verilirken güzel anlamlı isimlerin

[128] Şimşek, a.g.m., s. 211.
[129] Çoban, a.g.m., s.191.
[130] Şimşek a.g.m., s. 211

tercih edilmesi mevcut dönemde uygulanabilecek temel dini eğitimlerdir. Böylece fıtrat üzere doğan çocuk dini değerlerle ilk karşılaşmasını yaşamış olacaktır.[131]

Ayrıca annenin bebeği uyuturken ninni söylemesi, şayet söylediği ninni içerisinde çocuk zihnine hoş gelecek dini motifler içeriyorsa bu durum çocuğun bilinçaltı dini gelişimine faydalı olacaktır. [132]

Çocuğa; anlatılan, gösterilen ve uygulanan din eğitimi, çocuğun bütün gelişim aşamaları, alanları ve dönemleri göz önünde bulundurularak verilmelidir. Eğer çocuk dini muhtevayı algılamada hazır düzeyde değilse gerekli şartların oluşması sabırla beklenmelidir.[133]

Çocuk merkezli din eğitimi çalışmalarında göz önünde bulundurulması gereken en önemli kriterlerden biri de 'çocuğa göreliktir.' Çocuğa görelik kavramı, içinde psikolojik ve pedagojik süzgeçlerden geçmiş teknikleri, yöntemleri ve ortamları ifade etmektedir.[134]

''Vahyin ifadesiyle hayatın "göz aydınlığı" olması gereken çocukların, nebevî söylemle sadaka-i câriye olarak arkada kalması ve güzel bir yad edilişe vesile olmasının ancak onlara verilecek eğitimin doğru zaman, mekân, bilgi, rehber ve metotla olabileceği gözden kaçırılmamalıdır.''[135]

Çocukta fıtraten bulunan din duygusuna meylin ilk aşamada aile ile desteklenmesi ve bunun çocuk için ne denli önemli olduğundan bahsettikten sonra bu duygunun çocuğun karakterine yerleşmesine ve ileriki yaşlarda kalıcı hale gelmesine vesile olacak en temel ve destekleyici eğitimlerin verildiği bir başka mecranın da 4-6 yaş kursları olduğunu söyleyebiliriz.

Çocuğun duygusal yönü kendini kimi zaman belirgin şekilde belli etmekte kimi zaman ise iç dünyasında gizlenmektedir. Her iki durum da çocukta oluşturulmak istenen dini algı için müsait ortamları hazırlamaktadır. Çünkü çoğu zaman, sevinç duygusu şükrü, yine sevinmek, üzülmek ve endişelenmek gibi duygu durumları da

[131] Bilal Yorulmaz, ''Bir Din Eğitimi Aracı Olarak Dini Müziğin Kullanımı'', (2012), s. 9.
[132] Şimşek, a.g.m., s. 215.
[133] Şimşek, a.g.m., s. 220.
[134] Çoban, a.g.m., s. 193.
[135] Çoban, a.g.m., s. 195.

dua etme ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır.[136] Çocukta Dini duygunun ortaya çıkmasını sağlayan bu anlardan birçoğu 4-6 yaş değerler eğitimi esnasında yaşanmaktadır. Yukarıda da değindiğimiz gibi çocuk için çocuğa verilecek dini ve manevi değerler eğitimin doğru zaman doğru mekân ve doğru metotlarla işlenmesi hem çocuğu pedagojik açıdan katkı sunmakta hem de ileriye yönelik kazanımları kalıcı hale getirmektedir.

Çocuk gelişimini, eğitim ve öğretimini destekleyen birçok yöntem içinde müzikle eğitim, değerler eğitiminde en çok başvurulan ve dönüşü de her anlamda olumlu olan en sağlıklı yöntemlerden biridir. İnsan beynindeki bir noktanın seslerle ilgili olması ve seslerle olan bağın bu merkezde gerçekleşmesi özellikle çocukluk dönemindeki eğitim faaliyetlerinde, müzikle eğitimden faydalanma açısından çok büyük bir imkan sunmaktadır.[137] Çocuk eğitiminde müziğin yeri ve önemini, Eflatunun 'Müzik, terbiyenin esaslı vasıtasıdır. Müzik bir eğlence aracı değil, güzellik, iyilik, eğitim aracıdır.' sözü destekler niteliktedir.[138]

Okullarda verilen Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri de dahil olmak üzere örgün ve yaygın din eğitimi faaliyeti gösteren tüm mecralarda, verilen eğitimin anlaşılabilir, eğlenceli ve verimli bir hale gelmesi için çeşitli destekleyici unsurlara başvurulmaktadır. Bu unsurlar kimi zaman materyal olarak kimi zaman düzenlenen bir gezi olarak kimi zaman da icra edilen bir sanatsal faaliyet olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sanatsal faaliyetler arasında önemli bir yer tutan dini musiki icraları; verilen eğitimi daha renkli, işlenen dersi daha eğlenceli hedeflenen kazanımları da daha verimli hale getirecektir. Çocuğun din eğitimi ve din eğitimde kullanılan dini müziği kurumsal eğitim çevresinde örneklendirsek de aslında bu eylemin ilk adımı çocuğun dünyaya gelişinde kulağına okunan ezan ile ailede atılmış olacaktır. Bu adım erken çocukluk dönemine kadar yine ailede verilen eğitimler ile genişleyecek, çocuğun okul öncesi dönemine gelmesiyle birlikte dileyen aileler için bu eğitimin devamı 4-6 yaş Kur'an kurslarında sürdürülebilecektir. [139]

[136] Çoban, a.g.m., s. 192.
[137] Kanık, a.g.e., s. 121.
[138] Kanık, a.g.e., s. 121., 122.
[139] Yorulmaz, a.g.m., s. 8.

Birçok işlevselliğe sahip olmakla birlikte bir din eğitimi aracı vasfına da sahip olan dini musiki, eğitim verilmek istenen yaş grubu ve düzeyi dikkate alınarak en uygun yöntemlerle uygulanabilir niteliktedir. Bu durum özellikle 4-6 yaş çocuklarının değerler eğitimine önemli katkılar sağlamaktadır. Nitekim eğitim öğretim hayatının henüz ilk basamaklarında olan küçük yaş gruplarında müzik eşliğinde ders işleme fikri bile heyecan verici olarak değerlendirilmektedir. Çocuklara ders içinde sorulan sorulara alınan cevapların neredeyse tamamı melodik olarak gelmektedir. Öyleki olumlu bir yanıt verilmesi durumunda hep bir ağızdan ‘‘eeveeet’’ ya da olumsuz bir yanıtta yine hep bir ağızdan ‘‘haayıır’’ şeklinde sesler yankılanmaktadır. [140]

Çocuklardaki din duygusunun gelişmesinde, kulaklarında yer eden dini kavramların etkisi de oldukça önemlidir. Çünkü çocuk bilmediğine yabancı, aşina olduğuna yakın hisseder. Bu anlamda gerek aile içinde gerek eğitim gördüğü eğitim kurumlarında gerekse sosyal çevresinde kullanılan dini literatür ne kadar fazla ise ilerleyen süreçlerde çocuğun dini bilgilere algı düzeyi de o kadar fazla olacaktır. [141]

Değerler eğitimi ile çocuğa kazandırılmak istenen temel hedeflerin başında, Allah (c.c) sevgisi ve Peygamber sevgisi gelmektedir. Çocuklar için sevgi duygusu birçok şeyi beraberinde getirecektir. Sevgiyle öğrenen çocuk sevgiyle yaşar, iç dünyasında sevgi tohumları eker ve etrafına da sevgi saçar. Çocuk için bu kadar önemli olan sevgi olgusu, Allah sevgisi ile bütünleşince Allah’ın koyduğu kurallar bütününden oluşan din ve dini değerler de bir o kadar çabuk benimsenecektir. Üzerinde ısrarla durduğumuz sevgi kavramı her türlü eğitim için önem arz etse de dini eğitim açısından arz ettiği önem çok daha fazla olacaktır. Çünkü gözden kaçan, kasti olmayan ihlal ve ihmallerle dahi sevgi temelli din eğitimi yerini; çekinilen, öğrenme kaygısı güdülen bir din eğitimine bırakacaktır.

Çocukta yer eden Allah sevgisi, iman esaslarının başında gelen Allah’ın varlığına inanma duygusunu da pekiştirecektir. Değerler eğitimi dersi, bu inanç ve duyguları çocuğun zihninde kalıcı hale getirmeyi hedeflemektedir. İşte tam burada müzikle öğretime duyulan ihtiyaç kendini hissettirecektir. Çünkü daha önce de bahsettiğimiz

[140] Yorulmaz, a.g.m., s. 9
[141] Çoban, a.g.m., s. 192.

gibi müzik çocuklarda bazı değer ve kavramların yerleşmesini sağlamada çok etkilidir.

Değerler eğitimi derslerinde sıklıkla söylediğimiz, sözleri Yunus Emre' ye ait olan 'Sordum Sarı Çiçeğe' şiiri, ilahi formatına getirilmiş halindeki nakaratlarda 'Hak Lâ İlâhe İllâllah Allah, Lâ İlâhe İllâllah' ifadelerinin geçtiği tevhid sözleri ile çocuğun zihnine ve kalbine tevhid inancını yerleştirecektir. İlahinin orijinal güftesi ise şu şekildedir:

SORDUM SARI ÇİÇEĞE (Notalı)

Sordum sarı çiçeğe
Benzin neden sarıdır
Çiçek eydür ey derviş
Ahım dağlar eritir

Yine sordum çiçeğe
Sizde ölüm var mıdır
Çiçek eydür ey derviş
Ölümsüz yer var mıdır

Yine sordum çiçeğe
Kışın nerde olursuz
Çiçek eydür ey derviş
Kışın turab oluruz

Yine sordum çiçeğe
Tamuya girer misiz
Çiçek eydür ey derviş
Ol münkirler yeridir

Yine sordum çiçeğe
Uçmağa girer misiz
Çiçek eydür ey derviş
Uçmak adem şehridir

Yine sordum çiçeğe
Gül sizin neniz olur
Çiçek eydür ey derviş
Gül Muhammed teridir

Yine sordum çiçeğe
Ademi bilir misiz
Çiçek eydür ey derviş
Adem binde biridir

Yine sordum çiçeğe
Kırklar'ı bilir misiz
Çiçek eydür ey derviş
Kırklar Allah yaridir

Yine sordum çiçeğe
Rengi nerden alırsız
Çiçek eydür ey derviş
Ay ile gün nurudur

Yine sordum çiçeğe
Boynun neden eğridir
Çiçek eydür ey derviş
Kalbim Hakk'a doğrudur

Yine sordum çiçeğe
Anan atan var mıdır
Çiçek eydür ey derviş
Bu ne aceb sorudur

Yine sordum çiçeğe
Sen Kabe'yi gördün mü
Çiçek eydür ey derviş
Kabe Allah evidir

Yine sordum çiçeğe
Bahçene girsem n'ola
Çiçek eydür ey derviş
Kokla beni geri dur

Yine sordum çiçeğe
Sen Sırat'ı gördün mü
Çiçek eydür ey derviş
Cümlenin ol yoludur

Yine sordum çiçeğe
Gözün niçin yaşlıdır
Çiçek eydür ey derviş
Bağırcığım başlıdır

Yine sordum çiçeğe
Yunus'u bilir misin
Çiçek eydür ey derviş
Yunus Kırklar yâridir [142]

4-6 yaş çocukları değerler eğitiminde, Allah'ın varlığı ve birliğini vurgulayan birçok çocuk ilahisi söylenmektedir. Bunlardan birini daha sözleri ile birlikte örnek verelim:

BİRSİN ALLAHIM

Yeri yaratan göğü yaratan
Nice nimetlerle bizi donatan
Yeri yaratan göğü yaratan
Nice nimetlerle bizi donatan

Birsin Allah'ım, birsin Allah'ım
Sen en yüce, sen en yüce teksin Allah'ım

[142] Sevgi Gökdemir, Ayvaz Gökdemir, *Yunus Emre Güldeste*, Kültür Bakanlığı Yayınları (100 Temel Eser Dizisi), Ankara, 1996, s. 209.,210.,211.

Birsin Allah'ım, birsin Allah'ım
Sen en yüce, sen en yüce teksin Allah'ım

Hazreti Âdem bizim babamız,
Hazreti. Havva bizim anamız
Hazreti Âdem bizim babamız,
Hazreti. Havva bizim anamız

Birsin Allah'ım, birsin Allah'ım
Sen en yüce, sen en yüce teksin Allah'ım
Birsin Allah'ım, birsin Allah'ım
Sen en yüce, sen en yüce teksin Allah'ım

Kıblemiz Kâbe sana döneriz
En yüce sensin secde ederiz
Kıblemiz Kâbe sana döneriz
En yüce sensin secde ederiz

Birsin Allah'ım, birsin Allah'ım
Sen en yüce, sen en yüce teksin Allah'ım
Birsin Allah'ım, birsin Allah'ım
Sen en yüce, sen en yüce teksin Allah'ım [143]

Birsin Allah'ım ilahisinde tekrar eden nakaratlarla birlikte, Allah'ın birliğine vurgu yapılmasının yanı sıra sözlerin muhtelif yerlerinde geçen birçok dini kavram ve olgu da çocukların dikkatini çekecek ve merak duygusu uyandıracaktır. Örneğin; ilahi sözlerinde bulunan 'Kıblemiz Kâbe' ifadesini duyan çocuğun, öğretmenine 'Kıble ve Kâbe' kavramlarının ne olduğunu sorma ihtimali çok yüksektir ki bizler de zaman zaman bu durumu gelen sorular çevresinde deneyimlemiş bulunuyoruz.

[143] https://bilgiyelpazesi.com/dinim_islam_islamiyet/ilahiler_ilahi_sozleri/birsin_allahim_cocuk_ilahisi.asp

Değerler eğitimi kapsamında öğretilmesi amaçlanan kazanımlardan biri de Hz. Muhammed'in (s.a.v.) sevgisidir. Şimdi de çocuklara peygamber sevgisini işlemeye katkı sağlayacak çocuk ilahisi örnekleri verelim:

PEYGAMBERİM SEN BENİM

Peygamberim Sen Benim
Işığım Güneşimsin
Dinimi Öğrenmede
Benim Tek Rehberimsin

Rabbim Seni Çok sever
Kuranda hep metheder
Yaptığın tüm işleri
Yapmamızı emreder.

Seni çok seviyorum
Yolunu izliyorum
Cennettesin şu anda
Yine de özlüyorum

Rabbim seni çok sever
Kur'an'da hep metheder
Yaptığın tüm işleri
Yapmamızı emreder [144]

571' DE BİR GÜNEŞ DOĞDU

Beş Yüz Yetmiş Bir'de
Bir güneş doğdu:
Adı Muhammed'di
İlk sözü ümmet

[144] https://ilahisozleri.net/cocuk-ilahileri/peygamberim-5.html

Babasıydı Abdullah,
Annesiydi Amine,
Süt annesi Halime,
Doğdu Cennet evine

Bastı altı yaşına,
Kaldı bir tek başına,
İnci gibi annesi,
Üzüntüler boşuna

Hak dindirdi her yaşı,
Dedesiyle amcası,
Hemen kanat gerdiler,
Büyüdü gül goncası’’

Kırk yaşına gelince,
Peygamberlik verildi,
Allah birdir deyince,
Putlar yere serildi

Beş Yüz Yetmiş Bir'de
Bir güneş doğdu:
Adı Muhammed'ti
İlk sözü ümmet

Selam sana nazlı Nebi,
Selam sana göz bebeği,
Mevla'nın kudretiyle selam,
Selam sana Nur-i dilara,
Selam sana Hak Habibi,
Rahman'ın kudretiyle selam,

Selam sana Andelib-i Zi-Şan,
Selam sana Muhammed'im,
Cebrailin yüreğiyle selam,
İbrahimce selam,
Rahimce ,Gafurca selam,
Selam sana ey yetimler padişahı,
Selam sana Ahmed-i Nefes-i Yar,
Eyyüpçe selam,
Selam sana ya Nebiyyallah,
Selam sana ya Habiballah,
Selam sana ya Rasulallah [145]

4-6 yaş çocuklarının değerler eğitimine ilaveten, belirli ders saatlerinde Kur'an-ı Kerimi sevdirerek öğretmeyi temel alan Kur'an eğitimi verilmektedir. Her 4-6 yaş çocuğunun Kur'an ile bağ kurabilmesi, Kur'an okumaya istekli olması ve Kur'an ahlakını hayatına tatbik edebilmesi amaçlanmakla birlikte, yeterliliği ve algısı yüksek çocuklarda bu eğitim ilerleyip, Kur'an'a geçme ile taçlanmaktadır. Çocuklara, Allah ve peygamber sevgisi işlerken verdiğimiz ilahi örneklerine, yine çocuklara Kur'an-ı Kerimi tanırken destek alabileceğimiz çocuk ilahileri örneklerini ekleyebiliriz.

DİNİM İSLAM KİTABIM KUR'AN

Dinim İslam kitabım Kuran
Peygamberim Muhammed aleyhisselam

Öğreniyorum öğreniyorum güzel dinimi
İslam sevgi İslam barış çok mutluyum ben şimdi

İmanın özü Allah'ı bilmek
Dil ile kalb ile inandım demek

İslam'ın şartı başta şahadet

[145] A.g.i.s.

Namaz oruç hac zekât amel eylemek [146]

Çocuklara değerler eğitiminde verilen bir başka önemli konu ise İslam'ın beş şartıdır. 4-6 yaş çocuklarının severek söylediği 'İslam'ın Şartı Beştir' ilahisinin sözleri aşağıdaki gibidir:

İSLAMIN ŞARTI BEŞTİR

İslamın Şartı Beştir
Beştir Beştir Beeeştir.
İslamın Şartı Beştir
Beştir Beştir Beeeştir

Şahadet Getirmek
Namaz Kılmak
Oruç Tutmak
Zekat Vermek
Beşincisi Ne?
Beşincisi Neee?
Hacca Gitmek

İslamın Şartı Beştir
Beştir Beştir Beeeştir.
İslamın Şartı Beştir
Beştir Beştir Beeeştir [147]

[146] https://ilahisozleri.net/cocuk-ilahileri/dinim-islam-2.html
[147] https://bilgiyelpazesi.com/egitim_ogretim/cocuk_sarkilari_sarki_sozleri/islamin_sarti_bestir_sozleri.asp

4-6 yaş değerler eğitimi müfredatıyla uyumlu olarak derslerde ekseriyetle kullandığımız eserlerden çeşitli örnekler verilmiş olup, yine 4-6 yaş ve muadili çocuk gruplarının derslerinde hem dinleyerek hem de seslendirerek yararlanabileceğimiz çeşitli eserler aşağıdaki tablolarda örneklendirilmiştir.

Tablo 19: "Osmanlı'da Çocuk Musikisi" Kitabından Örnek Eserler: [148]

Eser Adı:	**Formu:**	**Güfte İlk Mısraı:**	**Güfte Yazarı:**	**Bestekarı:**
Çalışalım Şarkısı	Şarkı	Arı gezer, çiçek emer	Ali Ulvi Elöve	Kâzım Uz
Mektep Sevgisi	Şarkı	Annem kadar çok severim	Ahmed Muhtar Ataman	Ahmed Muhtar Ataman
Güzel Oyun	Şarkı	Ne güzel hava, ne güzel hava	Osman Fahri Bey	Kâzım Uz
İlkbahar	Şarkı	Kuş sesleri yayılır	Ali Ulvi Elöve	Çekçe'den
Bahar Sabahı	Şarkı	Neşelenin, sevinin	Ali Rıdvan	Mehmet Ali Feridun
Mini Mini Yavruma	Şarkı	Minicik elinden tutup annesi	Midhat Sâdullah Sander	Mehmet Ali Feridun
Horoz	Şarkı	Şu yeşil çayırlarda	Ali Rıdvan	Ali Rıdvan

[148] Selma Hacıosmanoğlu, *Osmanlı'da Çocuk Mûsikîsi*, Fanus Kitap Yay., İstanbul, 2014

Tablo 20: ''Beste Külliyâtı, İstiklal Marşı, Çocuk ve Gençler İçin Eserler'' Kitabından Örnek Eserler: [149]

Eser Adı:	**Formu:**	**Güfte İlk Mısraı:**	**Güfte Yazarı:**	**Bestekarı:**
Çocuk Besmelesi	Çocuk Besmelesi	Şol gökleri kaldıranın	Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu	Cinuçen Tanrıkorur
Sağlığına Dikkat Et!	Şarkı	Hayatta en değerli hazînemiz sağlıktır	Arife Hancı	Cinuçen Tanrıkorur
Doğru Ye, İç, Güzel Düşün	Şarkı	Yediklerin aynen sensin	Cinuçen Tanrıkorur	Cinuçen Tanrıkorur
Bekçi Baba	Ramazan Mânisi	Besmeleyle çıktım yola	-	Cinuçen Tanrıkorur
Bayram Manisi	Bayram Mânisi	Yumurtanın beyazına kalkın Hakk'ın niyazına	-	Cinuçen Tanrıkorur
Namaz Bilmecesi	Namaz Bilmecesi	Hak Te-âlâ hoş yaratmış beş yemiş	-	Cinuçen Tanrıkorur

[149] Cinuçen Tanrıkorur, *Beste Külliyâtı İstiklâl Marşı, Çocuk ve Gençler İçin Eserler*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., Ankara, 2019.

Tablo 21: ''Türkiye'de Eğitim Müziği'' Kitabından Örnek Eserler: [150]

Eser Adı:	**Formu:**	**Güfte İlk Mısrası:**	**Güfte Yazarı:**	**Bestekarı:**
İstiklal Marşı	Marş	Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak	Mehmet Akif Ersoy	Osman Zeki Üngör
Minik Kuş	Şarkı	Mini mini bir kuş konmuştu	Saip Ergüz	Saip Ergüz
Öğretmenim	Şarkı	Öğretmenim Canım Benim	Rakım Çalapala	Erdoğan Okyay
Çocuklar Kardeş Oldu mu	Şarkı	Daha bir ballanır uyku	Tahsin Saraç	Yalçın Tura
Yurdumda	Şarkı	Tohumlar fidana	Mahir Dinçer	Mahir Dinçer
Arkadaşım Eşşek	Şarkı	Kaç yıl oldu saymadım köyden göçeli	Barış Manço	Barış Manço

[150] Cahit Aksu, *Türkiye'de Eğitim Müziği*, 1. b., Bemol Müzik Yay., İstanbul, 2010.

Tablo 22: ''Türk Müziği Çocuk Şarkıları'' Kitabından Örnek Eserler: [151]

Eser Adı:	Formu:	Güfte İlk Mısraı:	Güfte Yazarı:	Bestekarı:
Gel Kardeşim, Kardeşim	Şarkı	Küçükleri sevelim	İzzet Kaçar	Gülçin Yahya Kaçar
Bayrağım	Şarkı	Hiç inmesin gönderden	İzzet Kaçar	Gülçin Yahya Kaçar
Palyaço	Şarkı	Paytak paytak yürürler	İzzet Kaçar	Gülçin Yahya Kaçar
Bugün Bayram Çocuklar	Şarkı	Sabah oldu haydi kalkın çocuklar	İzzet Kaçar	Gülçin Yahya Kaçar
İlkbahar	Şarkı	Güneş bir başka doğar	İzzet Kaçar	Gülçin Yahya Kaçar
23 Nisan	Şarkı	Sevinçliyiz hepimiz	İzzet Kaçar	Gülçin Yahya Kaçar
Kardan Adam	Şarkı	Kardan adam yapalım	İzzet Kaçar	Gülçin Yahya Kaçar
Güzel Yurdum Türkiyem	Şarkı	Cennet gibi vatansın	İzzet Kaçar	Gülçin Yahya Kaçar
Doğamızı Sevelim	Şarkı	Ormanlarda ağaçlar	İzzet Kaçar	Gülçin Yahya Kaçar
Bal Arısı	Şarkı	Sabah kalktım erkenden	İzzet Kaçar	Gülçin Yahya Kaçar

[151] Gülçin Yahya Kaçar, *Türk Müziği Çocuk Şarkıları*, 1. b., Maya Akademi Yay., Ankara, 2008.

Minik Kuş	Şarkı	Hey Minik Kuş	İzzet Kaçar	Gülçin Yahya Kaçar
Canım Annem	Şarkı	Benim annem bir melektir	İzzet Kaçar	Gülçin Yahya Kaçar

Tablo 23: "İzzeddin Hümâyi Bey'in Çocuk Şarkıları" Adlı Albümden Örnek Eserler: [152]

Eser Adı:	**Formu:**	**Güfte İlk Mısraı:**	**Bestekarı:**
Ah Ne Güzel Kelebek	Şarkı	Ah ne güzel kelebek	İzzeddin Hümâyi Elçioğlu
Deniz	Şarkı	Rüzgarlara sine açan	İzzeddin Hümâyi Elçioğlu
Dere ile Çocuk	Şarkı	Güzel dere taşa taşa	İzzeddin Hümâyi Elçioğlu
Kelebek	Şarkı	Sabahki tatlı rüzgarın	İzzeddin Hümâyi Elçioğlu
Kuzu	Şarkı	Mini mini bir kuzum var	İzzeddin Hümâyi Elçioğlu
Küçük Bahçıvanlar	Şarkı	Bir bahçe yolunda	İzzeddin Hümâyi Elçioğlu
Küçük Kuşlar	Şarkı	Küçük kuşlar, küçük kuşlar	İzzeddin Hümâyi Elçioğlu

[152] Yüce Gümüş, İzeddin Hümâyi Bey'in Çocuk Şarkıları Albümü, 2018 https://www.youtube.com/watch?v=JcX7h_Fflf4&list=OLAK5uy_nPOSetIveeStFM0XylenM5m6AuOa8twdI

SONUÇ

Geçmişten günümüze kadar insanoğlu sanatla hep iç içe yaşamıştır. Sanat dalları içinde ayrı bir yer tutan müzik yine insanoğlu için kendini ifade edebildiği, duygu ve düşünce yoğunluğunu dışarı aktarabildiği bir araç görevi görmüştür. Kimi zaman da müzik bazı değerleri kazanma adına insan ile kazanılmak istenen değerler arasında köprü niteliği taşımıştır.

Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından ilk olarak 2013 – 2014 eğitim- öğretim dönemiyle pilot bölgelerde başlatılan 4-6 yaş Kur'an kursları değerler eğitimi de çocuklara birçok dini ve manevi değer kazanımı sağlanması yönündeki hedeflerle yola çıkmıştır. Bu kurslarda verilen eğitimin çocuklar için en uygun düzey ve seviyede, kabiliyetleri ve hazırbulunuşlukları ile örtüşecek şekilde özenle verilmesi ilk kuraldır. Çünkü hitap edilen yaş grubu hayatı boyunca etkisi devam edecek izler bırakan bir dönemi kapsamaktadır.

Ebetteki değerler eğitiminin çocuklara en güzel şekilde verilmesi adına farklı eğitim metotları uygulanmaktadır. Biz de bu eğitim metotları arasında yer alan müzikli eğitim öğretim faaliyetlerini ve bu faaliyetlerin, çocuğun dini değerleri benimsemesi üzerindeki olumlu etkisini araştırma, inceleme ve değerlendirmeye çalıştık.

Genel itibariyle vardığımız sonuç; uygun zamanda, uygun nitelikte, 4-6 yaş çocuğunun gelişim alanları ve süreci göz önünde bulundurularak, çocuklar arası bireysel farklılıklara dikkat edilerek ve çocuğa görelik ilkesi temel alınarak verilen, içinde dini, ahlaki ve kültürel motiflerin bulunduğu her türlü müzik etkinliği ve bu etkinliklerin desteğiyle aktarılmış değerler eğitiminin çocuğa büyük oranda katkı sağladığı ve yaşamı boyunca olumlu izlerinin devam ettiği yönündedir.

Değerler eğitimi aktarımında 'müzikli öğretim' in katkısını yine çalışmada yer verdiğimiz çocuk ilahileri örneklerinin akabindeki bilgilere ilaveten çeşitli bulgu ve tespitlerle detaylı olarak ele aldığımızda; derslerde söylediğimiz, çaldığımız, dinlediğimiz -müfredat dahili ve zaman zaman harici- eserlerden sonra görülmüştür ki;

- Çocukların dikkat, farkındalık ve hazırbulunuşluk düzeyleri müzikli öğretim ile olabildiğince üst seviyelere çıkmakta, algı ve bakış açıları gelişmektedir.

- Henüz somut işlemler döneminde olan çocuklarda, yaşlarına uygun -anlayabilecekleri ve anlamlandırabilecekleri- kavramlardan oluşan ilahi/ezgi/şarkıları dinlediklerinde, öğretilmek istenen soyut kavramlarda dahi daha belirgin bir öğrenme oluştuğu gözlenmektedir. (Bkz. "Birsin Allah'ım" ilahisi)

- Çocukların ortak ve organize hareket etmeleri gereken zamanlarda (El yıkama sırası, oyun saatine toplanma, oyun saati sonrası derse geçiş için toplanma.... gibi) onlara hitaben söylenen coşkulu ve yönlendirici şarkılar, çocuklar arası birlikte hareket etmeye fazlaca imkan sağlamakta ve dikkatlerini yapacakları işe yoğunlaştırmaktadır.

- Zaman zaman hareketli zaman zaman da ağır seyirli melodik yapıya sahip eserler dinlendikten sonra çocukların haraketli eserlerde daha coşkun bir hale geldiği bunun da hareketli performans gerektiren etkinlikler öncesi ve esnasında oldukça verimli olduğu gözlenirken, daha sakin durmalarını istediğimiz hikaye saati, dini bir karakter öğretimi, dua-sure meallerinin hikayeleştirilerek anlatımı gibi zamanlarda ise daha yavaş seyirli eserlerin çocuklarda sakin bir hâle bürünme açısından katkısının olduğu gözlemlenmiştir.

Bu tespitler doğrultusunda müziğin çocuklar üzerindeki olumlu etkisini ve bu etkinin sadece eğitim alanında değil çocuğun kişilik oluşumundan psikolojik davranış kalıplarına kadar birçok alana sirayet edebileceği görülmekte ve yine bu doğrultuda tıpkı eğitimciler gibi ebeveynlerin de konunun hassasiyetine binaen çeşitli etkinlikler, çalışmalar ve de organizasyonlar içerisinde bulunması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Tüm bunlar ele alındığında bazı önemli tavsiyelerde bulunmak uygun olacaktır:

- Ebeveynler; çocuk için eğitim desteği niteliğinde olsun ya da olmasın çocuğun müzikal zekasını pekiştirecek, müziğe karşı ilgi ve alakasını destekleyecek uygun koşullardaki her türlü sosyal etkinlik içerisinde yer alabilir.
- Yine ebeveynler çocukları ile aile katılımı açısından uygun olması yönüyle özellikle hafta sonları gerçekleştirilen dini içerikli ya da genel müzik temalı dinleti, konser, müzikal sahne gösterileri gibi faaliyetlere katılımda bulunarak çocuğun müzik alanındaki deneyimlerini zenginleştirme adımları atabilir.
- Çocuklar, eğitimciler ve aileleri tarafından herhangi bir enstrüman çalımına teşvik edilebilir. Enstrüman çalmak çocuğun müzikal becerilerini geliştirdiği gibi çalışmada bahsettiğimiz konular dahilindeki; çocuğun fiziksel ve psikomotor gelişimine de katkı sunma özelliğine sahiptir.
- Eğitim programları çerçevesinde baktığımızda, büyük yaş grupları derslerinde olduğu gibi okul öncesi yaş grubu olan 4-6 yaş eğitim kurumlarında da müfredat dahiline doğrudan ya da dolaylı olarak müzik dersi temel becerileri ve öğretilerinden oluşan unsurlar eklenebilir. Yine buna bağlı olarak çocuklarla müzik etkinliklerinde materyal olarak sıklıkla kullandığımız ritim çubukları ve basit çalgı aletleri yapımı gibi faaliyetler çoğaltılabilir hatta imkanlar ölçüsünde gerçek enstrümanların çocuklarca deneyimlenmesi sağlanabilir.
- Belirli zamanlarda hizmet içi eğitimlerle desteklenmiş eğitim programları vesilesi ile hem öğretmenlere yönelik müzik temalı seminerler hem de velilere yönelik yine müzik temalı bilgilendirme, tanıtım ve isteğe bağlı eğitim gibi faaliyetler gerçekleştirilebilir.
- Müziğin hem genel anlamda çocuk eğitiminde hem de 4-6 yaş değerler eğitiminde kullanımını destekleyecek ve yaygınlaştıracak her türlü etkinliğin sene başında ele alınması ve uygulanabilirliği mümkün olan etkinliklerin yıl içinde uygun zamanlarda gerçekleştirilmek üzere planlanmasının yapılması yine okul/kurs idarecileri ve öğretmenleri tarafından değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

AKSU, Cahit, *Türkiye'de Eğitim Müziği*, 1. b., Bemol Müzik Yay., İstanbul, 2010

AKYOL, KÖKSAL, Aysel, *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim II*, 2. b., Anı Yay., Ankara, 2020

BARIŞ, AKGÜL, Dolunay, ‘‘Sosyal Beceri Gelişiminde Çocuk ve Müzik, Milli Eğitim’’ (*Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*), S. 177 (2008), ss. 165-174.

ÇİLDEN, Şeyda, ‘‘Müzik, Çocuk Gelişimi ve Öğrenme’’ G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, C. 21, S. 1 (2001), ss. 1-8.

ÇOBAN, Mustafa, ‘‘Dinî Referanslarda Ailenin Sorumluluğu Bağlamında Çocuğun Dinî Eğitimine Dair Bazı İlkeler’’, Şırnak Üniversitesi *İ. F. D.*, C. 10, S. 22 (2019), ss. 182-196.

DENİZ, M. Engin, *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim,* 10. b., Pegem Akademi Yay., Ankara, 2021

Diyanet İşleri Başkanlığı, Kuran Kursları Öğretim Programı (4/6 yaş grubu), 2018, https://egitimhizmetleri.diyanet.gov.tr/sayfa/489 , (Bu Siteye 17/11/2021 Tarihinde Erişim Sağlanmıştır.)

GÖKDEMİR Sevgi, GÖKDEMİR, Ayvaz, *Yunus Emre Güldeste*, Kültür Bakanlığı Yayınları (100 Temel Eser Dizisi), Ankara, 1996

GÜMÜŞ, Yüce, İzeddin Hümâyi Bey'in Çocuk Şarkıları Albümü, 2018

https://www.youtube.com/watch?v=JcX7h_Fflf4&list=OLAK5uy_nPOSetlveeStFM0XylenM5m6AuOa8twdI (Bu siteye 21/05/2022 Tarihinde Erişim Sağlanmıştır.)

HACIOSMANOĞLU, Selma, *Osmanlı'da Çocuk Mûsikîsi*, Fanus Kitap Yay., İstanbul, 2014

http://biberciktv.blogspot.com/2019/03/iyilik-yap-iyilik-bul-iyilik-ilahisi.html , (Bu Siteye 07/03/2022 Tarihinde Erişim Sağlanmıştır.)

https://bilgiyelpazesi.com/
dinim_islam_islamiyet/ilahiler_ilahi_sozleri/birsin_allahim_cocuk_ilahisi.asp, (Bu siteye, 20/01/2022 Tarihinde Erişim Sağlanmıştır.)

https://ilahisozleri.net/cocuk-ilahileri/peygamberim-5.html, (Bu Siteye, 20/08/2021 Tarihinde Erişim Sağlanmıştır.)

https://www.onceokuloncesi.com/sarki-sozleri/cocuk-sarkilarinin-sozleri-175-adet-1814.html (Bu Siteye 01/03/2022 Tarihinde Erişim Sağlanmıştır.)

https://youtu.be/9wRWFr86pKo (GUMMY BEAR SPOR ŞARKISI | Çocuklar İçin Spor Şarkısı | | Hakan Abi ve Gitarı Boncuk) (Bu Siteye 11/12/2021 Tarihinde Erişim Sağlanmıştır.)

KABATAŞ, Mustafa, ‘‘Çocuk Gelişimi Açısından Müzik Eğitiminin Çocuğa Kazanımları’’, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.19, S. 2 (2017), ss. 153-164.

KAÇAR, YAHYA, Gülçin, *Türk Müziği Çocuk Şarkıları*, 1. b., Maya Akademi Yay., Ankara, 2008

KANIK, Muhammet, Zinnur, *Din Eğitiminde Müzik,* 1. b., Emin Yay., Bursa, 2020

KARAMAN, Bahattin , TEBİŞ, Cansevil, *Mahmut Ragıb Gazimihal’den Seçme Müzik Makaleleri II*, 1. b., Müzik Eğitimi Yayınları, Ankara, Nisan 2014

ORUÇ, Cemil, *Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Din Eğitimi*, Dem Yay.,3. b., İstanbul, 2021

ÖZEKE, Sezen, ‘‘Kodály Yöntemi ve İlköğretim Müzik Derslerinde Kodály Yöntemi Uygulamaları’’ , Eğitim Fakültesi Dergisi, C. 20. S. 1 (2007), ss. 111-119.

POLAT, BÜYÜKGÖNENÇ, ‘‘Okul Öncesi Müzik Eğitiminin Önemi ve Eğitim Yöntemleri’’, Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi, C. 4, S. 7 (2018), ss. 52-64.

SAĞLAM, İsmail, ‘’Okul Öncesi Eğitimde Sözlü Öğretim Etkinlikleri ve Din Eğitimi’’, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* C. 10, S. 1 (2001), , ss. 195-208.

SAĞLAM, İsmail, v.d., Değerler Eğitimi (4-6 Yaş) I-II, 8. b., Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara, 2020

SAĞLAM, İsmail, v.d., *Kur'an Kursları Öğretici Kitabı I*, 9. b., Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara, 2020

SAMANCI, Osman, UÇAN, ''Çocuklarda Sosyal Beceri Eğitimi'', Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C. 21., S. 1 (2017), ss. 281-288.

SANTROCK, John W, *Eğitim Psikolojisi*, çev. Didem Müge Siyez, Nobel Yay., 5. b., Ankara, 2018

SENEMOĞLU, Nuray, *Gelişim Öğrenme ve Öğretim*, 27. b., Anı yay., Ankara, 2020

SIĞIRTMAÇ, DİKİCİ, Ayperi, *Okul Öncesi Dönemde Müzik Eğitimi*, Eğiten Kitap Yay., Ankara, Aralık 2017

ŞEN, Yavuz, ''Okulöncesi Dönemde Çocuğun Gelişiminde Müziğin Önemi'', *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 7 (2006), ss. 338-343.

ŞENDURUR, Yılmaz, BARIŞ, AKGÜL, ''Müzik Eğitimi ve Çocuklarda Bilişsel Başarı'', *G.Ü. G. E. F. D.*, C. 22, S. 1 (2002)

ŞİMŞEK, Eyup, ''Çocukluk Dönemi Dini Gelişim Özellikleri ve Din Eğitimi'', *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi,* C. 4, S. 1 (2004), ss. 207-220

T.C Milli Eğitim Bakanlığı, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Türkçe Dil Etkinlikleri, Ankara, 2016, http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller/T%C3%BCrk%C3%A7e%20Etkinlikleri.pdf (Bu Siteye 10/03/2022 Tarihinde Erişim Sağlanmıştır.)

TANRIKORUR, Cinuçen, *Beste Külliyâtı İstiklâl Marşı, Çocuk ve Gençler İçin Eserler*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., Ankara, 2019

TEMİZYÜREK, Fahri, ''Çocukta Dil Gelişim Süreci'', Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi (HÜTAD), S. 7 (2007), ss. 169-176

TUNÇELİ, Hilal, İlknur, ZEMBAT, Rengin, ‘‘Erken Çocukluk Döneminde Gelişimin Değerlendirilmesi ve Önemi’’, *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, C. 3, S.3 (2017), ss. 1-12.

TÜRK, Esra, ‘‘Çocukluk Döneminde Duygusal Gelişim ve Din Eğitimi’’, Marife Dini Araştırmalar Dergisi, C. 14, S. 3 (2014), ss. 143-157.

ULUĞBAY, Selin, ‘‘Müzik Eğitimin Çocuk Zekasına Olan Etkileri’’, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, C.21 S. 3 (2013), ss. 1025-1034.

YILDIZ, Gökay, *Okul Öncesi Dönemde Müzik Eğitimi*, Anı Yay., 1. b., Ankara, 2019

YORULMAZ, Bilal, ‘‘Bir Din Eğitimi Aracı Olarak Dini Müziğin Kullanımı’’, (2012)

YÜKSEL, E. Derya, *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Müzik Eğitimi*, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996

EKLER

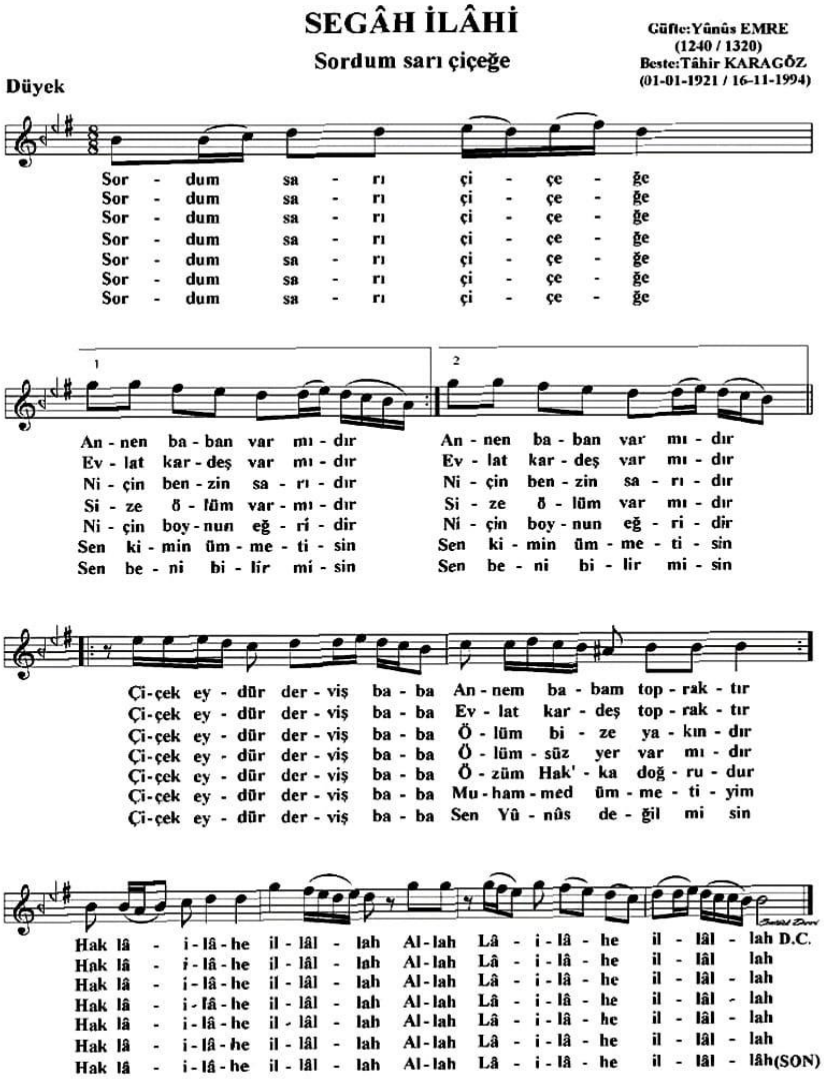
Nota – 1.[153]

[153] Gökay Yıldız, ‘‘Okul Öncesi Döneme Müzik Eğitimi’’ kitabından alınmıştır.

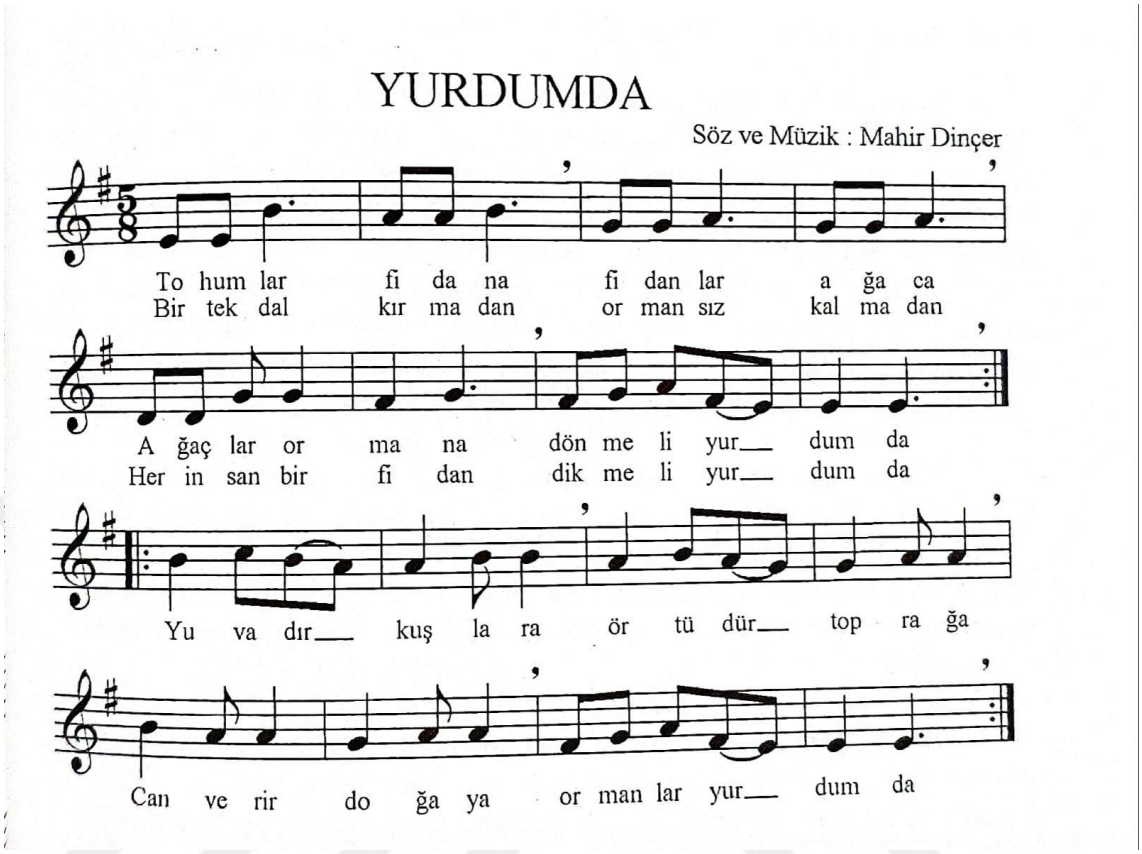
Nota – 2.[154]

[154] Gökay Yıldız, ‘‘Okul Öncesi Döneme Müzik Eğitimi’’ kitabından alınmıştır.

Nota-3.[155]

[155] www.neyzen.com sitesinden alınmıştır. (27.07.2022)

Nota -4.[156]

[156] Cahit Aksu, ‘‘Türkiye’de Eğitim Müziği’’ kitabından alınmıştır.

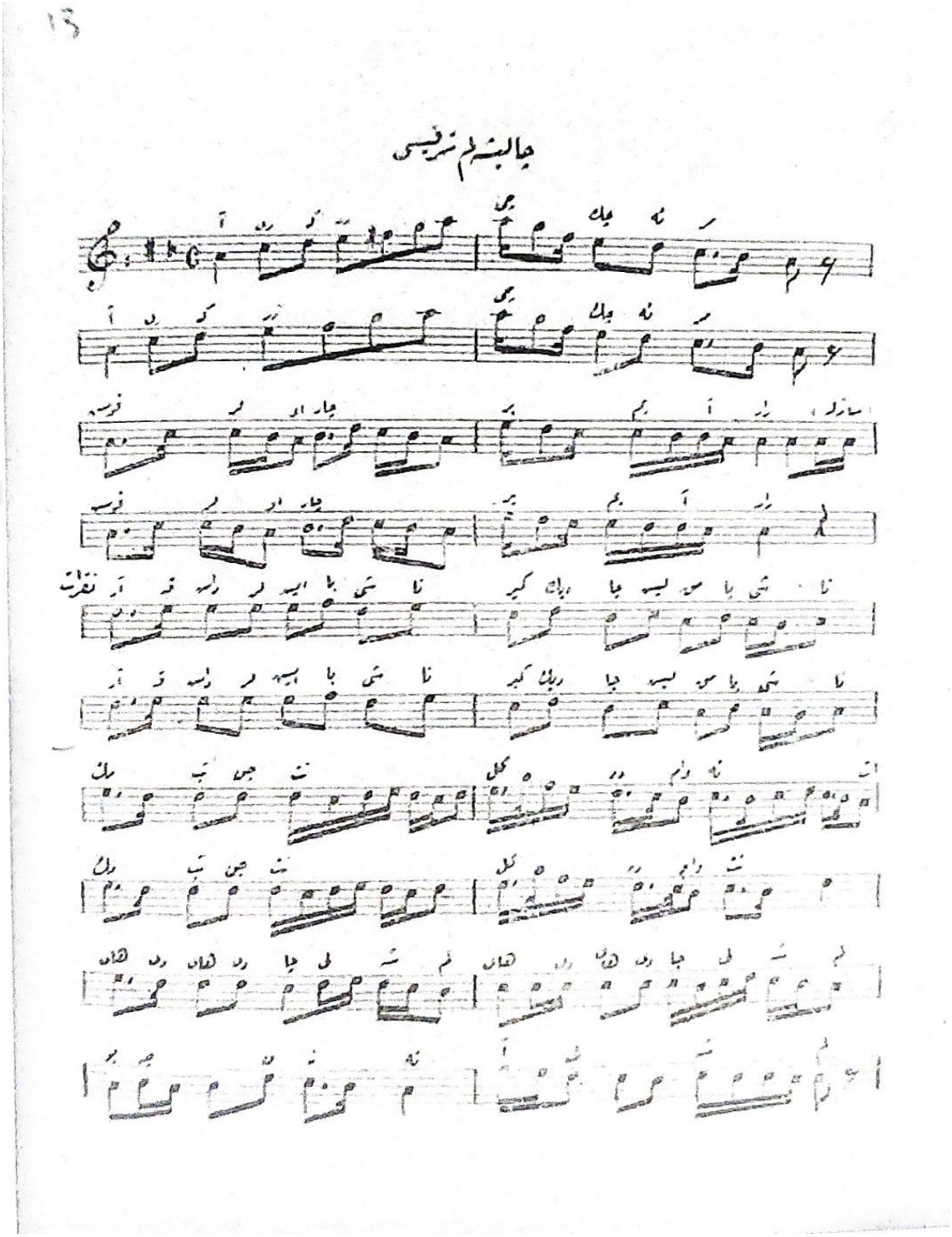
Nota-5.[157]

[157] Cahit Aksu, ‘‘Türkiye’de Eğitim Müziği’’ kitabından alınmıştır.

Fış Fış Kayıkçı

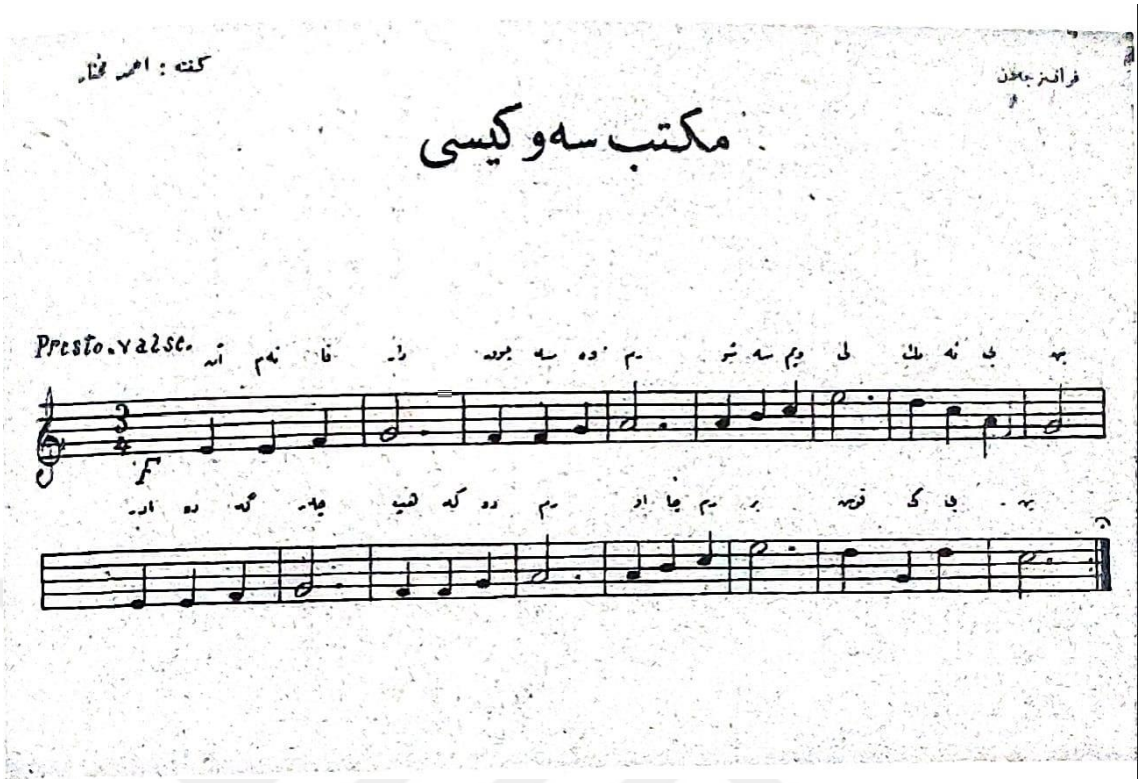
Tekerleme/Sayışma

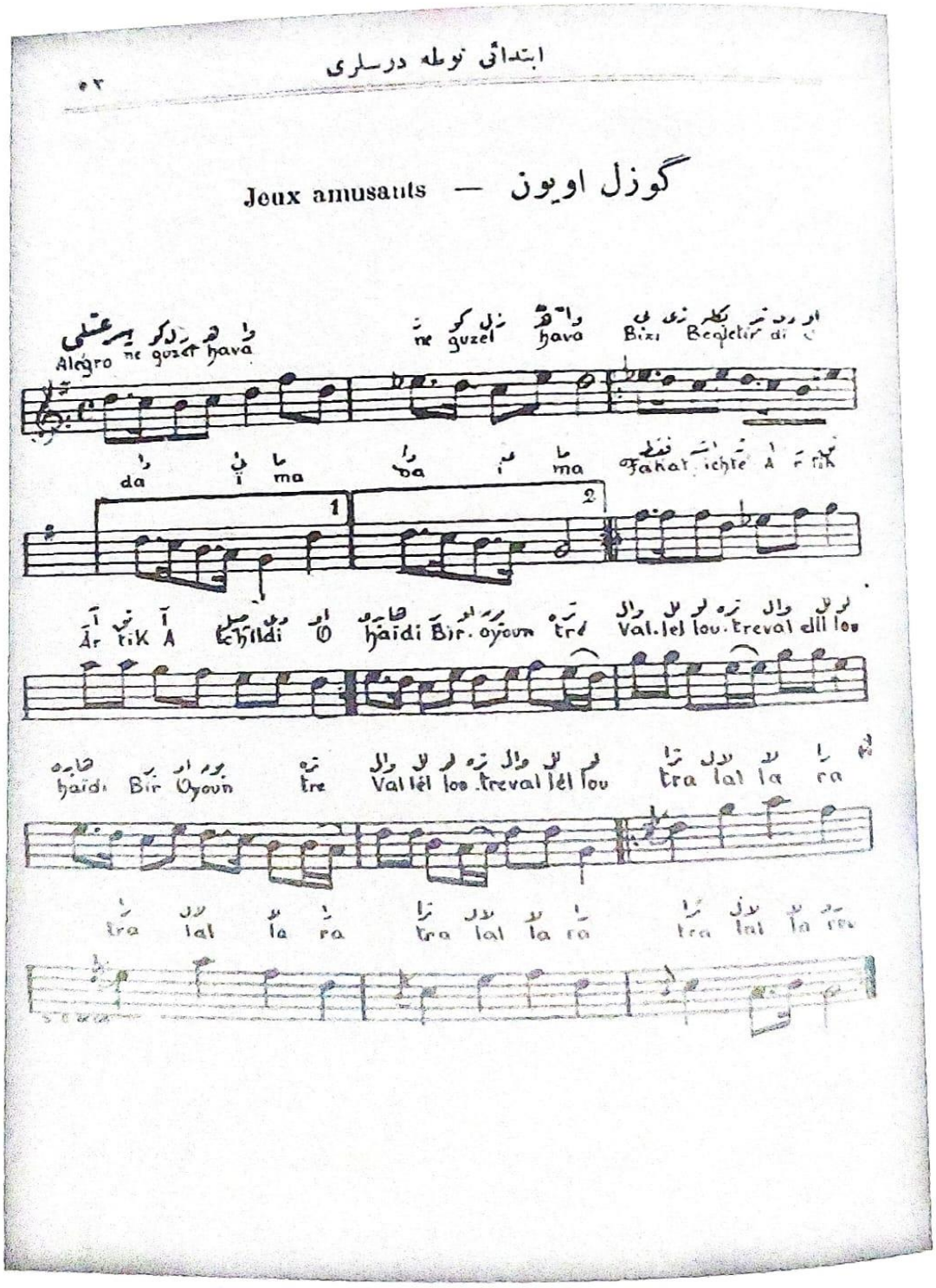
Nota-6.[158]

[158] Selma Hacıosmanoğlu, ‘‘Osmanlı’da Çocuk Mûsikîsi’’ kitabından alınmıştır.

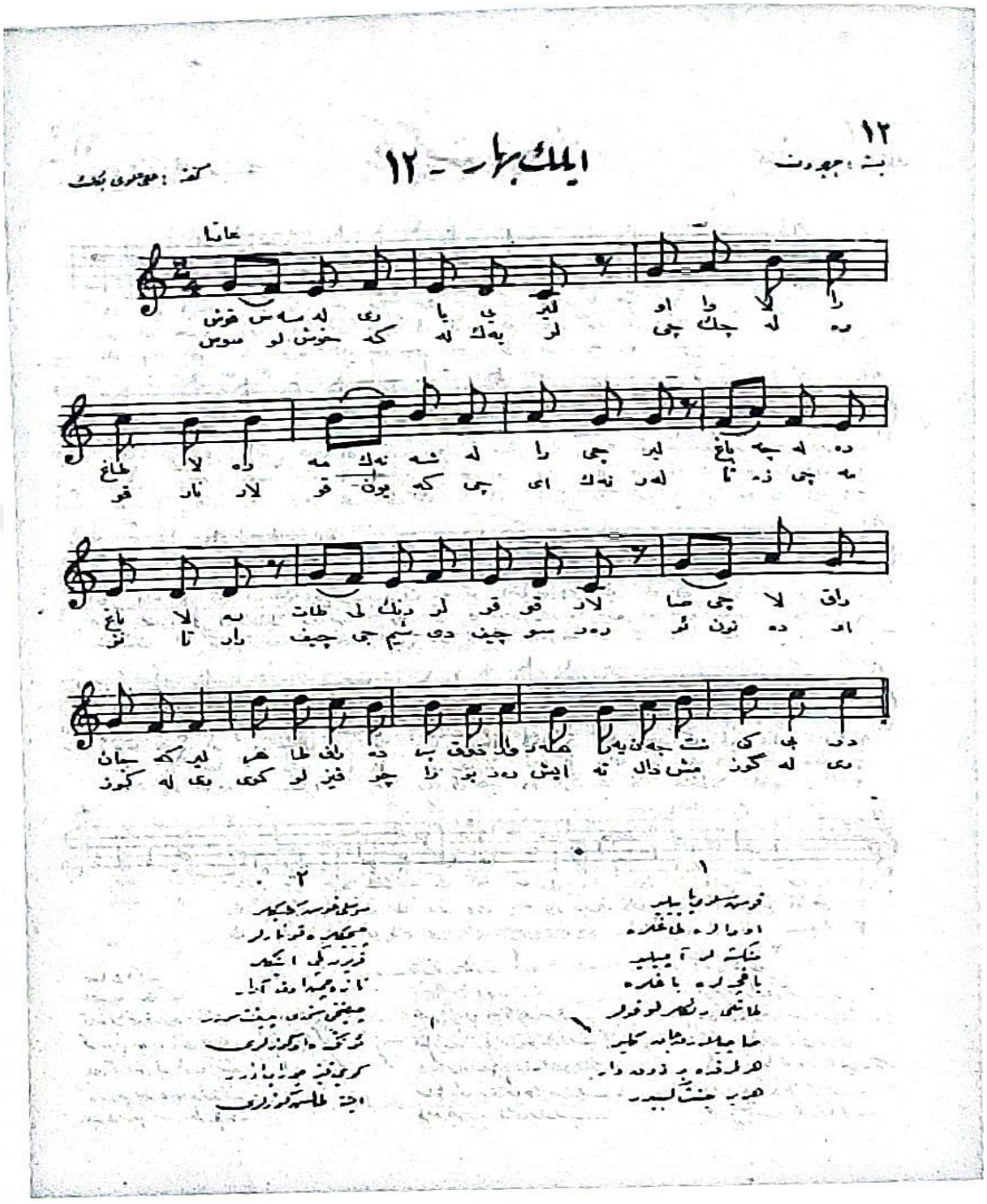
Nota-7.[159]

[159] Selma Hacıosmanoğlu, ‘‘Osmanlı’da Çocuk Mûsikîsi’’ kitabından alınmıştır.

Nota-8.[160]

[160] Selma Hacıosmanoğlu, ‘‘Osmanlı’da Çocuk Mûsikîsi’’ kitabından alınmıştır.

Nota-9.[161]

[161] Selma Hacıosmanoğlu, ‘‘Osmanlı’da Çocuk Mûsikîsi’’ kitabından alınmıştır.

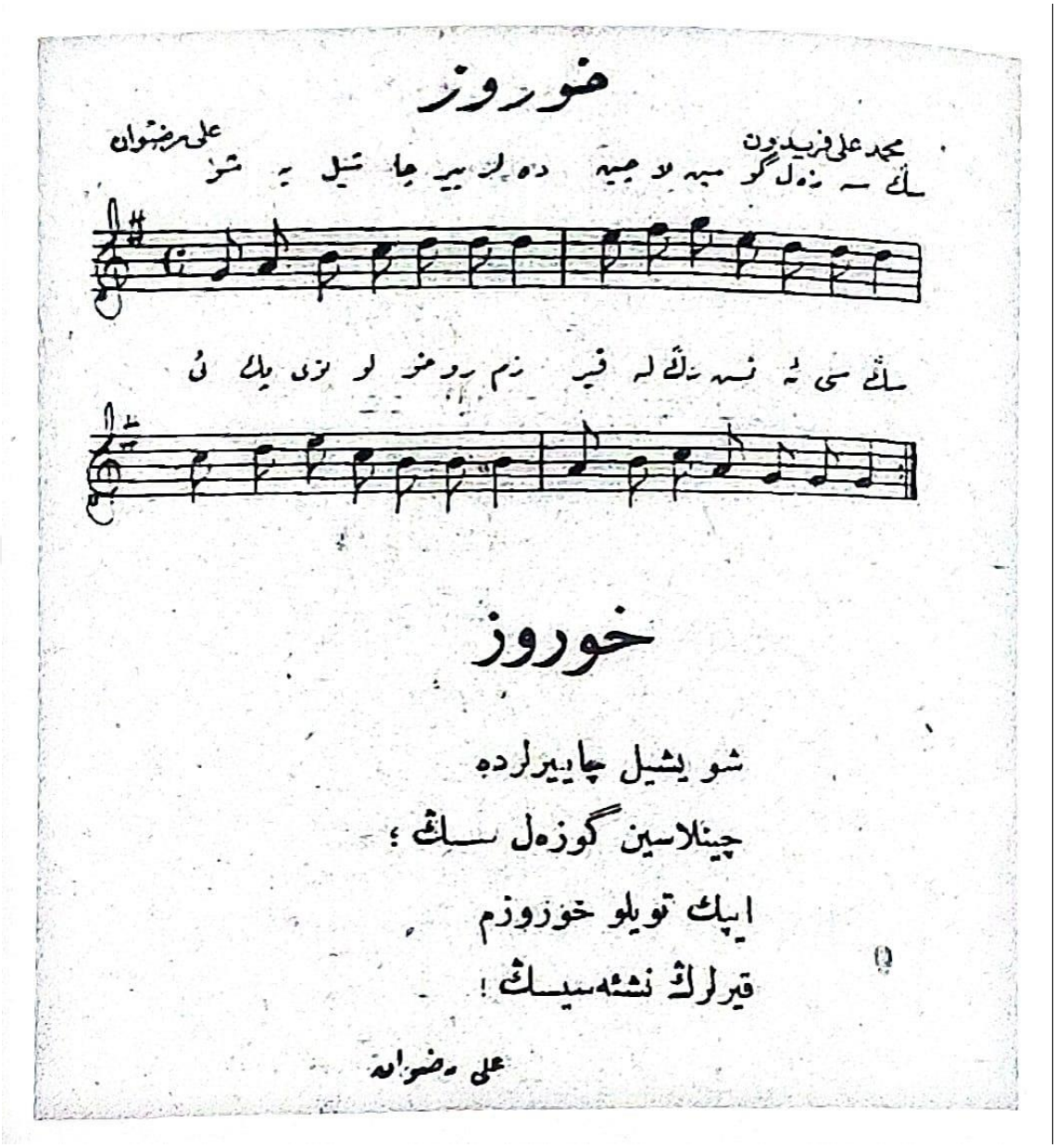
Nota-10.[162]

[162] Selma Hacıosmanoğlu, ‘‘Osmanlı’da Çocuk Mûsikîsi’’ kitabından alınmıştır.

Nota-11.[163]

[163] Selma Hacıosmanoğlu, ‘‘Osmanlı’da Çocuk Mûsikîsi’’ kitabından alınmıştır.

Nota-12.[164]

[164] Selma Hacıosmanoğlu, ‘‘Osmanlı’da Çocuk Mûsikîsi’’ kitabından alınmıştır.

Nota-13.[165]

[165] Cinuçen Tanrıkorur, ‘‘Beste Külliyâtı İstiklâl Marşı, Çocuk ve Gençler İçin Eserler’’ kitabından alınmıştır.

Nota-14.[166]

[166] Cinuçen Tanrıkorur, ‘‘Beste Külliyâtı İstiklâl Marşı, Çocuk ve Gençler İçin Eserler’’ kitabından alınmıştır.

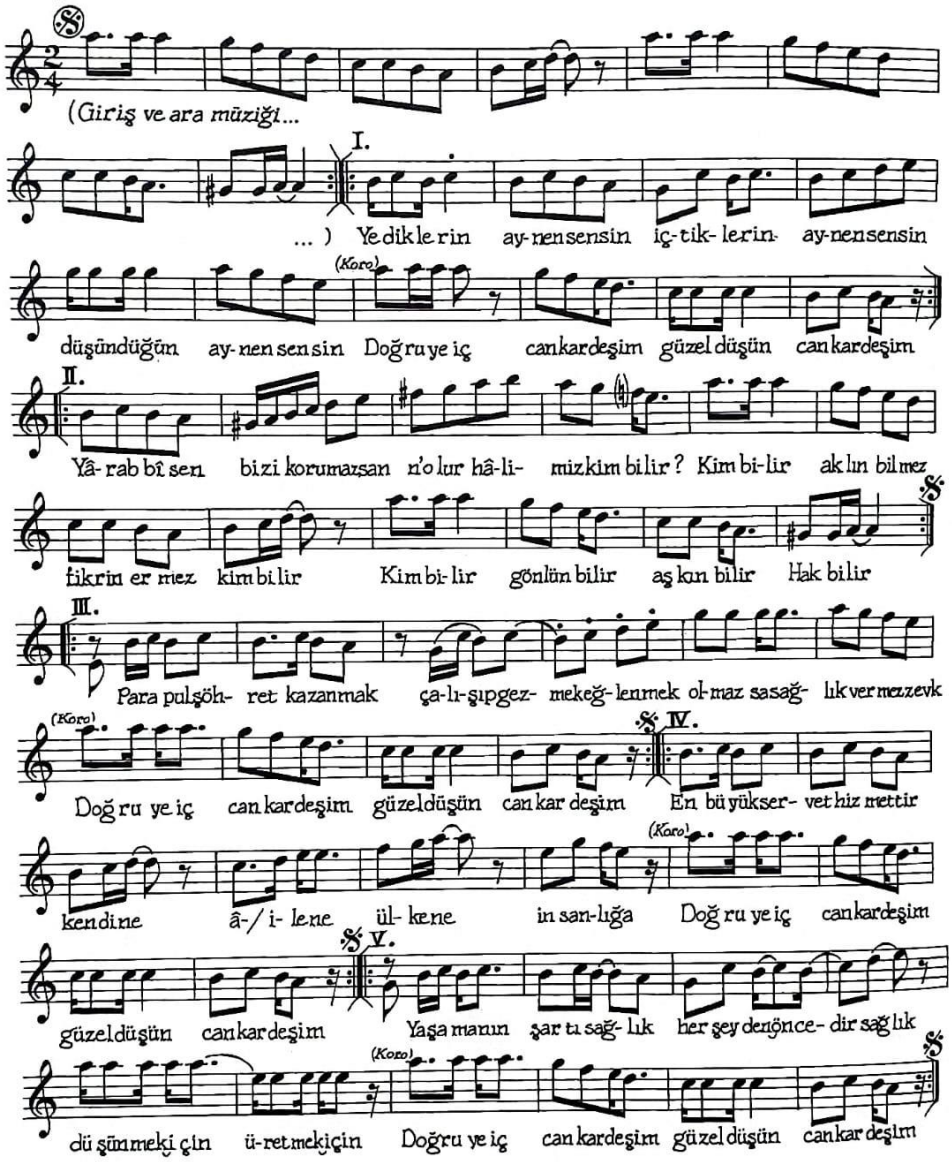
DOĞRU YE İÇ, GÜZEL DÜŞÜN*

— Bûselik Okul Şarkısı —

Nimsofyan

Söz - Müzik: Cinuçen Tanrıkorur

(♩ = 72)

1

2

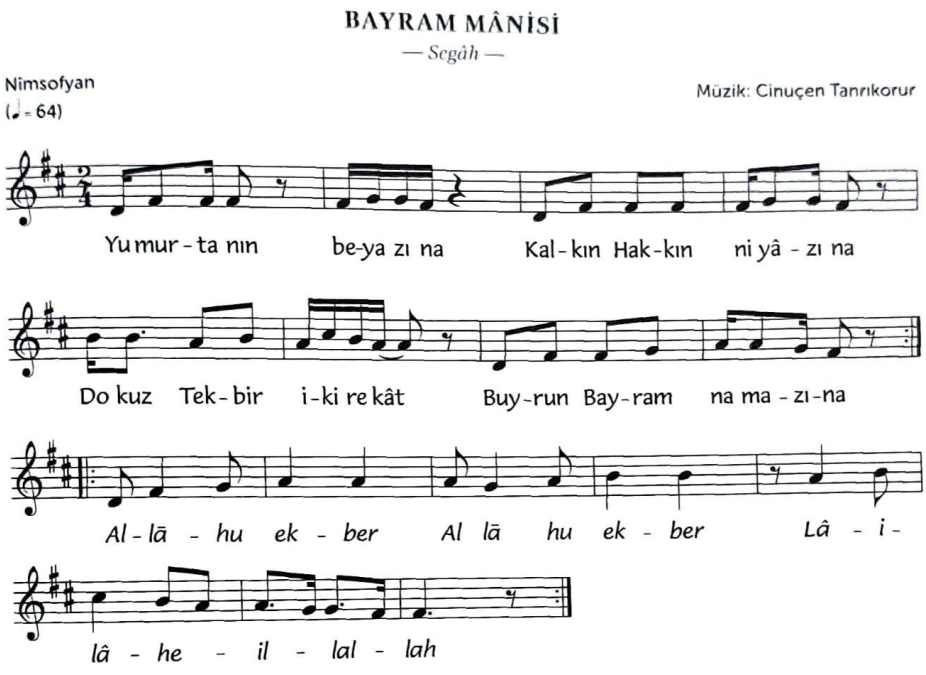
Nota-15.[167]

[167] Cinuçen Tanrıkorur, ‘‘Beste Külliyâtı İstiklâl Marşı, Çocuk ve Gençler İçin Eserler’’ kitabından alınmıştır.

Nota-16.[168]

[168] Cinuçen Tanrıkorur, ‘‘Beste Külliyâtı İstiklâl Marşı, Çocuk ve Gençler İçin Eserler’’ kitabından alınmıştır.

Nota-17.[169]

[169] Cinuçen Tanrıkorur, ‘‘Beste Külliyâtı İstiklâl Marşı, Çocuk ve Gençler İçin Eserler’’ kitabından alınmıştır.

Nota-18.[170]

[170] Cinuçen Tanrıkorur, ‘‘Beste Külliyâtı İstiklâl Marşı, Çocuk ve Gençler İçin Eserler’’ kitabından alınmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Söz : Mehmet Akif Ersoy
Müzik : Osman Zeki Üngör

Nota-19.[171]

[171] Cahit Aksu, ‘‘Türkiye’de Eğitim Müziği’’ kitabından alınmıştır.

Nota-20.[172]

[172] Cahit Aksu, ‘‘Türkiye’de Eğitim Müziği’’ kitabından alınmıştır.

Nota-21.[173]

[173] Cahit Aksu, ‘‘Türkiye’de Eğitim Müziği’’ kitabından alınmıştır.

Nota-22.[174]

[174] Cahit Aksu, ‘‘Türkiye’de Eğitim Müziği’’ kitabından alınmıştır.

Nota-23.[175]

[175] Cahit Aksu, ‘‘Türkiye’de Eğitim Müziği’’ kitabından alınmıştır.

Gel Kardeşim, Kardeşim

♩=69
Makamı : Nihavend
Usûlü : Sofyan

Güfte : Dr.İzzet Kaçar
Beste : Gülçin Yahya Kaçar

Beste No: 95
15. 01. 2007 Çankaya- ANKARA

Vezin: Hece (4+3)

II.
Su lar gi bi a ka lım Gö nül le re do la lım
A teş gi bi o la lım Gö nül ler de ya na lım
Gel kar de şim kar de şim Bu yol dost luk yo lu dur
Sev kar de şim kar de şim Bu yol sev gi yo lu dur
Hep bir lik te gi de lim Mut lu lu ğa e re lim
Hep bir lik te gi de lim Mut lu lu ğa e re lim
III.
He pi miz bir o la lım Doğ ru yo lu bu la lım
Sev gi le ri su na lım Son suz lu ğa va ra lım

2

3

Nota-24.[176]

[176] Gülçin Yahya Kaçar, ‘‘Türk Müziği Çocuk Şarkıları’’ kitabından alınmıştır.

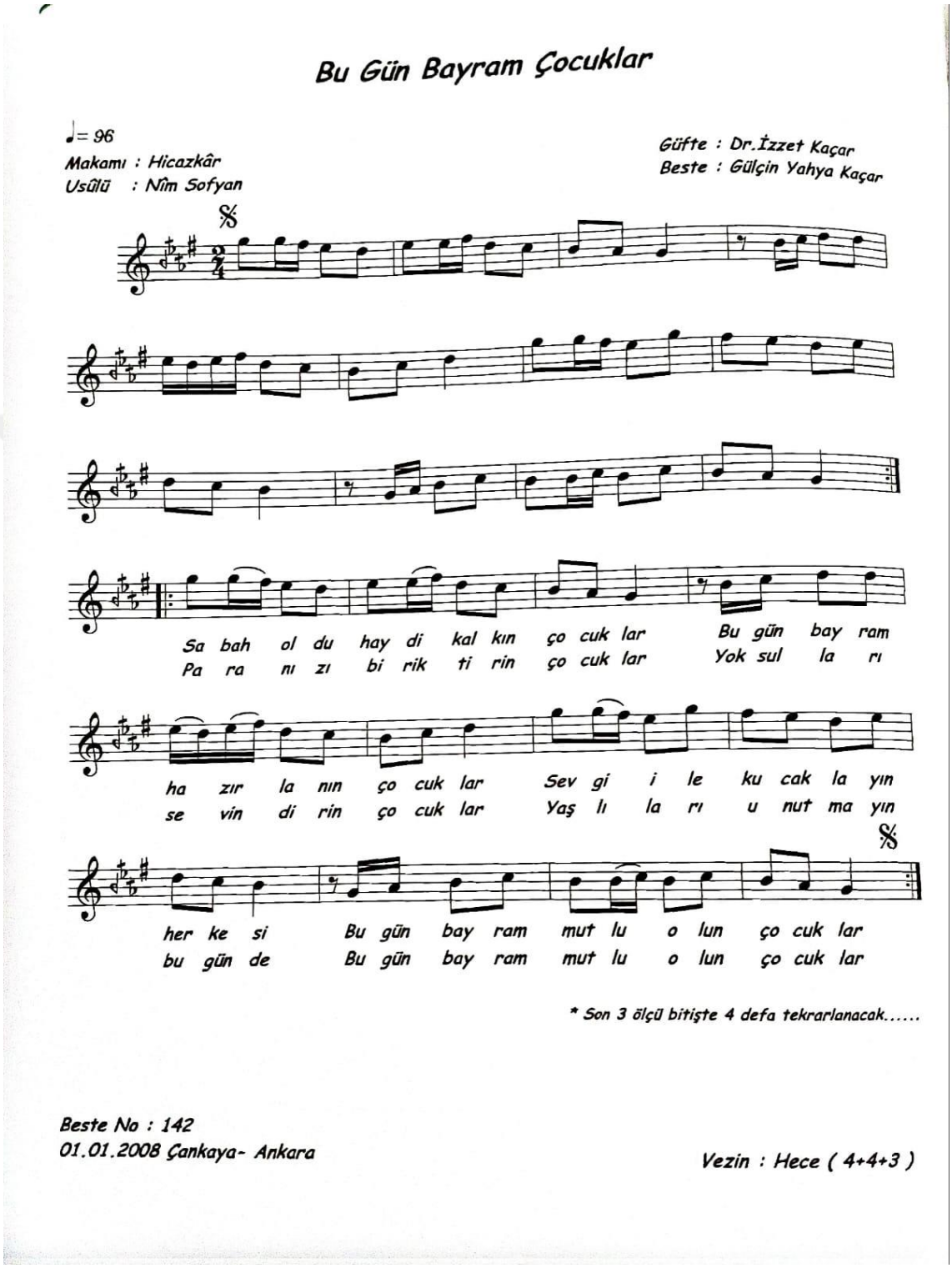
Nota-25.[177]

[177] Gülçin Yahya Kaçar, ‘‘Türk Müziği Çocuk Şarkıları’’ kitabından alınmıştır.

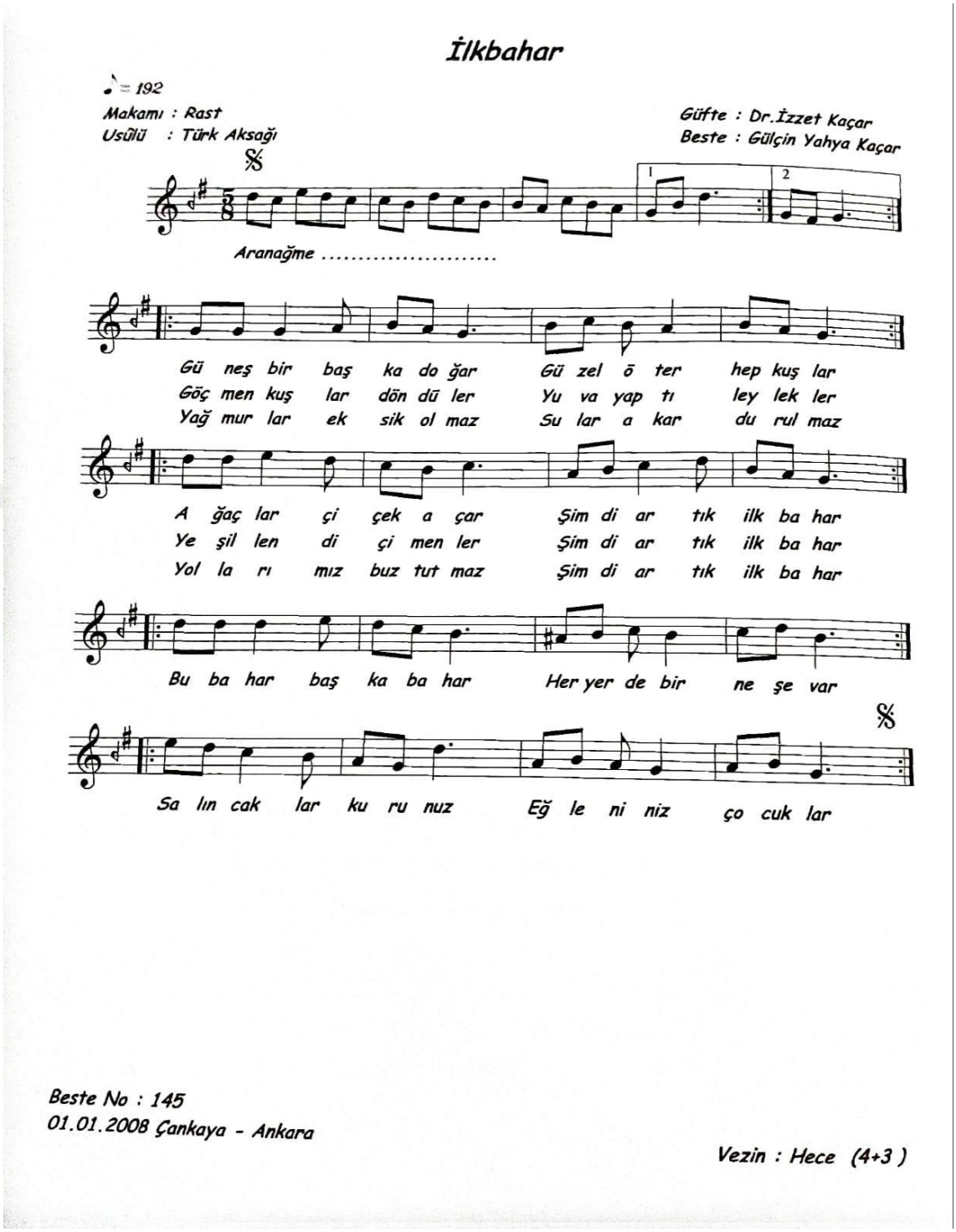
Nota-26.[178]

[178] Gülçin Yahya Kaçar, ‘‘Türk Müziği Çocuk Şarkıları’’ kitabından alınmıştır.

Nota-27.[179]

[179] Gülçin Yahya Kaçar, ‘‘Türk Müziği Çocuk Şarkıları’’ kitabından alınmıştır.

Nota-28.[180]

[180] Gülçin Yahya Kaçar, ‘‘Türk Müziği Çocuk Şarkıları’’ kitabından alınmıştır.

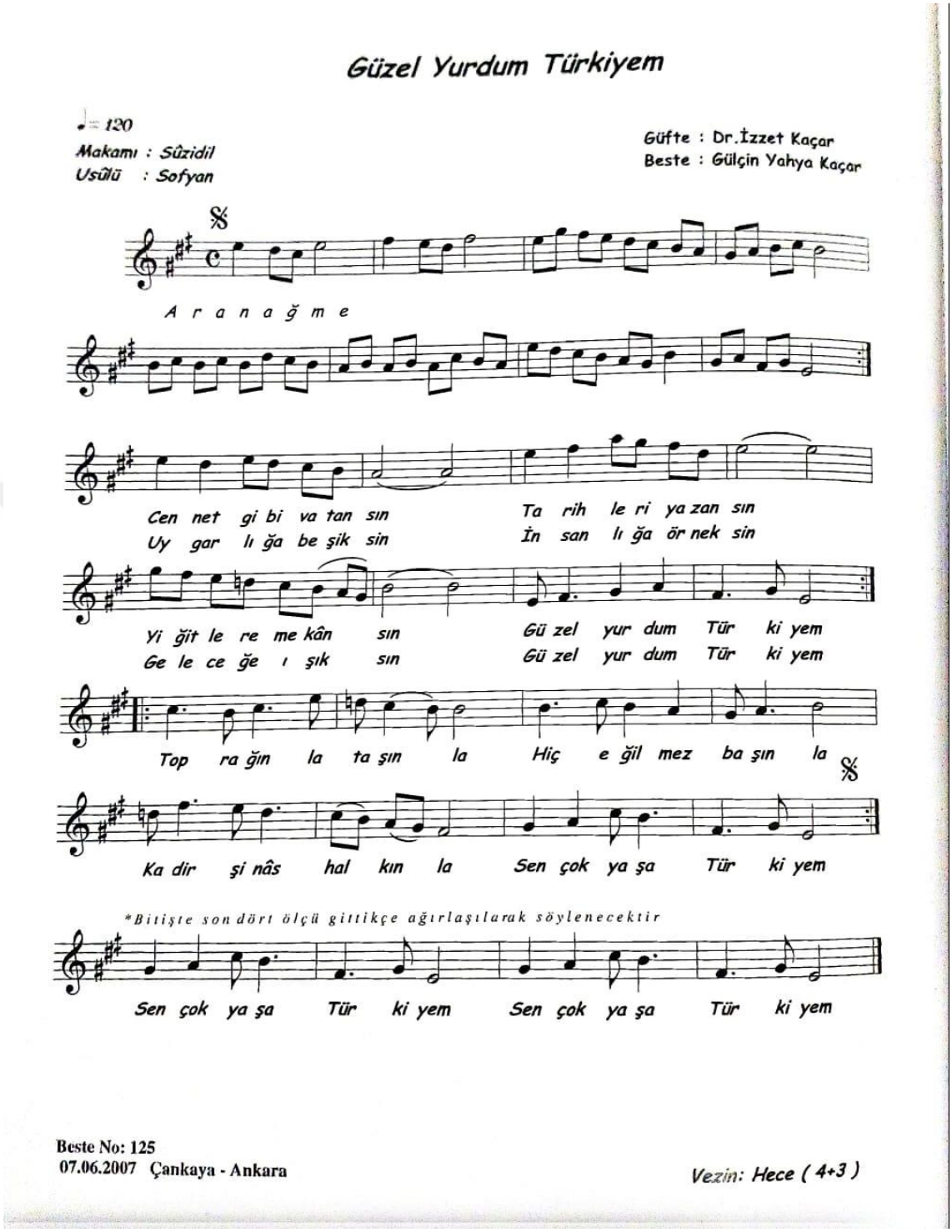
Nota-29.[181]

[181] Gülçin Yahya Kaçar, ‘‘Türk Müziği Çocuk Şarkıları’’ kitabından alınmıştır.

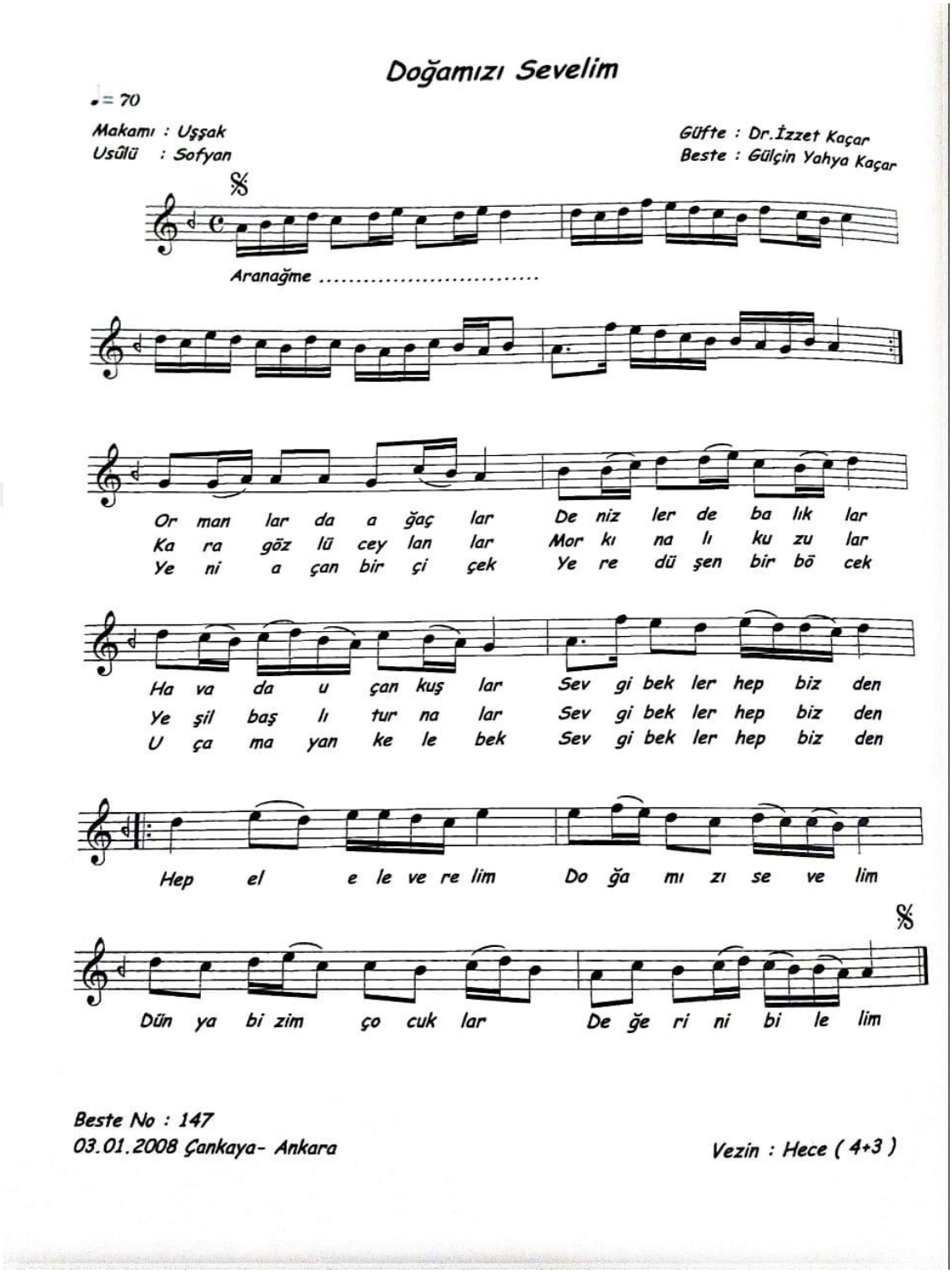
Nota-30.[182]

[182] Gülçin Yahya Kaçar, ‘‘Türk Müziği Çocuk Şarkıları’’ kitabından alınmıştır.

Nota-31.[183]

[183] Gülçin Yahya Kaçar, ‘‘Türk Müziği Çocuk Şarkıları’’ kitabından alınmıştır.

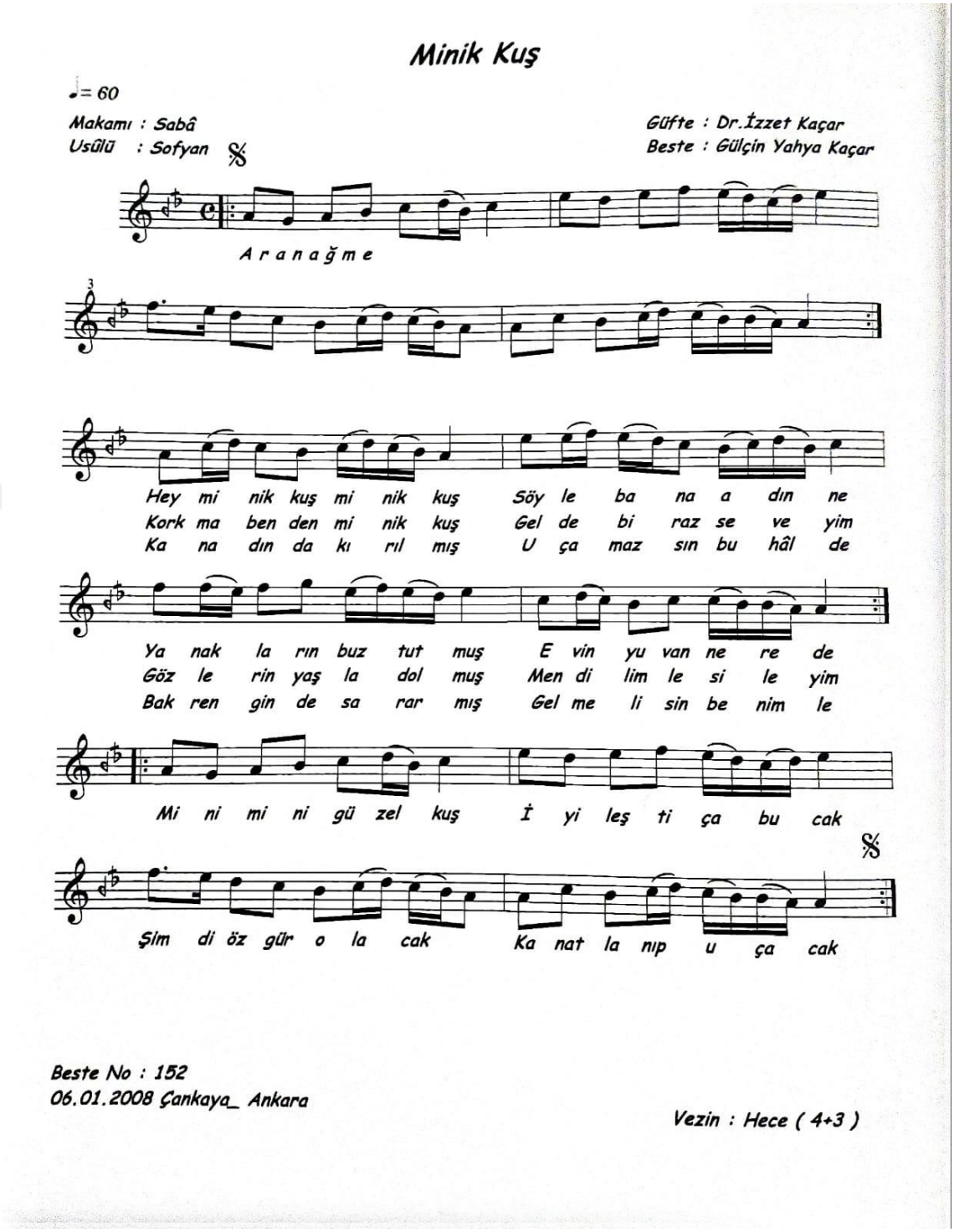
Nota-32.[184]

[184] Gülçin Yahya Kaçar, ‘‘Türk Müziği Çocuk Şarkıları’’ kitabından alınmıştır.

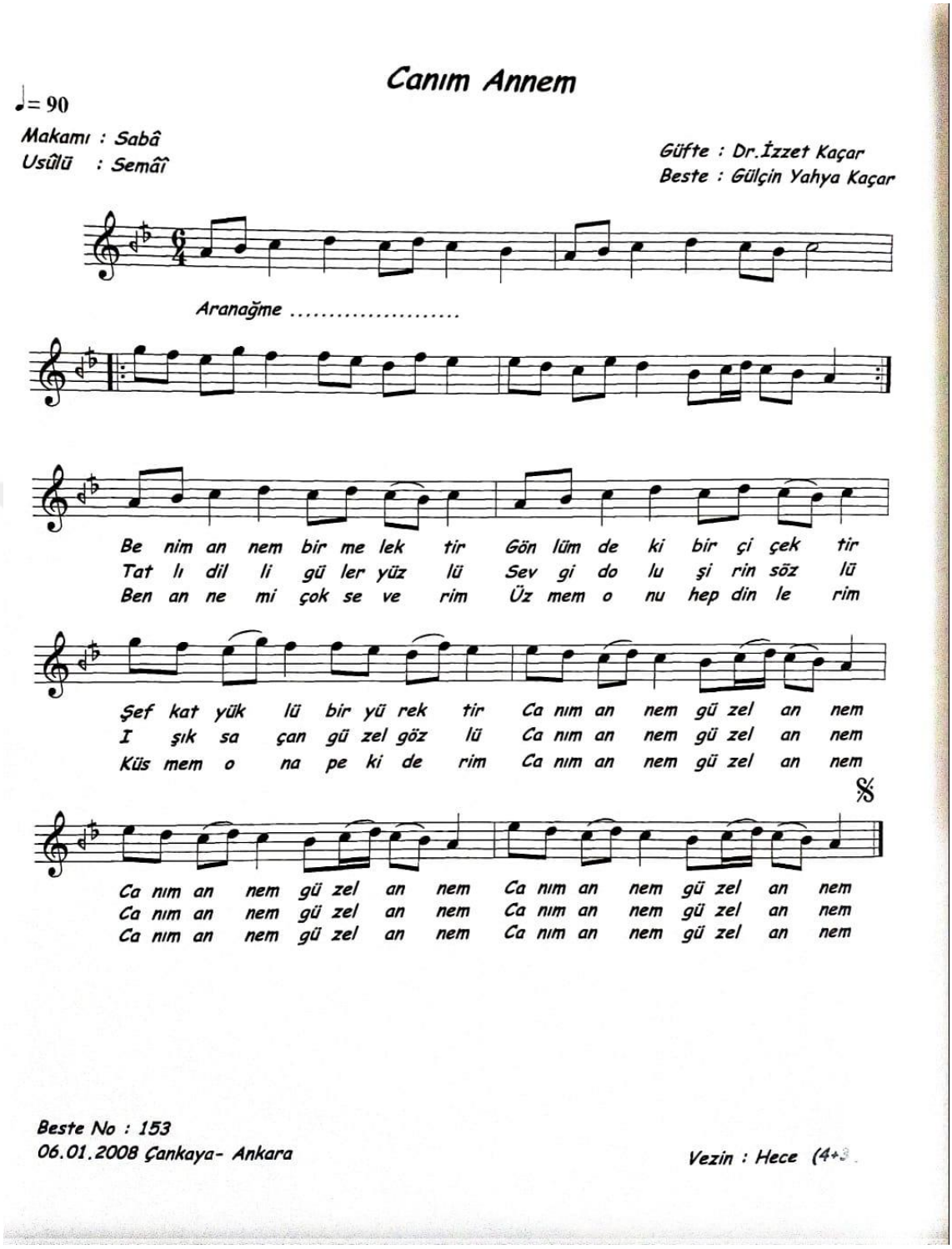
Nota-33.[185]

[185] Gülçin Yahya Kaçar, ‘‘Türk Müziği Çocuk Şarkıları’’ kitabından alınmıştır.

Nota-34.[186]

[186] Gülçin Yahya Kaçar, ‘‘Türk Müziği Çocuk Şarkıları’’ kitabından alınmıştır.

Nota-35.[187]

[187] Gülçin Yahya Kaçar, ‘‘Türk Müziği Çocuk Şarkıları’’ kitabından alınmıştır.